

Ingekomen stukken

nummer	2025-263
onderwerp	Motie gemeente Achtkarspelen - Motie vreemd GBA en EdV Stijging waterschapsbelastingen 2025 (22 mei 2025)
hoofddocument	250930 Motie gemeente Achtkarspelen - Motie vreemd GBA en EdV - Stijging waterschapsbelastingen 2025 (22 mei 2025)
datum brief	30-09-2025
advies	Voor kennisgeving aannemen
nummer	2025-264
onderwerp	Brief college - Beantwoording schriftelijke vragen ELP fractie mb.t. laatste werkzaamheden nieuwbouw De Welle
hoofddocument	250930 Brief college - Beantwoording schriftelijke vragen ELP fractie mb.t. laatste werkzaamheden nieuwbouw De Welle
datum brief	30-09-2025
advies	Voor kennisgeving aannemen
nummer	2025-265
onderwerp	Brief college - Beantwoording schriftelijke vragen ELP over begroting Carins
hoofddocument	250930 Brief college - Beantwoording schriftelijke vragen ELP over begroting Carins
datum brief	30-09-2025
advies	Voor kennisgeving aannemen
nummer	2025-266
onderwerp	Bijzondere VNG ledenbrief - Rijksbegroting 2026 en de gevolgen voor gemeenten
hoofddocument	250924 Bijzondere VNG-ledenbrief- Rijksbegroting 2026 en de gevolgen voor gemeenten
datum brief	24-09-2025
advies	Voor kennisgeving aannemen

nummer	2025-267
onderwerp	Brief Vrouwen van Nu - Oproep tot meer veiligheid voor vrouwen in onze gemeente
hoofddocument	250929 Brief Vrouwen van Nu - Oproep tot meer veiligheid voor vrouwen in onze gemeente
datum brief	29-09-2025
advies	Voor kennisgeving aannemen
nummer	2025-268
onderwerp	Brief college - Plan van aanpak overlast centrum
hoofddocument	251003 Brief college - Plan van aanpak overlast centrum
datum brief	03-10-2025
advies	Voor kennisgeving aannemen
nummer	2025-269
onderwerp	VNG ledenbrief 25044 - LOGA nr. 25-03 Toelichting CAO Gemeenten SGO 2025-2027
hoofddocument	251002 VNG-ledenbrief 25044 - LOGA nr. 25-03 - Toelichting CAO Gemeenten-SGO 2025-2027
datum brief	02-10-2025
advies	Voor kennisgeving aannemen
nummer	2025-270
onderwerp	Brief ondernemersverenigingen - Vervolgbrief rioolheffing en waterzorgheffing
hoofddocument	251003 Brief ondernemersverenigingen - Vervolgbrief rioolheffing- en waterzorgheffing
datum brief	03-10-2025
advies	Voor kennisgeving aan te nemen, mee te nemen bij besluitvorming over dit onderwerp
nummer	2025-271
onderwerp	Brief college - Beantwoording schriftelijke vragen Smallerlands Belang rotonde Zuiderhogeweg-Eikesingel
hoofddocument	251001 Brief college - Beantwoording schriftelijke vragen Smallerlands Belang rotonde Zuiderhogeweg - Eikesingel
datum brief	01-10-2025
advies	Voor kennisgeving aannemen

nummer	2025-272
onderwerp	Bericht Sint en Pietengilde - Belangrijke informatie voor sinterklaasintochten
hoofddocument	250929 Bericht Sint en Pietengilde - Belangrijke informatie voor sinterklaasintochten geanonimiseerd
datum brief	29-09-2025
advies	Ter afhandeling in handen van college

nummer	2025-273
onderwerp	Brief Kinderombudsman - Aanbieding rapport Opgroeien in Onzekerheid over kinderen in armoede
hoofddocument	250924 Brief Kinderombudsman - Aanbieding rapport Opgroeien in Onzekerheid- over kinderen in armoede
datum brief	07-10-2025
advies	Voor kennisgeving aannemen

Bijlagen:

[250924 Bijlage - Rapport Kinderombudsman 'Opgroeien in onzekerheid'](#)

nummer	2025-274
onderwerp	Bericht Schone Lucht Akkoord - Informatie deelname Schone Lucht Akkoord
hoofddocument	251006 Bericht Schone Lucht Akkoord - Informatie deelname Schone Lucht Akkoord
datum brief	06-10-2025
advies	Ter afhandeling in handen van college

Bijlagen:

[251006 Bijlage - Flyer Schone Lucht Akkoord](#)

nummer	2025-275
onderwerp	Brief college - Beantwoording schriftelijke vragen CU over het parkeerbeleidsplan
hoofddocument	251007 Brief college - Beantwoording schriftelijke vragen CU over het parkeerbeleidsplan
datum brief	07-10-2025
advies	Voor kennisgeving aannemen

nummer	2025-276
onderwerp	Bericht de heer Cloosterman - De oude Romeinen werden vergiftigd door lood - deel 3
hoofddocument	250920 Bericht de heer Cloosterman - De oude Romeinen werden vergiftigd door lood - Deel 3
datum brief	20-09-2025
advies	Voor kennisgeving aannemen

nummer	2025-277
onderwerp	Brief inwoner - Civiele procedure DWJM bezinning op vervolg geanonimiseerd
hoofddocument	250917 Brief inwoner - Civiele procedure DWJM - bezinning op vervolg geanonimiseerd
datum brief	17-09-2025
advies	Voor kennisgeving aannemen

Bijlagen:

[250917 Bijlage 1 - Brief college - Reactie op e-mail inwoner aan de gemeenteraad en het college \(250916\) - geanonimiseerd](#)

[250917 Bijlage 1a - Brief college aan inwoner - Reactie op E-mail van 24 juni aan de gemeenteraad n en het college geanonimiseerd](#)

nummer	2025-278
onderwerp	Brief Werkgroep Financiële Herijking - Einde werkzaamheden raads werkgroep
hoofddocument	251009 Brief Werkgroep Financiële Herijking - Einde werkzaamheden raads werkgroep
datum brief	09-10-2025
advies	Voor kennisgeving aannemen

MOTIE

Agendapunt: 22. Motie vreemd aan de orde van de dag

Onderwerp: Stijging waterschapsbelastingen 2025

De raad van de gemeente Achtkarspelen bijeen op 22 mei 2025

Verzoekt het college:

- Om deze motie te delen met de 18 Friese gemeenten en Wetterskip Fryslân met het verzoek dat alle gemeenten hun zorgen uiten over de stijging van de waterschapsbelasting.
- De raad hierover te informeren.

En gaat over tot de orde van de dag.

Toelichting:

- De stijging van de waterschapsbelastingen heeft een aanzienlijke financiële impact op huishoudens binnen onze gemeente.
- De waterschappen zijn gekozen, hebben een verantwoordelijke taak en doen goed hun werk. Deze motie is dan ook geen kritiek op Wetterskip Fryslân of de andere waterschappen.
- De waterschappen krijgen net als de gemeenten, steeds meer taken opgelegd, maar de financiële vergoedingen blijven achter.
- Ook hier zou kunnen gelden: geen knaken, geen taken.
- Dit jaar wordt ongeveer 4,3 miljard euro geïnd door de waterschappen, een stijging van ruim 8 procent ten opzichte van vorig jaar (bron: CBS).
- Nederland is opgedeeld in 21 waterschappen die verantwoordelijk zijn voor de zuivering van rioolwater en de bescherming tegen hoog water.
- Met name de belastingen voor de bescherming tegen hoog water zijn gestegen, waarvoor dit jaar 2,3 miljard euro wordt opgehaald.
- De waterschappen werken aan toekomstbestendige dijken, maar er is ook geld nodig om bepaalde delen van Nederland te beschermen tegen verzilting, vooral in dunbevolkte gebieden.
- De hoogte van de waterschapsbelasting per huishouden is afhankelijk van factoren zoals het tarief van het waterschap, de WOZ-waarde van de woning en het aantal bewoners.

Dineke Terpstra, GBA-Achtkarspelen

Edwin de Vries, zelfstandig raadslid

Voor: CDA, FNP, GBA, PVV, raadslid Van Dijk en raadslid De Vries (15)

Tegen: CU, GroenLinks en PvdA (6)

De motie is **aangenomen**

Aan Raadsfractie ELP
T.a.v. de heer C. Bolt

Drachten,
30 september 2025

Ons kenmerk
2025-082781

Uw kenmerk

Behandeld door
Mark Westra/Evert
Visser
0512 - 581 234

Onderwerp

Schriftelijke vragen ELP fractie Laatste werkzaamheden nieuwbouw De Welle.

Geachte heer Bolt

Naar aanleiding van de raadsbrief van 4 juli 2025 heeft u op 5 september 2025 diverse schriftelijke vragen gesteld. Deze vragen hebben betrekking op de afronding van de werkzaamheden in het kader van de extra verduurzaming en het spraypark van het zwembad. Hieronder, in cursief, die vragen en antwoorden.

Vragen ELP

Vraag 1 - Is het gelukt om voor de bouwvak de laatste werkzaamheden af te krijgen?

Antwoord: de technische werkzaamheden in het kader van de extra verduurzaming in het energiegebouw en het zwembad zijn afgerond. Het proefdraaien door de installaties 'aan te zetten' is conform planning medio juli gestart. Het inregelen en het schrijven van de software is nog lopende en door het proefdraaien wordt helder dat op specifieke onderdelen de software iets moet worden aangepast. Dat proces lijkt nu stap voor stap naar een afronding te kunnen gaan. De controles en toetsingen zijn inmiddels gepland.

Vraag 2 - Zijn de interne problemen bij de leverancier opgelost?

Antwoord: de leverancier heeft een planning afgegeven en het proces verloopt conform die planning. Dat betekent dat voor het einde van 2025 het spraypark kan worden geplaatst. De leverancier is aangesproken en aansprakelijk gesteld voor de consequenties van de nieuwe afspraken. Daar is nog geen definitieve overeenstemming over.

Vraag 3 - Is er met de leverancier overeenstemming over de consequenties welke de vertraging met zich mee brengt?

Antwoord: zie antwoord vraag 2.

Vraag 4 - U geeft aan dat het starten van de installatie gepland staat voor week 29, wij zijn nu week 36 heeft het opstarten inmiddels plaats gevonden en hoe is deze verlopen?

Antwoord: Het energieverbruik van het zwembad lijkt vooralsnog conform de berekeningen van de ontwerpfase te zijn. De systemen (accu's) zijn met het starten van de installaties inmiddels geladen en het effect van reductie in het verbruik moet nu worden beoordeeld. De energiekosten voor 2025 lijken gunstig uit te pakken, echter het eindresultaat zal na het volledige 1^e jaar van bedrijfsvoering (incl. volledige zomer en winterperiode) kunnen worden opgemaakt. De metingen van de prestatie van de installatie zijn onderdeel van de voorwaarde van oplevering.

Vraag 5 - Is de datum totale oplevering c.q. afname al bekend? Of is deze al geweest?

Antwoord: Het merendeel van de werkzaamheden is nu in de afrondende fase, echter lopen de gesprekken over de consequenties van de vertraging met betrokkenen. Ook die afspraken maken onderdeel van het opleverproces en vergen tijd gezien de consequenties van de vertraging. Het streven is om in november tot volledige afwikkeling te kunnen komen en dan oplevering af te ronden. Dat moment staat nog niet vast.

Wij zullen de gemeenteraad een raadsinformatie brief sturen op het moment dat de oplevering van de extra verduurzaming plaatsvindt.

Wij vertrouwen erop u met deze brief voldoende geïnformeerd te hebben.

Met vriendelijke groet,

burgemeester en wethouders,

secretaris

Siebren van der Berg

burgemeester

Fred Veenstra

Aan Raadsfractie ELP
T.a.v. de heer M. Hofman

Drachten,
30 september 2025

Ons kenmerk
2025-081686

Uw kenmerk

Behandeld door
Hieke Ferwerda
0512 - 581 234

Onderwerp
beantwoording schriftelijke vragen ELP over begroting Carins

Geachte heer Hofman,

Op 22 augustus 2025 heeft u schriftelijke vragen gesteld over de concept begroting 2026 van Carins. Via deze brief beantwoorden wij uw vragen.

1. De KPI's zijn nog niet beschikbaar. Lukt dat in de definitieve begroting?

Het college heeft opdracht verstrekt tot de ontwikkeling van een nieuwe set KPI's, die meetbaar, realistisch en relevant is. Deze opdracht is in de afrondende fase en de planning is erop gericht, dat de nieuwe KPI's verwerkt worden in de definitieve begroting.

2. Bladzij 4: Er zijn geen uitbreidingen van taken of formatie opgenomen. Zijn die er niet of worden die vooruitgeschoven?

Tijdens het opstellen van de conceptbegroting is geen uitbreiding van taken of formatie voorzien. Indien er extra taken van Carins worden gevraagd, worden deze door middel van een projectopdracht incidenteel gefinancierd.

Als gevolg van de Hervormingsagenda Jeugd en sterke lokale teams voorzien wij wel een verzwaren van de taken, maar dat is op dit moment nog niet concreet. Vanuit de Sociale Koers wordt dit verder uitgewerkt en zodra dit concreter is, gaan gemeente en Carins kijken of we taken kunnen schuiven of dat dit een uitbreiding van taken betekent.

3. Bladzij 15: Personeel. Er is sprake van een hoog ziekteverzuim. Welke maatregelen worden getroffen om dit naar beneden te krijgen?

Carins neemt veel preventieve maatregelen om de vitaliteit en duurzame inzetbaarheid van haar medewerkers te stimuleren. Dit doet zij door het stimuleren van bij sportactiviteiten door medewerkers gebruik te laten maken van de mogelijkheden binnen de werkkostenregeling, het uitvoeren van een periodiek medisch onderzoek, beheersing van werkdruk en aandacht voor vrouwengezondheid.

Verder voert Carins een duidelijk verzuimbeleid, voeren ze frequent verzuimgesprekken met medewerkers en wordt de Wet Poortwachter gevolgd. Verder biedt Carins medewerkers met klachten aan om preventief naar de bedrijfsarts te gaan en investeren we in de samenwerking met de arbodienst.

Het langdurig verzuim is veelal niet werkgerelateerd. De laatste maanden zien we dat het verzuim daalt doordat een aantal zieke medewerkers uit dienst zijn gegaan of gaan.

4. Bladzij 16: De flexibele schil daalt. Hoe groot/klein is de optimale flexibele schil?

De flexibele schil daalt doordat Carins relatief weinig verloop in haar personeelsbestand kent en daarnaast weinig extern personeel inhuurt. Dit is een positieve ontwikkeling, zodat zij hierdoor meer stabiliteit en continuïteit kent.

De flexibele schil van Carins is op dit moment:

- 13% flexibel (inhuur of tijdelijk contract) ten opzichte van het aantal personen in vaste dienst.
- 11% flexibel (inhuur of tijdelijk contract) ten opzichte van het totaal aantal fte.

10% tot 20% flexibele schil in relatie tot het totale personeelsbestand wordt vaak gezien als een gezonde verhouding in organisaties.

5. Bladzij 18: Bezuinigingen, 100K in 2026 oplopend tot 300K in 2028. Moeten we dit lezen als 100K per jaar t/m 2028? Of komt er elk jaar 100K bij? Het voorzichtigheidsprincipe hanterend zouden wij deze bezuinigingen alvast opgenomen willen zien.

De raad heeft het voorstel voor de bezuinigingen verworpen en daarom is er geen grondslag meer om de bezuiniging in te boeken.

6. Bladzijde 21: De opbrengst van Firda is constant. Wat is hiervan de verklaring?

Het gaat hier om een vaste contractafsprake en deze opbrengst dekt de kostprijs.

7. Na 2024 zien wij geen rentebaten meer. Graag uw uitleg.

De rentebaten begroten we voorzichtigheidshalve niet.

8. Waarom geen indexering OZB?

Het genoemde bedrag is een afgerond WOZ-bedrag. De indexatie kan opgevangen worden met het begrote bedrag.

9. *Bladzij 17: Er wordt een investering van 100K genoemd die in 5 jaar wordt afgeschreven. Wij kunnen geen aansluiting vinden tussen investeringen, vaste activa en afschrijvingskosten. Kunt u dit voor ons inzichtelijk maken door middel van een staatje?*

De afschrijvingskosten zijn met € 20.000,- verhoogd. Het verschil wordt veroorzaakt door investeringen in het kantoorpand, die dit boekjaar hebben plaatsgevonden.

10. *Op de balans staat een post liquide middelen ad 1400K. Dat is 85% van het balanstotaal. In hoeverre is het noodzakelijk een dergelijk hoge post aan liquide middelen aan te houden?*

Dit is een gevolg van de wijze van financiering. Carins wordt maandelijks voorgefinancierd door de gemeente en een deel van de kosten worden pas op een later moment gemaakt. Een eventueel resultaat wordt na de balansdatum verrekend.

Wij hopen u met deze brief voldoende geïnformeerd te hebben.

Met vriendelijke groet,

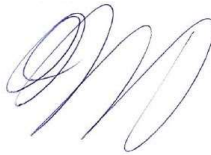
burgemeester en wethouders,

secretaris

Siebren van der Berg

burgemeester

Fred Veenstra

Rijksbegroting 2026 en de gevolgen voor gemeenten

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
1 Gemeentefinanciën	4
2 Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties	7
3 Justitie en Veiligheid	11
4 Asiel en Migratie	15
5 Onderwijs, Cultuur en Wetenschap	18
6 Infrastructuur en Waterstaat	21
7 Economische Zaken	24
8 Klimaat en Groene Groei	26
9 Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur	28
10 Sociale Zaken en Werkgelegenheid	30
11 Volksgezondheid, Welzijn en Sport	37
12 Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening	42
13 Buitenlandse Zaken, Handel en Ontwikkelingshulp	44

Voorwoord

Geachte leden,

De troonrede en de miljoenennota van dit jaar zijn uitgesproken en gepubliceerd in een periode waarin ons land schreeuwt om samenwerking en doorbraken. De VNG herkent in de deemoedige toon van de troonrede de erkenning dat er behoefte is aan herstel van vertrouwen en aan concrete stappen vooruit. Het is bemoedigend dat het demissionaire kabinet gemeenten nadrukkelijk opzoekt als partner en dat er financiële verlichting komt. Zo komt er € 728 miljoen euro compensatie voor de tekorten in de jeugdzorg in 2023 en 2024. Dat biedt lucht voor gemeenten die al jaren onder grote druk staan. Ook krijgen gemeenten € 60 miljoen voor de organisatie van de verkiezingen, is er € 12 miljoen beschikbaar voor extra opvangplaatsen in de vrouwenopvang en wordt de korting van € 177 miljoen op de onderwijskansenregeling teruggedraaid.

Tegelijkertijd vroeg de Koning in de troonrede terecht aandacht voor de toenemende polarisatie in de samenleving. Gemeenten ervaren dagelijks hoe verdeeldheid doorwerkt in buurten en wijken. Wij weten hoe groot de waarde van verbinding is en hoe essentieel samenwerking blijft: tussen inwoners, maatschappelijke organisaties en de verschillende overheidslagen.

Erkenning voor de complexe positie van gemeenten kost niets, maar betekent alles. Gemeenten hebben behoefte aan een duurzaam herstel van de financiële verhoudingen, een langetermijnvisie en investeringen die zekerheid en stabiliteit bieden voor inwoners en gemeenten. Echte doorbraken zijn nodig en gemeenten staan klaar om samen met maatschappelijke partners verantwoordelijkheid te nemen.

Het land staat al te lang stil. Juist daarom is het van belang dat politieke partijen snel tot de vorming van een nieuw kabinet komen. Liefst voor het eind van het jaar. Gemeenten en inwoners hebben dringend behoefte aan perspectief en slagkracht. Alleen samen kunnen we bouwen aan een samenleving die veerkrachtig en verbonden blijft.

De VNG blijft zich inzetten voor een sterke positie van gemeenten, waarbij taken en middelen in balans zijn en ruimte om hun rol als eerste overheid waar te maken. Deze ledenbrief biedt u een overzicht van de belangrijkste punten uit de Miljoenennota die voor gemeenten van belang zijn.

Dr. mr. L.K. Geluk
Algemeen directeur VNG

1 Gemeentefinanciën

Berekening accessen

Wat wil het kabinet?

Het gemeentefonds wordt jaarlijks aangepast om stijgende kosten door inflatie, loonontwikkeling, bevolkingsgroei en welvaart op te vangen. Sinds 2024 is het fonds daarvoor gekoppeld aan de nominale ontwikkeling van het bbp. Deze jaarlijkse bijstelling heet accres en bestaat uit een prijs-accres (de geraamde ontwikkeling van het prijspeil bbp en corrigeert zo voor inflatie) en een reëel-accres (de volumegroei van het bbp in de afgelopen acht jaar, zodat de fondsgroei stabiel aansluit bij structurele uitgavenontwikkelingen).

Het percentage voor het prijs-accres wordt elk jaar definitief vastgesteld in de meicirculaire, op basis van de CPB-raming in het Centraal Economisch Plan (CEP). Het reëel-accres wordt berekend met CBS-cijfers over de feitelijke volumegroei. Voor de komende vijf jaren worden beide accessen bovendien geactualiseerd in de septembercirculaire, met de percentages uit de Macro Economische Verkenning (MEV) van het CPB.

Tabel 1 geeft de percentages van het prijs-accres, het reële-accres en de som ervan voor de jaren 2025 tot en met 2030 die volgen uit de MEV 2026. Daarbij zijn de percentages voor het jaar 2025 gebaseerd op het CEP 2025. Rij vier geeft het bedrag van de accrestranche voor ieder jaar. In de onderste twee rijen staan de verschillen met de ramingen uit de meicirculaire in procenten en in geld. Het kabinet heeft de accrespercentages voor de septembercirculaire 2025 niet geactualiseerd. In de laatste rij is het verschil voor 2025 (in rood) weergegeven als dat wel was gebeurd.

Tabel 1. Accrespercentages septembercirculaire gemeentefonds 2025

MEV 2026/septembercirculaire 2025	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Volume bbp (t-9 / t-2) - reëel-accres	*2,16%	1,91%	1,76%	1,66%	1,54%	2,17%
Prijspeil bbp (t) - prijs-accres	*3,63%	2,49%	2,53%	2,65%	2,49%	2,36%
Accrespercentage totaal	*5,87%	4,45%	4,33%	4,35%	4,07%	4,58%
Accres-tranche (x miljoen euro)	2.307	1.858	1.834	1.855	1.807	2.115
<i>Vershil sep/meicirculaire 2025</i>						
<i>Vershil procentueel</i>	(0,47%)	-0,27%	-0,06%	-0,02%	-0,08%	-0,26%
<i>Vershil in miljoen euro</i>	(+189)	-78	-25	-14	-41	-126

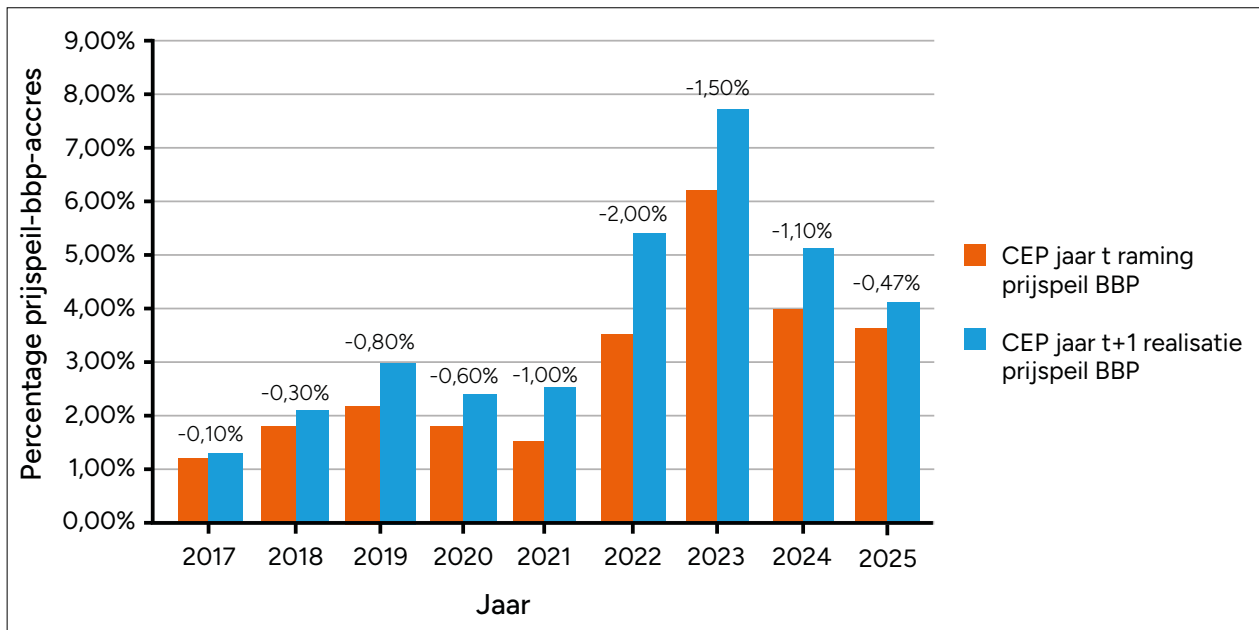
* Betreft de definitieve raming van het accres op basis van het CEP 2025

Wat betekent dit voor gemeenten?

Het prijspeil bbp voor het jaar 2025 wordt in de MEV 2026 geraamd op 4,10%. Dat is hoger dan de raming uit het CEP 2025 van 3,63% waarop het definitieve bbp-prijs-accres 2025 is vastgezet. Als de realisatie van het prijspeil bbp voor het jaar 2025 in het voorjaar 2026 definitief 4,10% blijkt te zijn, dan betekent dat indirect een te laag accres 2025 van 0,47%. Dat is een structureel nadeel van € 189 miljoen. In 2024 was het geraamde prijspeil bbp 1,1% lager dan de realisatie en ging het om een nadeel van structureel € 407 miljoen voor gemeenten.

De ramingen van het CPB kunnen iets schommelen. Maar het Centraal Planbureau raamt in de afgelopen acht jaar met het CEP de ontwikkeling van het prijspeil bbp voor het lopende jaar structureel te laag. Figuur 2 brengt deze structurele ramingsfout tussen de raming in jaar t en de meting in jaar t+1 in beeld. Het verschil bedraagt gemiddeld 1% per jaar. Relatief gezien krimpt het gemeentefonds daarmee voortdurend ten opzichte van de ontwikkeling van het bbp en raakt de verhouding tussen de taken en middelen van gemeenten in negatieve zin.

Figuur 2. Verschil geraamd prijspeil bbp en voorlopige raming gerealiseerd prijspeil bbp

2025 betreft raming met de MEV 2026, omdat het CEP 2026 komend voorjaar pas verschijnt.

Dit kan worden voorkomen door het prijsaccres te bepalen op basis van nacalculatie (vergoeding van het daadwerkelijke prijspeil bbp in plaats van de ramingen). De VNG heeft er bij het kabinet en het parlement op aangedrongen om het definitieve accres voortaan te bepalen op basis van nacalculatie. Het kabinet heeft echter nog geen stappen in deze richting gezet.

BBP-accres inclusief de niet-taakgebonden mutaties is niet stabiel

Wat wil het kabinet?

Naast het prijs-accres en het reële-accres wordt de autonome groei van het gemeentefonds ook beïnvloed door kortingen en stortingen en de nieuwe wijze van indexeren van toekomstige mutaties in het fonds. Deze mutaties maken ook deel uit van het totale accres waarmee het gemeentefonds in een jaar groeit of krimpt. De afgelopen jaren hebben er veel mutaties in het gemeentefonds plaatsgevonden waarbij de nieuwe wijze van indexeren is toegepast.

Wat betekent dit voor gemeenten?

De nieuwe bbp-systematiek leidt tot een stabiele inkomstenbron en biedt gemeenten duidelijkheid over de ontwikkeling van de fondsen. Dit geldt echter niet voor het indexeren van toekomstige mutaties en kortingen. Deze nieuwe methode, die los staat van de bbp-systematiek, is ingewikkeld. De mutaties ervan zijn onnavolgbaar doordat een verantwoording erover ontbreekt, en de methode is foutgevoelig. De toepassing door de fondsbeheerders leidt bij herhaling tot een nadelig financieel gevolg voor gemeenten. Na het niet volledig corrigeren van de indexering bij het terugdraaien van de opschalingskorting en de extra korting jeugdzorg zijn met het toevoegen van de middelen jeugdzorg overeenkomstig het advies van de commissie Van Ark en het terugdraaien van het afschaffen abonnementstarief WMO mogelijk weer twee fouten opgetreden. Ook lijken bij de Voorjaarsnota 2025 mutaties door taakwijzigingen niet goed in de grondslag voor de accresberekening voor het komende begrotingsjaar te zijn meegenomen. De fondsbeheerders zijn deze fouten nog aan het uitzoeken. Voor gemeenten is het nog onduidelijk welke bedragen daadwerkelijk met taakmutaties in het gemeentefonds zijn gemoed.

Raming vrijval BTW-compensatiefonds aan het gemeentefonds

Wat wil het kabinet?

Gemeenten kunnen hun betaalde BTW van de inkoop voor overheidstaken terugvorderen op het BTW-compensatiefonds (BCF). Omdat de uitgaven van gemeenten gewoonlijk toenemen met de inflatie, inwonergroei en welvaart, groeit het BCF jaarlijks met hetzelfde accrespercentage als het gemeentefonds. Daarnaast wordt het BCF bijgesteld voor de BTW-component van taakmutaties.

Als gemeenten in een jaar minder declareren op het BCF dan er aan middelen inzit, dan wordt het restant aan het gemeentefonds toegevoegd. Declareren gemeenten meer op het BCF dan erin zit, dan wordt het tekort aangevuld met middelen uit het gemeentefonds. Sinds deze afspraak valt ieder jaar geld uit het BCF vrij aan de algemene uitkering. Dit komt voornamelijk doordat de publieke investeringen van gemeenten al jaren achterblijven.

Voor het jaar 2025 wordt de vrijval uit het BCF aan de algemene uitkering voorlopig geraamd op € 428 miljoen. Volgend jaar volgt het definitieve cijfer. In de meicirculaire 2025 viel de definitieve afrekening over het jaar 2024 € 114,7 miljoen lager uit dan in de septembercirculaire 2024 werd geraamd (€ 446,7 miljoen). Daarmee kwam de totale vrijval over het jaar 2024 uit op € 332 miljoen.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Een gemeente mag voor zijn begroting 2025 en voor elke jaarschijf van de meerjarenraming 2026-2029 uitgaan van maximaal zijn aandeel in de definitief gerealiseerde vrijval uit het BCF over het jaar 2024 van € 332 miljoen. Een gemeente kan er ook voor kiezen om van lagere bedragen uit te gaan, omdat ze verwacht dat deze vrijval in de toekomst krimpt of om juist behoedzaam te begroten. Door uit te gaan van juist een flink lager bedrag creëert een gemeente als het ware een behoedzaamheidsreserve voor tegenvallers.

2

Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Extra geld voor Tweede Kamerverkiezingen

Wat wil het kabinet?

Op 29 oktober vinden de landelijke verkiezingen plaats en gemeenten zijn verantwoordelijk voor de organisatie ervan. In het gemeentefonds wordt alleen uitgegaan van de normale zittingsduur van de Tweede Kamer. Doordat de maximale zittingsduur de afgelopen jaren meermaals niet is gehaald, zijn de middelen ontoereikend. Het kabinet voegt daarom eenmalig € 60 miljoen aan het fonds toe. De gemeente Den Haag krijgt € 1,1 miljoen extra, omdat zij de stemmen uit het buitenland tellen.

Wat betekent dit voor gemeenten?

De organisatie van de Tweede Kamerverkiezingen kost € 105 miljoen. Gemeenten krijgen een deel van deze kosten. De verdere kosten moeten gemeenten zelf betalen.

Openbaar Bestuur en Democratie

Wat wil het kabinet

In 2026 vindt een experiment met het nieuwe stembiljet plaats om verkiezingen meer toegankelijk en uitvoerbaar te maken. Het kabinet maakt middelen beschikbaar voor de beoogde inwerkingtreding van het wetsvoorstel Wet op de politieke partijen (Wpp), die regels voorschrijft waar politieke partijen zich aan moeten houden, bijvoorbeeld over transparantie en financiering. Onderdeel van de wet is de subsidiëring van decentrale (lokale) partijen (€ 8,15 miljoen per jaar). Ter voorbereiding op de inwerkingtreding van de Wpp bereidt het kabinet in 2026 de oprichting van de Nederlandse Autoriteit Politieke Partijen voor.

Wat betekent dit voor gemeenten

De focus van het ministerie van BZK verschuift van inwonerparticipatie naar overheidsparticipatie. Deze beweging sluit aan bij de beweging die de VNG al eerder heeft ingezet, met onder meer een "Handreiking Overheidsparticipatie" die binnenkort verschijnt. De kracht van gemeenschappen als onderdeel van een sterke en weerbare democratie wordt hiermee erkend en gewaardeerd. De subsidiëring van lokale politieke partijen helpt de lokale democratie te versterken en het experiment met het kleinere stembiljet (in 5 gemeenten) helpt het verkiezingsproces uitvoerbaar te houden.

Elke regio telt! en het Nationaal Programma Vitale Regio's

Wat wil het kabinet?

Het kabinet gaat door met het Nationaal Programma Vitale Regio's dat in 2025 is gestart. Dit programma is voortgekomen uit het rapport Elke regio telt en spitst zich toe op elf regio's aan de randen van het land. De regio's stellen plannen en uitvoeringsagenda's op die als basis moeten dienen voor langjarige investeringen. Ook in 2026 besteedt het kabinet € 0,3 miljoen euro aan het ondersteuningsprogramma. Het kabinet wil in 2026 de Regio Deals omvormen tot langjarig investeringsinstrument, maar hiervoor is nog geen budget gereserveerd.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Voor gemeenten in de elf regio's heeft het programma geen financiële gevolgen, behalve dat het meedoen aan het programma met procesondersteuning wellicht minder eigen capaciteit kost.

Goed bestuur en toekomstbestendig politiek ambt

Wat wil het kabinet?

Het kabinet wil de waarde van het ambt beter zichtbaar maken en toekomstbestendig houden. Daarom investeert het kabinet in instroom, toerusting, doorstroom en rechtspositie van politieke ambtsdragers. In het najaar van 2025 verschijnt het advies van het Adviescollege Rechtspositie Politieke Ambtsdragers (ARPA) over de periodieke herijking van hun arbeidsvoorwaarden; in 2026 volgt de kabinetsreactie. Ook komt in 2025 een wetsvoorstel voor modernisering van de verlof- en vervangingsregeling in consultatie. Verder investeert het kabinet in beroepsverenigingen, taskforces voor griffies en rekenkamers en betere raadsinformatiesystemen. De subsidie voor trainingen en scholing via het Kennispunt Lokale Politieke Partijen blijft beschikbaar.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Voor gemeenten betekent dit extra ondersteuning via taskforces, scholing en subsidies om raadsleden, griffies en rekenkamers te versterken. De VNG volgt de kabinetsreactie op het ARPA-advies nauwgezet en zet zich ervoor in direct betrokken te blijven bij de uitwerking van wetgeving. Modernisering van de verlof- en vervangingsregeling verlaagt de drempel om voor een politiek ambt te kiezen.

Integer, veilig en weerbaar bestuur

Wat wil het kabinet?

Het kabinet wil de weerbaarheid en veiligheid van het openbaar bestuur vergroten. (Online) intimidatie, agressie en bedreigingen zijn onacceptabel en ondermijnen het bestuur. In 2026 ligt de nadruk op veilige raadsvergaderingen, nazorg en extra steun voor kleinere gemeenten. Het Ondersteuningsnetwerk Maatschappelijke Onrust speelt hierbij een rol. Ook worden raadsleden en raadszalen beter beveiligd en krijgen beroepsverenigingen van decentrale bestuurders extra ondersteuning. Het kabinet wil ook de integriteit van het openbaar bestuur versterken. Er komt een wetsvoorstel dat kandidaat-bestuurders verplicht tot een risicoanalyse en er worden landelijke kwaliteitseisen voor integriteitsonderzoeken ingevoerd. Het kabinet werkt aan het uitvoeren van de aanbevelingen van GRECO (de Europese waakhond voor integriteit).

Wat betekent dit voor gemeenten?

De veiligheid en weerbaarheid van politieke ambtsdragers is essentieel voor het lokaal bestuur. Wij volgen het wetsvoorstel over de verplichte risicoanalyse nauwgezet, met nadruk op de bescherming van persoonsgegevens en proportionele informatieverstrekking aan de raad. Ook ondersteunt de VNG gemeenten bij de uitvoering van de GRECO-aanbevelingen.

Digitale weerbaarheid en autonomie

Wat wil het kabinet?

Cyberaanvallen, storingen en een te grote afhankelijkheid van een beperkt aantal techbedrijven bedreigen onze veiligheid en onze digitale autonomie. Daarom versterkt het kabinet de digitale weerbaarheid en digitale autonomie van de overheid. In 2026 realiseert het rijk versneld de implementatie van het Bestuurlijk Convenant Digitale Veiligheid Gemeenten, als onderdeel van de Nederlandse Cybersecuritystrategie (NLCS). Tegelijkertijd ontwikkelt het kabinet beleid dat de digitale autonomie van de overheid structureel vergroot. Ook versterkt het rijk de wijze van verantwoording voor de overheid ten aanzien van het toezicht op cyberbeveiliging.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Het kabinet wil het Bestuurlijk Convenant Digitale Veiligheid Gemeenten versneld uitvoeren. Voor gemeenten betekent dit dat zij sneller aan de slag moeten met de afspraken uit dit convenant en dat er meer aandacht en toezicht komt op digitale veiligheid.

Daarnaast is het goed voor gemeenten dat het kabinet aandacht heeft voor digitale autonomie. Ook gemeenten kennen immers onwenselijke afhankelijkheden op het gebied van digitalisering. De inzet van het kabinet is voor gemeenten positief, omdat gemeenten alleen door overheidsbreed op te trekken en Europese sturingsmechanismen te gebruiken hun digitale autonomie kunnen versterken.

Overheidsbrede aanpak quantumveilige cryptografie

Wat wil het kabinet?

Vanaf 2026 neemt het kabinet belangrijke vervolgstappen naar een overheidsbrede aanpak van quantumveilige cryptografie met meer samenhang, efficiëntie en veiligheid in de digitale infrastructuur.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Gemeenten kunnen de komende jaren rekenen op een overheidsbrede overgang naar quantumveilige cryptografie. Hierdoor kunnen gemeentelijke gegevens in de toekomst niet door quantumcomputers worden ontsleuteld. Mogelijk moeten gemeenten hun infrastructuur en de beveiliging van hun netwerken en informatiesystemen aanpassen. Uitvoering van de Europese Quantumstrategie zal regeldruk en druk op uitvoeringscapaciteit verhogen.

Kunstmatige Intelligentie (AI)

Wat wil het kabinet?

Het kabinet werkt aan een toetsbaar Algoritmekader en verdere invulling van het Algoritmeregister, verkenning toezicht op de AI-verordening en opzet van een overheidsbreed AI-competentiecentrum.

Wat betekent dit voor gemeenten?

De implementatie van de AI-verordening loopt in 2026 door, waaronder ook de uitwerking van het toezicht en de rijkskaders. De VNG is hierover in gesprek met het ministerie van BZK om de gevolgen voor gemeenten toepassingen te verduidelijken.

Dienstverlening

Wat wil het kabinet?

Vanaf 2026 zet het kabinet de financiering voor de Informatiepunten Digitale Overheid (IDO's) om in een decentralisatie-uitkering. Hiervoor is jaarlijks circa € 15,4 miljoen beschikbaar, wat neerkomt op een structurele korting van 10%. Het kabinet schaalde de MijnZaken-service op, een track & trace-service die burgers inzicht geeft in de status van hun aanvragen voor producten en diensten. De opschaling begint vanaf 2027.

Ook wordt gewerkt aan de Landelijke Informatievoorziening (LIV). In de tweede helft van 2026 wordt de LIV gefaseerd uitgebreid en als Minimal Viable Product (MVP) live gebracht, samen met publieke dienstverleners en decentrale overheden. Het kabinet blijft inzetten op hoogwaardige dienstverlening, ook voor het Caribische deel van het koninkrijk. De focus ligt daarbij op de persoonlijke situatie van burgers en ondernemers, het verbeteren van toegang tot de dienstverlening en toegankelijk contact met de overheid. In 2026 worden binnen deze focusgebieden diverse projecten opgetuigd.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Gemeenten vervullen een centrale rol bij het aanbieden van toegankelijke dienstverlening. De IDO's vormen een laagdrempelig loket voor ondersteuning. De structurele inbedding van de financiering in het gemeentefonds draagt bij aan continuïteit van de IDO's, maar door de korting van 10% zijn in 2026 minder middelen beschikbaar.

De ontwikkeling van MijnZaken, LIV en MVP vraagt om nauwe samenwerking met gemeenten, omdat zij de services in hun dienstverlening moeten implementeren. De opschaling van MijnZaken en de implementatie van zowel de LIV als de MVP betekent dat de gemeenten naar een landelijk uniforme informatievoorziening toewerken. Wat betreft de hoogwaardige dienstverlening spelen gemeenten natuurlijk een belangrijke rol als eerstelijns overheid.

Digitale identiteit

Wat wil het kabinet?

Het kabinet wil het stelsel van de digitale identiteit vernieuwen. Uiterlijk eind 2026 moet er een Europese Digitale Identiteit (EDI) in werking treden. Het kabinet betreft naast DigiD ook de reisdocumenten. De modernisering van het identiteitsstelsel en fraudebestrijding moet bijdragen aan een degelijke EDI.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Gemeenten blijven verantwoordelijk voor de eerste vaststelling van de identiteit van inwoners en voor de uitgifte van reisdocumenten. De komst van een publieke EDI-wallet en de doorontwikkeling van DigiD zullen in de praktijk doorwerken in de dienstverlening. Gemeenten moeten ICT-systemen en werkprocessen aanpassen, personeel scholen en inwoners informeren. In de begroting staat geen financiële vertaling van de gevolgen voor gemeenten. Voor de uitvoering van de EDI-wallet en de koppeling met bestaande middelen zijn investeringen nodig in ICT, inrichting en personeel.

Open overheidsinformatie

Wat wil het kabinet?

Het kabinet wil de uitvoerbaarheid van de Woo verbeteren, door een actievere openbaarmaking via de Woo-voorziening, een snellere reactie op verzoeken en een verbetering van de informatiehuishouding. Er staat daarom een Woo-wetsevaluatie in 2026 gepland, onder andere over de naleving van de Woo door de overheid. Na deze evaluatie worden maatregelen bepaald om de Woo beter uitvoerbaar te maken.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Sinds november 2024 is het wettelijke verplicht om informatie van de eerste vijf van zeventien informatiecategorieën actief openbaar te maken. De overige informatiecategorieën treden op een later moment gefaseerd in werking. Hiervoor moeten gemeenten aansluiten op de generieke Woo-voorziening. Daarnaast moeten gemeenten maatregelen treffen om de duurzame toegankelijkheid van digitale informatie te borgen en de informatiehuishouding op orde te brengen. Gemeenten worden ondersteund bij de implementatie van de Woo door het VNG-programma Grip op Informatie. Er komen maatregelen om de uitvoeringslast te verminderen en misbruik van de Woo tegen te gaan.

Koninkrijksrelaties

Wat wil het kabinet?

Het kabinet blijft op Bonaire, Sint-Eustatius en Saba inzetten op goed bestuur, een sterke rechtsstaat, toekomstbestendige overheidsfinanciën en meer zelfredzaamheid. Er komt aandacht voor het versterken van de uitvoeringskracht en verbetering van de dienstverlening. Om de financiën te versterken werkt het kabinet aan beter financieel beheer en aan uitbreiding van de leenmogelijkheden. Samen met de eilanden werkt het kabinet aan een economische ontwikkelstrategie en fysieke agenda's voor brede welvaart en voorzieningen. Daarnaast investeert het kabinet in de haven van Saba en in het wegennet op Bonaire. Ook in de samenwerking met Aruba, Curaçao en Sint-Maarten zet het kabinet in op goed bestuur, rechtsstaat, overheidsfinanciën en zelfredzaamheid, onder meer via de Landspakketten en het trustfonds bij de Wereldbank voor Sint-Maarten.

Wat betekent dit voor het Caribisch deel van het Koninkrijk?

De maatregelen moeten worden uitgewerkt op basis van gelijkwaardigheid en realisme. Dit geldt voor bestaanszekerheid, economische weerbaarheid, bereikbaarheid, infrastructuur en veiligheid. Op al deze terreinen is een doorbraak nodig, met oog voor de lokale context en kracht van de eilanden. De investeringen in de haven van Saba en het wegennet op Bonaire zijn een goede eerste stap. Tegelijk blijft structurele financiering noodzakelijk voor vervanging, onderhoud en nieuwe investeringen, zoals ook de Raad voor de Leefomgeving en de Raad voor het Openbaar Bestuur adviseren. Connectiviteit is daarbij een sleutelvoorwaarde voor gelijkwaardigheid, economische ontwikkeling, veiligheid en levenskwaliteit. Verder is blijvende aandacht voor de uitvoeringskracht essentieel.

3

Justitie en Veiligheid

Veiligheid algemeen: Bescheiden investeringen

Wat wil het kabinet?

Het kabinet stelt op drie terreinen extra geld beschikbaar: de sociale advocatuur krijgt structureel € 30 miljoen extra; de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) krijgt vanaf 2028 structureel € 50 miljoen euro structureel voor huisvestingsproblematiek en ook wordt er vanaf 2027 structureel € 70 miljoen euro extra uitgetrokken voor het versterken van lokale en regionale weerbaarheid.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Rond de extra middelen voor DJI is het belangrijk dat de gemeenten scherp zijn op keteneffecten, zeker ook in relatie tot re-integratie na detentie en het organiseren van ondersteuning. Er zijn problemen met de meerjarige financiering van de politie. Er gaat gesneden worden op intelligence en opsporing. Dit heeft effect op het stelsel.

Problemen meerjarige financiering politie

Wat wil het kabinet?

De politie heeft capaciteitsproblemen door een krappe arbeidsmarkt en politiemedewerkers die met pensioen gaan. In 2026 moet de politie zichtbaarder zijn op zowel straat als digitale kanalen. De minister heeft de politiebegroting voor 2026 vastgesteld, maar de meerjarenraming nog niet.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Voor gemeenten is de politie onmisbaar in het veiligheidsbeleid. Doordat de meerjarige financiering op losse schroeven staat, moeten er het komende jaar scherpe keuzes worden gemaakt binnen het politieapparaat.

Ondermijning

Wat wil het kabinet?

Ook rond ondermijning is het devies dat de brede aanpak van ondermijning onverminderd wordt voortgezet. In 2026 verschijnt het eerste Dreigingsbeeld Ondermijning Nederland. Preventie met Gezag, de aanpak van mainports/logistieke knelpunten en de aanpak van witwassen en ondergronds bankieren worden voortgezet. Tot slot blijft de tijdelijke taskforce gegevensdeling bij het ministerie van J&V haar werk voortzetten in 2026, met onder andere ondermijnende criminaliteit als aandachtsgedebied.

Wat betekent dit voor gemeenten?

De aanpak van ondermijning is onverminderd belangrijk. Het dreigingsbeeld levert nieuwe inzichten op.

Weerbaarheid: alerteren bevolking

Wat wil het kabinet?

In 2026 wordt de bevolking verder gealverteerd op de voorbereiding van eventuele rampen en crises.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Eind 2025 komt er een einde aan het Waarschuwing- en Alarmeringssysteem (WAS), het systeem wordt vervangen door NL-Alert. Het is echter geen gegeven dat NL-Alert in het geval van hybride dreigingen en cyberaanvallen even goed functioneert als het WAS.

Weerbaarheid: Noodcommunicatie

Wat wil het kabinet?

Het rijk zoekt in 2026 naar mogelijkheden om de robuustheid van de huidige noodcommunicatievoorziening (NCV) verder te verbeteren.

Wat betekent dit voor gemeenten?

De NCV is een telecommunicatienetwerk dat specifiek bedoeld is voor gebruik door gemeenten tijdens een ramp of crisis het reguliere telecommunicatienetwerk overbelast raakt of uitvalt. Verder wordt een verkenning naar de toekomstige inrichting van noodcommunicatie uitgevoerd.

Weerbaarheid: Noodsteunpunten

Wat wil het kabinet?

Het kabinet werkt samen met de VNG en het Veiligheidsberaad aan de inrichting van een netwerk van noodsteunpunten. Bij noodlottige lamlegging van de samenleving neemt de behoefte naar basisvoorzieningen snel toe. Een noodsteunpunt moet inwoners voorzien van informatie. Daarnaast zal de aard van rampen en crises leidend zijn bij de invulling van de behoefte waarin het noodsteunpunt voorziet.

Wat betekent dit voor gemeenten?

In de tweede helft van 2025 en in 2026 vinden pilots plaats en gaan veiligheidsregio's en gemeenten aan de slag met de noodsteunpunten. Na de pilotsfase zal duidelijk worden wat gemeenten en veiligheidsregio's nodig hebben om het landelijk netwerk van noodsteunpunten verder te ontwikkelen.

Moderniseren Staatsnoodrecht

Wat wil het kabinet?

In 2026 wordt het staatsnoodrecht verder gemoderniseerd. Het rijk biedt de Coördinatiewet Uitzonderingstoestanden aan voor parlementaire behandeling. De Wet verplaatsing bevolking, de Wet buitengewone bevoegdheden burgerlijk gezag, de Noodwet rechtspleging en de Onteigeningswet gaan in consultatie. Daarnaast ontwikkelt het rijk visies op rijksheren, rechtsbescherming en nadeelcompensatie binnen het staatsnoodrecht.

Wat betekent dit voor gemeenten?

De modernisering richt zich uitsluitend op buitengewone omstandigheden. Het staatsnoodrecht omvat een breed scala aan wet- en regelgeving waarvan delen aan herziening toe zijn. Daarbij wordt ook gekeken naar mogelijke lacunes en knelpunten in de bestaande noodwetgeving. In de loop van volgend jaar maken de betrokken departementen duidelijk op welke punten herziening nodig is en wat dit concreet betekent voor gemeenten.

Digitalisering: Een sterke digitale rechtsstaat

Wat wil het kabinet?

Het kabinet gaat regelmatig toetsen of het juridisch kader aansluit bij nieuwe technologieën en digitale ontwikkelingen, en of aanvullende regulering of verduidelijking van normen nodig is.

Wat betekent dit voor gemeenten?

In de praktijk sluit het juridisch kader nog onvoldoende aan bij digitale ontwikkelingen en de rol van het lokaal bestuur. Veel gemeenten en burgemeesters worstelen met de impact van het digitale domein op de fysieke openbare ruimte.

Digitale weerbaarheid

Wat wil het kabinet?

De Nederlandse Cybersecuritystrategie 2022-2028 (NLCS) schetst de visie op een digitaal weerbare samenleving en de rol van overheid, bedrijven en burgers daarbij. In het coalitieakkoord 2021-2025 is afgesproken dat het kabinet investeert in een brede, meerjarige cybersecurityaanpak. Daarvoor zijn middelen vrijgemaakt.

Wat betekent dit voor gemeenten?

De financiering van de NLCS loopt tot eind 2025, maar deze middelen zijn niet beschikbaar voor gemeenten. Samen met de G4 heeft de VNG in het bestuurlijk convenant Digitale veiligheid benadrukt dat het lokale perspectief onderbelicht blijft. Uit de Rijksbegroting 2026 blijkt dat dit kabinet niet investeert in het versterken van de digitale weerbaarheid van gemeenten.

Implementatie Cyberbeveiligingswet en Wet weerbaarheid kritieke entiteiten

Wat wil het kabinet?

In 2026 implementeert het kabinet twee Europese richtlijnen die de weerbaarheid van vitale infrastructuur versterken: de herziening van de richtlijn netwerk- en informatiebeveiliging (NIS2) en de richtlijn veerkrachtige entiteiten (CER). Concreet betekent dit voor 2026 onder andere:

- Informatie en communicatie over wettelijke verplichtingen, om organisaties – waaronder mkb – te ondersteunen bij naleving;
- Ondersteuning van vakdepartementen bij hun wettelijke taken;
- Informatievoorziening door het Nationaal Cyber Security Centrum (NCSC) over aansluiting op nationale en sectorale Computer Security Incident Response Teams (CSIRTs) en de registratie van entiteiten bij het NCSC.

Het ministerie reserveert ruim € 55 miljoen voor het jaarlijkse budget van het NCSC. De toekenning volgt na goedkeuring van het jaarplan door de Nationaal Coördinator Terrorismedebestrijding en Veiligheid.

Wat betekent dit voor gemeenten?

De Cyberbeveiligingswet heeft grote gevolgen voor gemeenten, die straks zelf onder de wet vallen. Naast NIS2 wordt ook de CER-richtlijn ingevoerd, waarschijnlijk in het tweede kwartaal van 2026. Deze richtlijn ziet op fysieke dreigingen zoals terrorisme en natuurrampen.

Gemeenten krijgen ook te maken met een nieuwe toezichthouder, de Rijksinspectie Digitale Infrastructuur, en met een nieuw toezichtstelsel. Dat heeft ook gevolgen voor ENSIA. De Informatie Beveiligingsdienst (IBD) van de VNG wordt bij ministeriële regeling aangewezen als computercrisisteam voor gemeenten. De investeringen in de IBD blijven echter achter bij de landelijke middelen voor het NCSC, terwijl de IBD extra taken krijgt. Er is daarom een plan nodig om de balans te bewaren tussen centrale voorzieningen van het NCSC en sectorale voorzieningen vanuit de IBD, zodat gemeenten goed ondersteund blijven.

Gegevensbescherming

Wat wil het kabinet?

Het kabinet werkt aan versterking van de bescherming van persoonsgegevens. Belangrijke punten zijn:

- Een sterkere rol voor de functionaris gegevensbescherming (FG);
- Rijksbrede richtlijnen voor online monitoring;
- Meer grip op internationale gegevensstromen;
- Strikt gereguleerde inzet van gezichtsherkenning en geautomatiseerde besluitvorming door de overheid;
- Actualisatie van wetgeving via de Verzamelwet gegevensbescherming en een herziening van de Uitvoeringswet AVG (UAVG).

Het ministerie van J&V stemt hierover af met de ministeries van BZK, EZ, Financiën en de Autoriteit Persoonsgegevens. Het kabinet erkent het belang van gegevensbescherming, maar stipt aan dat gegevensdeling soms noodzakelijk is voor wettelijke taken. Het ministerie van J&V wil daarom, binnen de grenzen van de wet, gegevensdeling stimuleren. Waar de wet knelt wordt onderzocht of er een wetswijziging noodzakelijk is en wordt een voorstel gedaan. Waar de wet belemmerend werkt, wordt gekeken naar wetswijzigingen. Om gegevensdeling te versnellen is een tijdelijke Taskforce Gegevensdeling opgericht.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Gemeenten krijgen helderdere spelregels voor online monitoring en moeten hun werkwijze hierop aanpassen, bijvoorbeeld bij openbare-orde- en veiligheidsmonitoring. Beperkingen rond gezichtsherkenning en geautomatiseerde besluitvorming raken de lokale praktijk: toepassingen moeten noodzakelijk, proportioneel en transparant zijn, passen binnen (aankomende) rijkskaders en de Uitvoeringswet AVG. Gemeenten blijven hierbij de Principes voor de Digitale Samenleving hanteren. De versterking van de FG-

positie vraagt blijvende borging in gemeentelijke governance (mandaat, capaciteit, onafhankelijkheid). In de praktijk blijkt dat gegevensbescherming en de uitvoering van wettelijke taken – zoals handhaving van de openbare orde – kunnen botsen. Gemeenten hebben behoefte aan duidelijke kaders en handelingsperspectief, met waarborging van de privacy van burgers als grondrecht.

Aanpak cybercrime

Wat wil het kabinet?

Het kabinet wil voorkomen dat mensen slachtoffer worden van cybercrime en zet in op bewustwording, onder andere via campagnes over social engineering en tweefactorauthenticatie. In 2026 wordt voorgesteld de strafmaat voor enkele cyberdelicten te verhogen. Dit onderstreept de ernst van deze feiten en geeft de opsporing meer mogelijkheden om daders aan te pakken en criminele activiteiten te verstoren. Ook worden in 2026 de ambities vastgelegd in de nieuwe Veiligheidsagenda 2027-2030. Verder wil het kabinet gemeenten, OM en politie beter ondersteunen bij het aanpakken van online aangejaagde ordeverstoringen.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Het kabinet gaat verder op de eerder ingeslagen weg, waarbij wordt voorgesteld om de straffen van cyberdelicten te verhogen. Daarnaast wordt een voorschot genomen op een nieuw op te stellen Veiligheidsagenda. Bij de lokale driehoek bestaat de behoefte aan een verrijking van het handelingsperspectief op online aangejaagde ordeverstoringen. Het Wetenschappelijk Onderzoek- en Datacentrum start daartoe een internationaal vergelijkend onderzoek. Dit sluit aan op eerdere aanbevelingen van de VNG. De onderzoeksresultaten kunnen gemeenten helpen hun aanpak te versterken.

Aanpak (online) extremisme en terrorisme bij jongere doelgroep

Wat wil het kabinet?

Het kabinet start in 2026 met pilots in samenwerking met online platforms, vergroot de digitale weerbaarheid van jongeren en schaalde de samenwerking met de Autoriteit Online Terroristisch en Kinderpornografisch Materiaal op. Hiervoor is € 0,2 miljoen gereserveerd.

Wat betekent dit voor gemeenten?

De aanpak van online radicalisering is een gedeelde verantwoordelijkheid van rijk, medeoverheden en online platforms. Gemeenten onderschrijven dit en zien dat structurele inzet nodig is om jongeren te beschermen. Samenwerking met platforms en andere partners moet vooral gericht zijn op preventie en het versterken van de weerbaarheid van jongeren.

4

Asiel en Migratie

Budgetten voor asiel en migratie

Wat wil het kabinet?

In de begroting 2026 is voor de komende jaren een forse daling van de middelen voorzien: van ruim € 8,9 miljard in 2026 naar circa € 1,9 miljard structureel vanaf 2029. Het kabinet motiveert dit door opvang goedkoper te maken, statushouders sneller te laten doorstromen en minder geld te reserveren voor de opvang van Oekraïners. Verder wil het kabinet de instroom van asielzoekers beperken via de Asielnoodmaatregelenwet en een tweestatusstelsel. Daarbij worden verblijfsvergunningen alleen nog tijdelijk verstrekt, nareismogelijkheden beperkt en illegaal verblijf strafbaar gesteld.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Of de instroom daadwerkelijk daalt door deze plannen is onzeker. Het vooruitlopen hierop door de budgetten nu al te verlagen, maakt de asielketen kwetsbaar. Het meerjarenbeeld voor de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) en het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA) is op onderdelen weliswaar verbeterd, maar structurele problemen blijven bestaan. De IND krijgt te maken met bezuinigingen, terwijl tegelijk € 50 miljoen extra is ingeboekt voor dwangsommen door achterstanden. Ook het COA schuift lasten door achteren, waardoor het onzeker blijft of voldoende opvangcapaciteit duurzaam kan worden opgebouwd. Een slecht functionerende asiel- en migratieketen leidt tot problemen bij de opvang en doorstroom van statushouders, waardoor zij onnodig vaak moeten verhuizen en lang in opvanglocaties verblijven. Dit zal ook effecten hebben in gemeenten.

Asielopvang (inclusief Spreidingswet)

Wat wil het kabinet?

Het kabinet wil dure noodopvanglocaties (zoals cruiseschepen en hotels) afbouwen en vervangen door een vaste, betaalbare basisvoorraad. Gemeenten krijgen meer ruimte om zelf opvangvoorzieningen te exploiteren, onder eigen verantwoordelijkheid en binnen bestaande financiële kaders. Er is nog steeds onzekerheid over het voortbestaan van de Spreidingswet. Het kabinet schuift € 526 miljoen aan COA-uitgaven door naar latere jaren, zodat de kosten beter aansluiten bij de verwachte opvangbehoefte.

Wat betekent dit voor gemeenten?

De Spreidingswet draagt bij aan de solidariteit tussen gemeenten, het voornemen om de wet mogelijk in te trekken veroorzaakt terughoudendheid bij het aanwijzen van nieuwe locaties. Het huidige tekort aan opvangplekken zet bovendien de leefbaarheid, veiligheid en integratie onder druk. Gemeenten krijgen daarnaast meer verantwoordelijkheid om opvang duurzaam te organiseren, zonder extra structurele middelen. Vooralsnog zetten slechts enkele gemeenten eigen opvangvoorzieningen op, vaak in samenwerking met het COA. Ook bestaat het risico dat de druk verder toeneemt als dure noodopvang verdwijnt zonder dat er voldoende reguliere plekken beschikbaar zijn. De evaluatie van de Spreidingswet in 2027 wordt in dit verband bepalend: als de wet wordt ingetrokken, zal de druk op de opvangcapaciteit voor gemeenten verder toenemen.

Huisvesting van statushouders

Wat wil het kabinet?

In mei 2025 verbleven ruim 12.500 statushouders in opvanglocaties terwijl zij al hadden moeten doorstromen. Om dit op te lossen kiest het kabinet voor doorstroomlocaties. Gemeenten ontvangen hiervoor een specifieke uitkering (SPUK) van € 60 per dag per statushouder, plus eenmalige investeringssteun. Deze regeling loopt tot eind 2028. Daarnaast wil het kabinet onzelfstandige huisvesting (zoals kamerbewoning) mogelijk maken.

Verder komt er een doelgroep-flexibele regeling: gemeenten moeten een “flexibele schil” aan woonruimte ontwikkelen voor verschillende groepen (statushouders, spoedzoekers, jongeren). De minister van VRO wil tegelijkertijd het voorrangrecht en de wettelijke taakstelling voor statushouders afschaffen. Ook wordt via de Stimuleringsregeling Flex- en Transformatiewoningen (SFT) ingezet op tijdelijke woningen. Minstens 30% hiervan moet beschikbaar komen voor statushouders of Oekraïense ontheemden. Hiervoor is in totaal € 179 miljoen beschikbaar.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Gemeenten blijven verantwoordelijk voor de huisvesting van statushouders, maar verliezen instrumenten zoals het voorrangrecht en de wettelijke taakstelling. Dat maakt de uitvoering lastiger en zorgt ervoor dat de huidige taakstelling in veel gemeenten nauwelijks uitvoerbaar is. De doorstroom van statushouders kan stagneren wanneer er lokaal onvoldoende tijdelijke woningen beschikbaar komen. Als gemeenten niet genoeg opstart- of flexwoningen kunnen realiseren, blijven statushouders langer in opvanglocaties. Gemeenten moeten investeren in flexibele en duurzame woonoplossingen. Hiervoor kunnen zij gebruikmaken van bestaande en nieuw te ontwikkelen regelingen, zoals de aangekondigde doelgroep-flexibele regeling.

Opvang van Oekraïense ontheemden

Wat wil het kabinet?

Voor de opvang van Oekraïners is in 2026 circa € 2,5 miljard gereserveerd. Gemeenten ontvangen vergoedingen via de Bekostigingsregeling opvang Oekraïne. Na 2026 neemt het budget sterk af: € 1 miljard in 2027 en vanaf 2029 geen structurele middelen meer. Dit is gebaseerd op de verwachting dat de Richtlijn Tijdelijke Bescherming (RTB) in maart 2027 afloopt en grootschalige terugkeer mogelijk is. Daarnaast wil het kabinet inzetten op zelfredzaamheid en participatie, maar dit is niet terug te zien in de financiële middelen.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Gemeenten moeten opvangcapaciteit organiseren tot minstens 2027, maar doen dit zonder zekerheid over vervolgfianciering. De normvergoeding is gedaald naar € 44 per dag per plek, en ook de budgetten voor transitiekosten en subsidies worden verlaagd. Dit terwijl de gemeentelijke kosten blijven bestaan en de behoefte aan betere opvangkwaliteit juist toeneemt omdat Oekraïense gezinnen hier langere tijd verblijven. Bovendien is het onzeker of grootschalige terugkeer, zoals het kabinet beoogt, realistisch is. Als veel Oekraïners in Nederland blijven en het rijk de middelen afbouwt, ontstaat er voor gemeenten een tekort in de financiering.

Integratie en inburgering

Wat wil het kabinet?

Vanaf 2026 valt integratiebeleid onder het ministerie van SZW. Het kabinet voert de Actieagenda Integratie & Open Samenleving uit, gericht op een samenleving waarin iedereen kan meedoen, vooral via werk en taal. De uitvoering start in 2026, met vanaf 2027 extra middelen voor taalonderwijs voor mensen in de bijstand. Ook wordt gewerkt aan een effectievere uitvoering en handhaving van de taaleis. In 2026 worden de resultaten van de tussenevaluatie van de Wet inburgering 2021 en het onderzoek naar de betaalbaarheid van het stelsel verwerkt. Daarbij onderzoekt het kabinet ook de gevolgen van asiel- en huisvestingsmaatregelen voor de uitvoerbaarheid. Verder worden aanpassingen in het handhavingbeleid voorbereid naar aanleiding van recente uitspraken van het Europees Hof van Justitie en de Raad van State. Het kabinet benadrukt dat statushouders zo snel mogelijk productief moeten zijn op de arbeidsmarkt en dat participatie via betaald werk de beste manier is om onderdeel te worden van de samenleving. Daarom is beleid gericht op het vroeg activeren van asielzoekers en statushouders. Er wordt bezuinigd op de COA-subsidie voor Vroege Integratie en Participatie (VrIP), waaronder taallessen en meedoenbalies vallen.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Gemeenten blijven verantwoordelijk voor de regie op inburgering en participatie en ontvangen hiervoor middelen via het ministerie van SZW. In 2027 ontvangen de gemeenten een bedrag van € 3,7 miljoen, oplopend tot € 17,4 miljoen structureel voor het uitvoeren van de taaleis binnen de bijstand. De bezuiniging op de VrIP-subsidie vraagt echter om extra inspanningen om asielzoekers naar werk te begeleiden en nauwer samen te werken met werkgevers.

Arbeidsmigratie

Wat wil het kabinet?

Het kabinet wil arbeidsmigratie selectiever en beter reguleren. Het ministerie van SZW stelt in 2026 een speciale autoriteit in die toezicht houdt op een nieuw toelatingsstelsel voor uitzendbureaus en andere uitleners van arbeidskrachten. Uitzendbureaus krijgen een vergunningsplicht en in sectoren met structurele misstanden kan een sectoraal verbod worden ingesteld via een Algemene Maatregel van Bestuur. Ook onderzoekt het kabinet of werkgevers verplicht kunnen worden een minimumpercentage van hun arbeidskrachten zelf in dienst te nemen.

Naast strengere regels voor werk en bemiddeling wil het kabinet arbeidsmigranten beter beschermen op de woningmarkt. Zo worden huurbescherming en huurprijbsbescherming aangescherpt, ook bij tijdelijk verblijf. De kwaliteitsnormen voor woonruimte gaan omhoog. Gemeenten krijgen meer mogelijkheden om bij vergunningverlening rekening te houden met de huisvestingsbehoefte van arbeidsmigranten, onder meer via bedrijfseffectrapportages. Verder wordt onderzocht hoe werkgevers meer ruimte krijgen om huisvesting op eigen terrein te realiseren. Tot slot ondersteunt het rijk gemeenten bij het in kaart brengen van de woonopgave voor arbeidsmigranten.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Gemeenten krijgen meer verantwoordelijkheid bij vergunningverlening en huisvestingsplannen, wat nauwer overleg met werkgevers noodzakelijk maakt. Strengere regels voor uitzendbureaus en betere bescherming van huurders kunnen bijdragen aan het voorkomen van misstanden. Met de ondersteuning die het kabinet belooft, kunnen gemeenten de lokale behoefte aan huisvesting voor arbeidsmigranten beter in beeld brengen en daarop inspelen. Ook de mogelijkheid om huisvesting bij bedrijven toe te staan kan bijdragen binnen de vergunningsruimte van omliggende bedrijven en bijdragen aan de leefbaarheid in de omgeving, mits de woningen voldoen aan kwaliteitseisen.

5

Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Onderwijs/ Kansengelijkheid (Onderwijskansenregeling, GOAB, MDT)

Wat wil het kabinet?

De eerder aangekondigde korting van 10% op het gemeentelijke onderwijsachterstandenbudget (ca. € 60 miljoen per jaar) blijft overeind. De middelen blijven als Specifieke Uitkering (SPUK) naar gemeenten komen. Ook de eerder aangekondigde bezuinigingen op de Maatschappelijke diensttijd (MDT) - oplopend naar € 70 miljoen per jaar in 2027 - blijft overeind, en ook die op School en Omgeving en de regeling brede brugklassen (samen € 170 miljoen per jaar).

Het kabinet draait de voorgenomen bezuiniging van € 177 miljoen op de onderwijskansenregeling terug.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Omdat de middelen voor het gemeentelijke onderwijsachterstandenbudget een SPUK-uitkering blijven, gaat er geen administratieve lastenverlichting met de bezuiniging gepaard. Boven op de korting van 10% komt nog een korting van 2% op hetzelfde budget. Deze extra korting was al in de voorjaarsnota opgenomen. Waar gemeenten nu ruim 40.000 kinderen per jaar bereiken met voor- en vroegschoolse educatie dreigt dat aantal op deze manier met een kleine 5.000 kinderen te dalen.

De bezuiniging op de MDT betekent dat er minder middelen beschikbaar zijn om samen met het onderwijs te werken aan het vergroten van de kansengelijkheid voor de jeugd.

Hoewel het geld van de onderwijskansenregeling naar schoolbesturen gaat, helpt het besluit om de bezuiniging terug te draaien ook gemeenten. Gemeenten plegen inzet vanuit jeugdhulp- en arbeidsmarktbudgetten aan deze jongeren.

Aanpak versterken basisvaardigheden/ Uitvoering WEB

Wat wil het kabinet?

De decentralisatie-uitkering aan gemeenten voor de regiefunctie is voor 2026 t/m 2028 € 5 miljoen per jaar. Voor de uitvoering van de Wet Educatie en Beroepsonderwijs (WEB), wordt een specifieke uitkering verstrekt aan de samenwerkende gemeenten binnen een regio (via de 35 contactgemeenten). In 2026 is hier € 85,1 miljoen voor beschikbaar. Voor 2026 zijn er geen aparte middelen voor het taalonderwijs aan Oekraïense ontheemden.

Wat betekent dit voor gemeenten?

De decentralisatie-uitkering voor de regiefunctie valt lager uit dan voorgaande jaren. Dat betekent dat gemeenten de regiefunctie minder intensief kunnen uitvoeren. Gemeenten hebben wel de mogelijkheid om reguliere WEB-middelen te gebruiken voor ontheemden.

Kinderopvang

Wat wil het kabinet?

Het kabinet wil goede, veilige en financieel toegankelijke kinderopvang. In 2026 werkt het kabinet toe naar een hoge inkomensafhankelijke vergoeding voor kinderopvang voor alle werkende ouders. Dit houdt in dat de vergoedingspercentages in de kinderopvangtoeslag elk jaar stapsgewijs worden verhoogd, totdat alle werkende ouders met ingang van de nieuwe financiering recht hebben op een vergoedingspercentage van 96%. Dit zorgt ervoor dat de vraag naar opvang geleidelijk toeneemt, waardoor de kinderopvangsector en -markt meer tijd heeft om te reageren op deze grotere vraag en marktschokken worden voorkomen. De maatregel uit het hoofdlijnenakkoord om de maximum uurprijzen in 2026 eenmalig niet te indexeren wordt

teruggedraaid. Dat betekent dat de maximum uurprijzen voor 2026 volgens de gebruikelijke systematiek worden aangepast aan de verwachte loon- en prijsontwikkeling. Het kabinet investeert hiervoor in totaal € 199 miljoen.

Wat betekent dit voor gemeenten?

De plannen van het kabinet voor inkomensafhankelijke vergoeding en het herstel van de indexatie, zullen voor gemeenten duidelijke gevolgen hebben. De vraag naar kinderopvang neemt toe, doordat de opvang voor ouders financieel toegankelijker wordt. Dit betekent dat er in veel gemeenten meer druk op het lokale aanbod zal ontstaan, met risico op wachtlijsten en een grotere behoefte aan uitbreiding van opvanglocaties. Gemeenten krijgen daarnaast te maken met een zwaardere toezicht- en handhavingstaak, aangezien zij via de GGD verantwoordelijk blijven voor de kwaliteitsbewaking van kinderopvanginstellingen en het aantal aanbieders naar verwachting groeit. Gemeenten zullen intensiever moeten samenwerken met kinderopvangorganisaties, scholen en werkgevers om de groeiende vraag in goede banen te leiden en tegelijkertijd de toegankelijkheid voor kwetsbare kinderen te waarborgen.

Bibliotheken

Wat wil het kabinet?

De extra middelen voor bibliotheken van circa € 60 miljoen per jaar blijven structureel op de begroting staan.

Wat betekent dit voor de gemeenten?

Hoewel het erop lijkt dat de wetwijziging met de zorgplicht de geplande datum van 1 januari 2026 niet gaat halen, blijven de extra middelen voor gemeenten dus beschikbaar. Dit betekent dat zij de plannen voor versterking van het bibliotheeknetwerk kunnen voortzetten en dat zij vooruit kunnen kijken in de opbouw van dat netwerk.

Wetsvoorstel van School naar Duurzaam werk

Wat wil het kabinet?

De beoogde inwerkingtredingsdatum van het wetsvoorstel van School naar Duurzaam werk is 1 januari 2026. Dan starten ook de nieuwe regionale programma's waarmee scholen en gemeenten samen plannen maken om schooluitval tegen te gaan en jongeren duurzaam aan het werk te helpen. Vanaf 2026 is jaarlijks € 67,6 miljoen beschikbaar voor de 40 regio's die de Doorstroompuntfunctie uitvoeren.

Wat betekent dit voor gemeenten?

De middelen op regioniveau betekenen dat gemeenten de nieuwe taken uit de wet kunnen uitvoeren. De doorstroompunten functioneren al en krijgen hiermee dus enige ruimte voor versteviging.

Cultuur en erfgoed

Wat wil het kabinet?

Het kabinet zet vanaf 2025 in op een structurele verhoging van middelen voor monumentenzorg, in het bijzonder voor rijksmonumenten via de Subsidieregeling Instandhouding Monumenten (SIM) en onderhoud van grote kerkgebouwen; respectievelijk € 10,8 miljoen en € 5 miljoen.

Wat betekent dit voor de gemeenten?

Eigenaren van een rijksmonument zonder woonhuisfunctie maar met een grote cultuurhistorische waarde zoals een kerk, boerderij, molen, gemaal, kasteel, etc. kunnen gebruik maken van de SIM. Door de ophoging van de SIM kunnen meer aanvragen voor onderhoudswerkzaamheden worden gehonoreerd. Deze structurele verhoging komt indirect terecht bij gemeenten met rijksmonumenten. Gemeenten kunnen zelf ook monumenten aanwijzen. Eigenaren van gemeentelijke monumenten kunnen echter geen aanspraak maken op deze middelen via de SIM.

Archieven

Wat wil het kabinet?

Om digitale informatie goed te kunnen beheren moderniseert het kabinet de Archiefwet. De wet zal op zijn vroegst in 2026 in werking treden. Met een gemoderniseerde wet en door het toezicht daarop te versterken, kunnen overheidsorganisaties hun digitale informatie vanaf het moment van creatie effectief beheren. Dat draagt bij aan betrouwbare en toegankelijke overheidsinformatie voor burgers, journalisten, wetenschappers en de overheid zelf. Ook investeert het kabinet in de opleidingen en in bij- en nascholing van archief- en informatieprofessionals.

Om het Centraal Archief Bijzondere Rechtspleging (CABR) online toegankelijk te maken werkt het kabinet aan een wijziging van de Archiefwet 1995 en het voorstel voor een nieuwe Archiefwet. De wijziging heeft als doel om ruimte te bieden voor een belangenafweging tussen openbaarheid en privacy bij de (wijze van) verstrekking van (bijzondere en strafrechtelijke) persoonsgegevens door archiefdiensten.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Het wetsvoorstel voor de nieuwe Archiefwet verkort de overbrengingstermijn naar de archiefbewaarplaats van 20 naar 10 jaar, verplicht de aanwijzing van de archivaris en is beter toegespitst op het beheer van digitale overheidsinformatie. Het VNG-programma Grip op informatie bereidt gemeenten voor op de implementatie van de gemoderniseerde Archiefwet. Van belang zijn onder meer de inrichting van een e-depotvoorziening en het opstellen van een informatiebeheerplan.

6

Infrastructuur en Waterstaat

Plastischeffing, CO2-heffing, afvalstoffenbelasting

Wat wil het kabinet?

De eerder voorgestelde polymerenheffing/plastischeffing gaat niet door en het kabinet gaat meer ingrepen doen op het gebied van storten en verbranden. Dit gaat € 567 miljoen per jaar kosten vanaf 2028. Dit wordt gedekt uit een verhoging van de CO2-heffing en afvalstoffenbelasting bij afvalverbrandingsinstallaties.

Wat betekent dit voor gemeenten?

De afvalbranche zal hogere kosten maken voor het verwerken van huishoudelijk afval en deze kosten doorbelasten aan gemeenten. De afvalstoffenheffing voor inwoners zal hierdoor stijgen.

Mobiliteit

Wat wil het kabinet?

In de begroting is geen extra geld opgenomen voor verkeersveiligheid of het onderhoud van gemeentelijke infrastructuur. In het najaar wordt besloten over de verdeling van € 2,5 miljard voor de ontsluiting van nieuwe woningbouw. Om elektrisch rijden aantrekkelijk te maken verhoogt het kabinet in 2026 de korting op de motorrijtuigenbelasting voor elektrische voertuigen van 25% naar 30%. Ook introduceert het kabinet in 2026 een 'Onderwegpas' voor lagere inkomens, waarmee gratis of goedkoper gereisd kan worden met het OV tijdens daluren. Daarnaast komt er een wijziging in de vrachtwagenheffing. Vanaf juli 2026 bedraagt deze gemiddeld € 16,7 cent per kilometer. De opbrengsten worden ingezet voor verduurzaming van het wegtransport. Het kabinet wil dat in 2026 60% van alle laadsessies slim gestuurd plaatsvindt, inclusief bi-directioneel laden om het elektriciteitsnet te stabiliseren. Hiervoor wordt € 38 miljoen beschikbaar gesteld aan mobiliteitsregio's. Daarnaast is er aandacht voor het Digitaal Stelsel Mobiliteitsdata om gegevensuitwisseling mogelijk te maken. Hiervoor worden geen extra middelen beschikbaar gesteld.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Het beeld is dat budgetten kortlopend en onvoldoende lijken om de afgesproken ambities te realiseren. Instandhouding en het verbeteren van de verkeersveiligheid blijven een aandachtspunt. Door de vrachtwagenheffing krijgen gemeenten mogelijk te maken met uitwijkverkeer. Voor de implementatie van de 'Onderwegpas' is de rol van gemeenten nog niet duidelijk.

Circulaire economie en afval

Wat wil het kabinet?

Het kabinet zet het Nationaal Programma Circulaire Economie verder in voor een brede grondstoffentransitie waarbij zoveel mogelijk materialen hergebruikt worden. Zowel producenten als consumenten moeten volgens het kabinet concrete stappen zetten naar een meer circulaire economie. Het Nationaal Programma Circulaire Economie (NPCE) bevat algemene stimulerende maatregelen op het gebied van het verminderen van grondstoffen gebruik, substitutie van grondstoffen, levensduurverlenging en hoogwaardige verwerking in de productieketen. Daarnaast bevat het maatregelen voor prioritaire productketens, namelijk: consumptiegoederen, kunststoffen, bouw- en maakindustrie, biomassa, en voedsel. In 2026 treedt ook de Europese Verordening voor verpakkingen en verpakkingsafval in werking. Een belangrijk instrument hierbij is de Uitgebreide Producenten Verantwoordelijkheid (UPV), waarvan de systematiek gemoderniseerd wordt.

Wat betekent dit voor gemeenten?

De financiële inzet lijkt achter te blijven bij de ambities. Vanaf 2026 dalen de beschikbare middelen voor circulaire economie structureel. Dat heeft invloed op de flexibiliteit voor nieuwe maatregelen of ondersteuning van gemeenten bij uitvoering van het Circulair Materialenplan en het NPCE.

Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving (VTH)

Wat wil het kabinet?

Samenwerkingsafspraken die het VTH-stelsel moeten versterken vormen een belangrijke basis voor het beleid. Het kabinet stelt dat alle omgevingsdiensten op 1 april 2026 moeten voldoen aan robuustheidscriteria. Het kabinet verstrekt ruim € 11 miljoen aan omgevingsdiensten.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Voor gemeenten zullen de ruim € 11 miljoen onvoldoende zijn om de gestelde doelen voor de versterking van het VTH-stelsel te kunnen verwezenlijken.

Luchtkwaliteit, industrie en omwonenden

Wat wil het kabinet?

In lijn met de Europese Zero Pollution ambitie in 2050 wil het kabinet luchtverontreiniging terugbrengen tot een niveau dat niet schadelijk is voor mens en milieu. Het kabinet heeft hiervoor tussendoelen gesteld voor 2030. Via het Schone Lucht Akkoord wordt in samenwerking met decentrale overheden en allerlei andere partijen gewerkt aan het realiseren van minimaal 50% gezondheidswinst in 2030 ten opzichte van 2016. Met bedrijven komen er maatwerkafspraken om in hun omgeving de leefomgeving direct te verbeteren. Het gaat om grote uitstoters zoals Tata Steel, bedrijven op Chemelot en afvalverbrandingsinstallaties. Er verschijnt een maatregelenpakket op basis van de actieagenda industrie en omwonenden gericht op verbetering van de gezondheid. Hierbij wordt zo veel mogelijk samengewerkt met en ingehaakt op al lopende programma's.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Het kabinet beperkt de komende jaren de beschikbare middelen voor het Schone Lucht Akkoord richting 0 in 2030. Voor de uitvoering van het genoemde maatregelenpakket rondom de actieagenda industrie en omwonenden, wordt niet gemeld hoe dit wordt bekostigd.

Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen

Wat wil het kabinet?

Er is nog steeds enig budget beschikbaar voor Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen. Deze zeer bescheiden bijdragen ondersteunen het nationaal plan MVOI en het ontwikkelen van monitoring.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Het nationaal plan MVOI wordt verlengd. VNG ondersteunt samen met de andere medeoverheden de leden in het stimuleren van MVOI.

Bescherming vitale infrastructuur en weerbaarheid

Wat wil het kabinet?

In 2026 gaat het kabinet de Wet weerbaarheid kritieke entiteiten en de Cyberbeveiligingswet implementeren. Deze vormen een wettelijk fundament voor het verhogen van de weerbaarheid, waaronder die tegen hybride en militaire dreigingen. Het Ministerie van I&W is verantwoordelijk voor twaalf vitale sectoren. Dit betekent dat het ministerie in 2026 met de sectoren beoordeelt welke processen (essentiële diensten) en aanbieders (kritieke entiteiten) van vitaal belang zijn, welke dreigingen en risico's zich voordoen en welke maatregelen de vitale sectoren moeten nemen.

De belangrijkste beleidsprioriteiten voor 2026 zijn het implementeren van de Europese Network and Information Security Directive (NIS2)-richtlijn via de nieuwe Cyberbeveiligingswet en het ondersteunen van de sectoren via weerbaarheidsprogramma's. Bij grote dreiging in een crisis- en conflictscenario hebben monitoring, detectie, respons en herstel prioriteit, vooral als het gaat om Operational Technology. Daarvoor wil het ministerie van I&W een kennis- en expertisecentrum lanceren, en samenwerken met alle vitale sectoren.

Wat betekent dit voor gemeenten?

De Wet weerbaarheid kritieke entiteiten gaat over fysieke dreigingen, zoals terrorisme en natuurrampen. Gemeenten voeren relevante wettelijke taken uit en zijn partij in monitoring van waterhoogte in het

buitengebied of in afvalwaterbeheer, interfaces voor transportsystemen/ mobiliteitsdata of het Nationaal dataportaal wegverkeer, etc. Als een entiteit door het ministerie van I&W wordt aangewezen, valt de IT van die entiteit automatisch onder de Cyberbeveiligingswet. Een nadere aanwijzing wordt in de loop van 2026 voorzien.

Een landelijk Operational Technology-kennis en expertisecentrum is voor gemeenten een waardevolle aanvulling. Informatieveiligheid van de aansturing en het op afstand uitlezen van zulke technologie is een van de veelal nieuwe taken die gemeenten bij aanwijzing moeten organiseren. Tot nu toe ligt de focus van gemeenten vooral op de beschikbaarheid van deze voorzieningen, zoals bruggen, sluizen en verkeersregelinstanties.

7

Economische Zaken

Digitale economie: Goed functionerende (digitale) economie en markten

Wat wil het kabinet?

Het kabinet begroot € 9,4 miljoen voor de opdracht ICT Beleid over het uitzetten van calls (openstellingsronde voor het indienen van projecten) die uit de Kennis- en Innovatie Agenda en Human Capital Agenda voortvloeien, maar ook het ondersteunen van publiek private samenwerking onder het Actieplan Groene en Digitale Banen.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Hoewel we een stijging van de investering voor 2026 constateren, is onduidelijkheid hoe deze middelen op lange termijn tussen de drie programma's worden verdeeld. Dit beperkt de mogelijkheden voor gemeenten om de krappe arbeidsmarkt van ICT- en cybersecurity het hoofd te bieden.

Digitale open strategische autonomie

Wat wil het kabinet?

De huidige geopolitieke en -economische context vergt dat Nederland strategisch kijkt naar digitale technologie, in het bijzonder naar strategische afhankelijkheden met een hoog risico. De beleidsinzet van het kabinet staat beschreven in de Agenda Digitale Open Strategische Autonomie (DOSA).

Het kabinet investeert in innovatieve clouddiensten via Important Projects of Common European Interest Cloud Infrastructure en Services (IPCEI CIS). Ook zet het kabinet zich in voor een flexibeler aanbestedingsstelsel waarin veiligheid en strategische autonomie goed geborgd zijn. Tot slot onderkent het kabinet het belang van voldoende duurzame datacentercapaciteit en een goedwerkende cloudmarkt. Dit zal het rijk inbrengen in de EU-onderhandelingen over de beoogde Europese Cloud & AI Development Act.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Ook gemeenten kennen onwenselijke afhankelijkheden op het gebied van digitalisering. De inzet van het kabinet is voor gemeenten positief, omdat gemeenten alleen hun digitale autonomie kunnen versterken door samen met alle overheidspartijen op te trekken en Europese sturingsmechanismen te gebruiken.

Toekomstbestendig arbeidsmarktbeleid: Leven Lang Ontwikkelen (LLO) en arbeidsproductiviteit

Wat wil het kabinet?

Het kabinet zet sterk in op scholing en ontwikkeling als sleutel voor arbeidsmarktcrapte en productiviteitsverbetering. Leven Lang Ontwikkelen staat hoog op de agenda bij drie ministeries. Het ministerie van SZW investeert € 72 miljoen in de SLIM-regeling (2026) en structureel € 10 tot 12 miljoen in het MIP-programma. Het ministerie van OCW zet in op het wegnemen van financiële drempels en het ministerie van EZ integreert LLO in de nieuwe productiviteitsagenda. Het kabinet benadrukt regionale innovatiesystemen en betere samenwerking tussen onderwijs en bedrijven. Voor regionale samenwerking komt er één Werkcentrum per arbeidsmarktregio met Regionale Beraden. Het ministerie van EZ stuurt met provincies als regisseur op regionale ecosystemen.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Ondanks brede aandacht voor LLO blijven de financiën versnipperd, project- en programmagestuurd over verschillende ministeries. Dit is ontoereikend voor de opgave die gemeenten hebben. Gemeenten kunnen hun regierol beter invullen als middelen meerjarig en gebundeld beschikbaar komen. De productiviteitsagenda maakt waardevolle koppelingen tussen LLO en regionale arbeidsmarktuitdagingen,

maar kent geen financiële vertaling. Voor gemeenten is het van belang een sterke positie in te nemen rondom human capital, omdat het ministerie van EZ vooral via provincies stuurt. Gemeenten staan aan de lat om samen met werkgevers en onderwijsinstellingen regionale transitie te realiseren. Dit lukt alleen als het rijk structureel en samenhangend investeert.

8

Klimaat en Groene Groei

Klimaatdoelen

Wat wil het kabinet?

De Klimaat- en Energienota en de Klimaat- en Energieverkenning zijn tegelijk met de begroting gepresenteerd. Ze laten zien dat stevig beleid noodzakelijk is om de klimaatdoelstelling van 55% reductie in 2030 nog te kunnen behalen. Het demissionaire kabinet kiest de lijn van economische groei, waarbij bedrijven welvaart vergroten en concurrentievermogen versterken met duurzame oplossingen. Uitgangspunten hierbij zijn betaalbaarheid, energieonafhankelijkheid, weerbaarheid en leveringszekerheid. Belangrijke aandachtspunten blijven: de aanpak van netcongestie en het verduurzamen onze energievoorziening. De focus ligt op de doorontwikkeling van kernenergie, meer wind op zee, het stimuleren van waterstofproductie en koolstofverwijdering.

Relevant voor gemeenten zijn de:

- Toekenning van € 40 miljoen aan uitvoeringsmiddelen voor rijk en medeoverheden voor de doorontwikkeling van kernenergie,
- Tijdelijke lastenverlaging voor huishoudens (energiebelasting) van € 200 miljoen per jaar wordt omgezet naar een structurele verlaging van € 100 miljoen per jaar.
- Dat € 197 miljoen wordt toegekend voor gebiedsinvesteringen in regio's waar veel hoogspanningsprojecten samen komen.

Verder wordt er voortgebouwd op beleid dat al in gang was gezet met verschillende toekenningen en overhevelingen, zoals:

- Uitbreiding expertpools (vliegende brigades) om gemeenten te ondersteunen op ruimtelijke procedures en netinfrastructuurprojecten (totaal € 22,5 miljoen voor 2026-2030).
- € 195 miljoen voor WarmtelinQ, € 174,5 miljoen voor de Garantierегeling warmtenetten (in plaats van Waarborgfonds) en € 224 miljoen voor de Nationale Deelneming Warmte.
- € 793,5 miljoen aan ISDE-subsidie voor verduurzaming en isolatie van woningen, en € 368,6 miljoen voor de stimulering van hybride warmtepompen in bestaande bouw.
- Toekenning en handhaving van € 175 miljoen aan budget voor de verduurzaming van maatschappelijk vastgoed.

De stimuleringsregeling Aardgasvrije Huurwoningen (SAH) wordt niet verlengd en de vervangende regeling (SWIK) wordt een jaar uitgesteld. Voor 2026 worden geen middelen beschikbaar gesteld voor de lokale aanpak vanuit het Nationaal Isolatieprogramma. Aanvullend wordt het budget voor de warmtenet-investeringsubsidie (WIS) cumulatief met € 200 miljoen naar beneden bijgesteld vanwege een lagere doelstelling. Na 2025 verdwijnen de incidentele middelen uit het Klimaatfonds voor regionale energie-infrastructuur.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Het kabinet legt sterk de focus op grootschalige opwek- en nationale infrastructuur en heeft minder oog voor de lokale uitvoeringspraktijk. Gemeenten krijgen minder capaciteit hun energie en projecten te realiseren. Met het beëindigen van de regeling voor de lokale aanpak isolatie verliezen gemeenten een belangrijk instrument om kwetsbare huishoudens te ondersteunen bij het tegengaan van energiearmoede. Ook dreigen isolatiemaatregelen stil te vallen door het ontbreken van financiële middelen voor soortenbescherming. De middelen voor maatschappelijk vastgoed lijken onvoldoende om de volledige opgave te realiseren. De stimuleringsregeling Aardgasvrije Huurwoningen (SAH) wordt niet opgevolgd; dit maakt veel nieuwe warmtenetten mogelijk onhaalbaar.

Uitvoeringsmiddelen

Wat wil het kabinet?

Het Nationaal Programma Regionale Energiestrategie, het Nationaal Programma Lokale Warmtetransitie en het Samenwerkingsprogramma Integraal Programmeren worden samengevoegd in één nieuw programma met de naam: Nationaal Programma Energie Systeem. Ook de budgetten van ongeveer € 14 miljoen per jaar tot 2030 worden samengevoegd.

De uitvoering en bekostiging van de Nationale Agenda Laadinfrastructuur tot en met 2030 wordt voortgezet. Hiervoor wordt € 38 miljoen beschikbaar gesteld aan de mobiliteitsregio's vanuit de Capaciteit decentrale overheden voor klimaat-en energiebeleid (CDOKE) middelen. Deze specifieke uitkering CDOKE loopt af en wordt overgeheveld naar een decentralisatie-uitkering in het gemeentefonds. In 2026 wordt € 666 miljoen overgeheveld. Maar de CDOKE-middelen voor de periode 2027 tot 2030 voor gemeenten worden later overgeheveld.

Wat betekent dit voor gemeenten?

De belangrijkste zaken op een rij:

- Met de voorzetting van de nationale programma's onder het Nationale Programma Energie Systeem blijven belangrijke samenwerkingsverbanden binnen de regio, en de ondersteuning daaruit voor de uitvoering in stand. Gevolg is dat de kloof tussen gemeentelijke klimaat- en energietaken en de beschikbare middelen oploopt tot circa € 400 miljoen per jaar.
- Gemeenten blijven beschikken over de toegezegde uitvoeringsmiddelen (CDOKE), met een minimale indexatie van € 5 miljoen. Het bedrag van € 666 miljoen in 2026 betreft zowel basisfinanciering als planfinanciering. De planfinanciering die in 2025 is aangevraagd wordt nog in de verdeelsleutel verwerkt.
- Hoewel de minister middelen voor gemeenten tot 2030 heeft toegezegd, zorgt het besluit om deze in 2027-2030 nog niet over te hevelen voor minder zekerheid bij gemeenten. Dit botst met de wens van gemeenten om stabiele en structurele financiering van klimaat- en energieopgaven te hebben.
- De voortzetting van de Nationale Agenda Laadinfrastructuur en de Regionale Aanpak Laadinfrastructuur-bekostiging tot 2030 borgt de uitvoering van de laadinfrastructuur op langere termijn maar worden indirect door gemeenten zelf betaald uit eerder toegekende middelen.

9

Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur

Stikstof

Wat wil het kabinet?

Dit begrotingshoofdstuk richt zich vooral op 'het reduceren van stikstofuitstoot en het bieden van meer perspectief voor boeren en tuinders'. Er wordt € 2,6 miljard incidenteel en € 287,5 miljoen structureel extra uitgetrokken voor een vervolgpakket om Nederland van het stikstofslot te halen. Dit geld gaat onder meer naar doelsturing, innovaties en natuurmaatregelen.

Het kabinet zit op een juridisch spoor met het vergunningenstelsel en maatregelen die stikstofuitstoot verminderen en natuurherstel bevorderen. Naast de begroting presenteert het kabinet de stikstof- en natuurplannen in de brief '[vervolgpakket Nederland van het slot](#)'. Het kabinet wil o.a. een rekenkundige ondergrens invoeren, natuurdoelanalyses verbeteren en via gewijzigde wetgeving juridisch ruimte creëren voor vergunningverlening.

Voor de periode van 2025-2030 wordt cumulatief begroot op € 1,6 miljard voor vrijwillige beëindiging, sturen op het behalen van de stikstofdoelen in plaats van maatregelen, minder melkvee per hectare en natuurherstel. Daarnaast wordt € 600 miljoen vrijgemaakt voor een regionale maatwerkaanpak voor de Veluwe en de Peel voor de komende twee jaar. Met aanvullende structurele gelden van in totaal € 1,1 miljard tussen 2026 en 2030 zet het kabinet extra in op agrarisch natuurbeheer voor natuurherstel.

Wat betekent dit voor gemeenten?

De plannen van het kabinet zijn met name op het vlak van juridische borging nog niet uitgewerkt. Gemeenten kunnen geen vergunningen verlenen en daarmee woning-, energie- en infrastructuurprojecten doorgang laten vinden. De VNG-inzet is er sterk op gericht, Nederland zo spoedig mogelijk van het slot te krijgen. Wij blijven oproepen om over het [stikstofplan](#), dat door onder andere de provincies, gemeenten, waterschappen en LTO is gepresenteerd, in gesprek te gaan.

Natuur

Wat wil het kabinet?

Het kabinet zet extra middelen in voor natuurherstel om verslechtering van de natuur tegen te gaan in gebieden waar dit het hardst nodig is. Daarbij werkt het kabinet verder aan het opstellen van een concept-Natuurplan, voortkomend uit de EU-Natuurherstelverordening. Hiervoor is € 13,6 miljoen geraamd in 2026. Vanwege de stikstofproblematiek heeft de minister extra gelden vrijgemaakt voor natuurherstelmaatregelen. Daarnaast werkt het ministerie aan preventie, vroege detectie en verwijdering van invasieve exoten uit het milieu. Hiervoor is € 4,6 miljoen geraamd, wat voor een groot deel overgedragen wordt aan provincies. De stopzetting van de structurele financiering van het programma Nationale Parken, aangekondigd in de Voorjaarsnota 2025, is teruggedraaid. Hiervoor is € 23,7 miljoen beschikbaar.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Net als emissiereductie is natuurherstel een speerpunt om Nederland weer van het slot te krijgen, en op decentraal niveau zal gekeken moeten worden naar natuurherstelmaatregelen in gebiedsontwikkeling. Het kabinet wil voor 1 september 2026 meer duidelijkheid bieden over de verantwoordelijkheden van gemeenten op het thema natuur. De hiervoor gereserveerde middelen zijn echter niet geoormerkt voor gemeenten.

Gewasbescherming

Wat wil het kabinet?

Voor naleving van gebruiksvoorschriften is € 25 miljoen beschikbaar gesteld. Ook wordt vervolgd gegeven aan het meerjarige gezondheidsonderzoek naar de blootstelling van omwonenden aan gewasbeschermingsmiddelen en naar het verband tussen glyfosaat en Parkinson, waarvoor € 6,4 miljoen beschikbaar is.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Gemeenten lopen nu tegen grenzen aan bij het voldoen aan hun zorgplicht. Dit leidt tot veel polarisatie in landelijke gemeenten, en kaders vanuit het Rijk zijn nodig voor gemeenten om hun rol te kunnen pakken. De inzet op certificeringssystematiek en het ondersteunen van innovatie van biologische en laag-risico middelen, kan op de langere termijn positieve effecten opleveren. Gemeentelijke besluitvorming heeft bovendien baat bij een gedegen feitelijke basis.

Gebiedsgerichte aanpak

Wat wil het kabinet?

Het kabinet wil met de medeoverheden werken aan de opgave om een leefbaar landelijk gebied te realiseren, met oog voor de kracht van de regio's, zoals bijvoorbeeld in de regionale maatwerk aanpak voor de Peel en de Veluwe. Daar is € 600 miljoen voor beschikbaar. Dit is verbonden met de uitvoering van 'Ruimte voor Landbouw en Natuur' waaraan het kabinet in 2026 verder werkt, met urgente en meervoudige opgaven voor gebieden en boerenerven. Het kabinet wil dit versnellen.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Veel gemeenten lopen nog steeds aan tegen de gevolgen van het wegvallen van het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG). Ruimte voor Landbouw en Natuur biedt slechts een beperkte stap vooruit, met extra rijksinzet bij enkele lopende gebiedsprocessen. Zonder budget kunnen gemeenten de combinatie van stikstofreductie, natuurherstel én sociaaleconomisch perspectief niet bieden.

EU-landbouwbeleid

Wat wil het kabinet?

De minister van LNVN besteedt, conform het lopende Nationaal Strategisch Plan voor het EU-landbouwbeleid, extra aandacht aan jonge landbouwers. Hiervoor is geld vrijgemaakt om specifieke ondersteuning te bieden in de fase van het overnemen of starten van een bedrijf. Er is € 50 miljoen gereserveerd om boeren te belonen voor hun inspanningen op het gebied van ecosysteemdiensten. De minister bereidt zich voor op het nieuwe EU-landbouwbeleid met voorstellen om regelgeving te vereenvoudigen.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Voor gemeenten biedt het EU-landbouwbeleid handvatten om richting te geven aan integrale gebiedsontwikkeling. Aanvullende beschikbare gelden helpen bij lokale ruimtelijke puzzels.

10

Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Compensatie voor medewerkers in sociaal ontwikkelbedrijven

Wat wil het kabinet?

Het kabinet compenseert alle medewerkers van sociaal ontwikkelbedrijven voor de negatieve gevolgen van belastingmaatregelen over 2025. Via het [amendement Van Kent](#) komt dit jaar € 40 miljoen beschikbaar. Alle medewerkers die vallen onder de cao Aan de Slag en cao SW krijgen hetzelfde bedrag uitgekeerd. De individuele compensatie is circa € 444 bruto voor heel 2025. Naar verwachting kan dit op zijn vroegst in november 2025 worden uitgekeerd aan de mensen die op dat moment een actief dienstverband hebben.

Ook voor de periode 2026-2028 reserveert het kabinet geld voor tegemoetkoming. Iedere medewerker die valt onder de cao Aan de Slag of cao SW, krijgt in die periode circa € 23 bruto per maand.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Het rijk werkt nog aan de details van de uitvoering van de compensatie in 2025 en die over de periode 2026-2028. Het is al wel duidelijk dat de grootste gemeente binnen het samenwerkingsverband het geld via een decentralisatie-uitkering (DU) ontvangt. Die gemeente keert het uit aan het sociaal ontwikkelbedrijf en die keert het uit aan de medewerkers.

Gemeenten krijgen de DU waarschijnlijk in december 2025. Dit sluit aan bij de uitkering van het [impulsbudget sociale infrastructuur](#). Voor 2025 wordt in de DU ook rekening gehouden met beperkte uitvoeringslasten. Deze compensatie valt buiten de reguliere pensioenopbouw. Uiterlijk half oktober volgt meer informatie over de praktische uitvoering, waaronder een stappenplan.

Werkzekerheid – overig

Wat wil het kabinet?

Met uitzondering van bovengenoemde compensatie voor medewerkers in de sociaal ontwikkelbedrijven zet het kabinet geen verdere of nieuwe stappen rond werkzekerheid. Wel zijn een aantal eerder aangekondigde investeringen nu opgenomen in de Miljoenennota. Voor de sociale infrastructuur betreft dit de ophoging van de rijksbijdrage voor beschut werk, investeringen in de toekomstbestendigheid (impulsbudget) en de beoogde invoering van een forfaitaire loonkostensubsidie voor beschut werk.

Ook worden de benodigde middelen overgeheveld naar het gemeentefonds, ter ondersteuning van de samenwerking van gemeenten, UWV, sociale partners, SBB en het onderwijs. In het Werkcentrum werken zij samen aan dienstverlening aan werkgevers, werkenden en werkzoekenden. In het verlengde zijn middelen opgenomen voor uitvoering van de Wet Van school naar duurzaam werk en de Individuele Plaatsing en Steuntrajecten (IPS-regeling). Pas na verdere planvorming komen mogelijk aanvullende middelen beschikbaar voor de Banenafpraak.

De activiteiten in het Werkcentrum hangen samen met human capital, de arbeidsmarktkrapte en raken aan de bredere economische agenda van Nederland. De ambities van het kabinet en de impact op gemeenten staan in hoofdstuk 7 Economische Zaken.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Gemeenten zijn gebaat bij enige rust en voorspelbaarheid, om druk op de uitvoering te voorkomen. Toch zijn de ambities onverminderd groot omdat te veel mensen aan de kant staan en een groeiend aantal werkgevers wil werken aan inclusief werkgeverschap. Om die reden zetten we een stap naar voren op de [Top Bestaanszeker Nederland](#) en staan wij klaar voor het huidige en volgende kabinet.

Vroegsignalering schulden

Wat wil het kabinet?

Het kabinet gaat verder met het voorkomen en aanpakken van schulden. In de voorjaarsbesluitvorming 2025 is de structurele dekking weggefallen van de (uitvoerings-)kosten van de verschillende maatregelen uit het basispakket IBO Problematische schulden. De middelen voor problematische schulden waren beoogd voor gemeentelijk schuldenbeleid (vroegsignalering), een integraal schuldenoverzicht voor huishoudens, één overheidsincasso en het voorkomen van kostenoploop boetes. Door de voorjaarsbesluitvorming is er geen sprake meer van structureel budget voor dit maatregelenpakket. De reeks loopt tot 2029. Gemeenten krijgen middelen voor vroegsignalering van schulden. In de Rijksbegroting staat geen correctie voor het weggefallen van de structurele dekking.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Voor gemeenten blijft onduidelijkheid bestaan over het herstel van de structurele financiering voor deze wettelijke taak. Gemeenten kunnen hun verwachtingen op vroegsignalering richting inwoners en ketenpartners namelijk alleen waarmaken als er structureel perspectief geboden wordt.

Onze inzet blijft kortom onverminderd gericht op een sterke, toekomstbestendige uitvoering van vroegsignalering. Gemeenten en de schuldhelpverlenende organisaties hebben daarvoor duidelijkheid, en financiële zekerheid nodig om inwoners met financiële zorgen tijdig en effectief te kunnen ondersteunen.

Armoedebeleid

Wat wil het kabinet?

Het kabinet wil stappen zetten om landelijke regels eenvoudiger te maken en zo het armoedebeleid te verbeteren.

Wat betekent dit voor gemeenten?

De VNG is in gesprek hierover met het ministerie van SZW, Divosa en gemeenten. De VNG is samen met Divosa gestart met een onderzoek onder gemeenten om na te gaan hoe de gemeentelijke dienstverlening binnen het armoedebeleid toegankelijker, effectiever en toekomstbestendiger kan. We streven naar een breed gedragen visie over hoe de armoededienstverlening zo georganiseerd kan worden dat de dienstverlening naar inwoners toegankelijk is en echt impact heeft. Gemeenten vinden het belangrijk dat het rijk zijn verantwoordelijkheid pakt om de landelijke basis op orde te brengen zodat inwoners minder afhankelijk zijn van de gemeentelijke regelingen. In het najaar informeren we u over de uitkomsten van de verkenning.

Vereenvoudiging inkomensondersteuning

Wat wil het kabinet?

Het kabinet werkt ook in 2026 aan een zekerder en begrijpelijker stelsel van inkomensondersteuning waarin (meer) werken loont. Het kabinet streeft ernaar volgend jaar het wetsvoorstel Proactieve dienstverlening in werking te laten treden om het niet-gebruik van bepaalde uitkeringen en andere sociale voorzieningen tegen te gaan.

Daarnaast werkt het kabinet aan een oplossing voor de ongewenste keteneffecten die nabetalings van overheidsuitkeringen kunnen hebben. Ook werkt het kabinet aan het verminderen van drempels tot arbeidsparticipatie. De Banenafpraak wordt verbeterd. Hier speelt ook het efficiënter gebruiken van beschikbare gegevens een grote rol.

Het kabinet maakt (cumulatief tot en met 2030) € 4,8 miljoen vrij voor 'keteneffecten bij nabetalings'. Deze mutatie betreft de effecten op de huurtoeslag. Nabetalings over uitkeringen kunnen immers leiden tot een piekinkomen in het jaar van de nabetaling. Dit piekinkomen kan vervolgens zorgen voor lagere inkomensafhankelijke inkomensondersteuning en (hogere) terugvorderingen. Om deze ongewenste keteneffecten te verhelpen, worden nabetalings vanaf 2028 niet langer meegenomen in het toetsingsinkomen.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Vanuit de lokale praktijk zien gemeenten dagelijks dat inwoners moeite hebben de weg te vinden in het complexe stelsel. Daarom is het essentieel dat eenvoud, uitvoerbaarheid en de werkelijkheid van inwoners centraal staan. Bovendien moet het toekomstige stelsel van bestaanszekerheid beter inspelen op de demografische ontwikkelingen, zoals de vergrijzing, die de druk op voorzieningen alleen maar verder zal vergroten. Door toekomstvarianten voor toeslagen en fiscaliteit met gemeenten uit te werken kan een beter uitvoerbaar stelsel gemaakt worden.

In de hervormingsagenda staat dat het huidige sociaal minimum toereikend is. Wij zien in de praktijk dat de concrete stappen richting eenvoud en bestaanszekerheid te beperkt zijn. Samen met ministeries, gemeenten en publieke dienstverleners willen we de hervormingsagenda verder vormgeven en zorgen dat politiek, beleid en uitvoering hand in hand gaan.

Het wetsvoorstel proactieve dienstverlening kan de gegevensdeling tussen gemeenten, UWV en SVB mogelijk maken. Zo worden mensen bereikt die mogelijk rechten hebben en nu nog geen gebruik maken van regelingen. Dit zal in eerste instantie gelden voor de Toeslagenwet, AIO en de Wajong en helaas nog niet voor partijen als de Belastingdienst, Toeslagen en DUO. In de voorjaarsnota 2024 zijn middelen vrijgemaakt om de verwachte (lichte) toename van het aantal verstrekkingen vanuit de algemene bijstand te financieren. De VNG zal gemeenten de komende jaren ondersteunen bij de implementatie van de wet, in samenwerking met partners.

Verbeteren Toeslagenstelsel

Wat wil het kabinet?

Het kabinet brengt per 2026 een groot aantal verbeteringen in het huidige toeslagenstelsel aan. Inwoners verliezen niet langer toeslagen vanwege een toeslagpartner die door omstandigheden niet bij het gezin kan zijn, en inwoners krijgen vier maanden langer de tijd om toeslagen aan te vragen. Toeslagen worden bij bepaalde overheidsbeslissingen niet langer met terugwerkende kracht aangepast, de verzuimboete wordt afgeschaft omdat mensen het recht hebben om zich te vergissen, en de rente op terugvorderingen en nabetalingen van toeslagen wordt afgeschaft. Daarnaast vereenvoudigt het kabinet het toeslagpartnerschap per 2027 door het criterium samengestelde gezinnen af te schaffen.

Wat betekent dit voor gemeenten?

De eerste verbeteringen in het huidige stelsel lijken positief uit te pakken voor gemeenten.

Participatiewet in balans

Wat wil het kabinet?

Het kabinet wil de ervaren hardheden in de Participatiewet wegnemen door vertrouwen en menselijke maat te verankeren in de Participatiewet en door de uitvoering van ervan eenvoudiger te maken. Het wetsvoorstel "Participatiewet in balans" is aangenomen in de Tweede Kamer. Dit wetsvoorstel bevat de eerste 23 wijzigingen. De implementatie van de aangepaste regelgeving wordt voorbereid voor de inwerkingtreding in 2026. Daarnaast onderzoekt het kabinet de opties voor een fundamentele herziening van de Participatiewet en werkt zij aan het versterken van de vakkundigheid in de uitvoering door gemeenten.

Met het wetsvoorstel 'Handhaving sociale zekerheid' wordt de handhaving herzien, zodat mensen de zekerheid krijgen dat kleine foutjes niet tot grote gevolgen leiden. Tot slot is het de ambitie om verschillende inkomensondersteunende regelingen binnen de Participatiewet waar mogelijk te harmoniseren en verschillen te verkleinen. Er komt een wetsvoorstel 'Modernisering grondslagen gegevensverwerking' dat beoogt om de SUWI-wet voor inwoners toegankelijker te maken. Het kabinet verkent wat de gevolgen van aanpassing of afschaffing van de kostendelersnorm zijn en het effect op woningdelen.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Er komt veel op de gemeentelijke uitvoering af. De implementatie van de [23 wijzigingen](#) vanuit het wetsvoorstel 'Participatiewet in Balans' verloopt gefaseerd en ook wordt het mogelijk om de individuele inkomensvoorschot ambtshalve te verstrekken.

De meer fundamentele herziening van de Participatiewet in balans en de vereenvoudiging van wetgeving zullen op lange termijn beslag krijgen en worden met gemeenten verder uitgewerkt. Het ministerie van SZW

komt op de korte termijn met de harmonisering van de definities voor inkomen, vermogen en partnerschap in verschillende wetten.

Uitbreiding vangnet Participatiewet (BUIG)

Wat wil het kabinet?

Binnen de financieringssysteem van de Participatiewet is een vangnet ingericht voor gemeenten die grote tekorten realiseren op het budget voor bijstand en loonkostensubsidies. Enkele gemeenten realiseren echter meerdere jaren achter elkaar tekorten op het budget, wat leidt tot toenemende financiële druk. Met ingang van 1 januari 2026 verlaagt het kabinet voor deze gemeenten in twee stappen het eigen risico.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Het vangnet blijft gefinancierd vanuit het macrobudget voor bijstand en loonkostensubsidies. Vanaf 1 januari 2026 wordt een uitgebreider vangnet ingericht voor een beperkt aantal gemeenten met meerjarige tekorten van 5% of hoger.

Uitvoering Participatiewet, uitstel WW-duurverkorting en taaleis

Wat wil het kabinet?

Groei van de uitgaven voor de bijstand is begroot: van € 7,9 miljard in 2026 oplopend tot € 8,6 miljard in 2030, onder meer door een verwachte geleidelijke toename van de werkloosheid in de komende jaren. De verkorting van de maximale duur van de WW en loongerelateerde WGA-uitkering van 24 naar 18 maanden is uitgesteld naar 2028. Het kabinet maakt vanaf 2027 extra middelen vrij voor taalonderwijs aan mensen in de bijstand die het vereiste taalniveau nog niet halen. Met gemeenten wordt gewerkt aan een effectieve uitvoering en handhaving van de taaleis. Ook bekijkt het rijk met gemeenten wat een goede manier is om mensen met taalonderwijs te ondersteunen. Uit de praktijk en uit eerder onderzoek blijkt dat gemeenten terughoudend zijn in het opleggen van maatregelen.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Gemeenten zich voorbereiden op een groei van het aantal bijstandsaanvragen de komende jaren en voldoende capaciteit hebben om de Participatiewet uit te voeren.

Arbeidsongeschiktheid

Wat wil het kabinet?

Het rijk streeft naar vereenvoudiging van het stelsel van ziekte en arbeidsongeschiktheid. 'Praktisch beoordelen' wordt bevorderd en het advies van de bedrijfsarts wordt leidend bij de toetsing van het re-integratieverslag. Daarnaast werkt het rijk aan een fundamentele stelselherziening om de complexiteit van het stelsel te reduceren. Ook voert het rijk een interdepartementaal beleidsonderzoek (IBO) uit over het stelsel voor zieke en arbeidsongeschikte werknemers (WIA). Het rapport wordt dit najaar verwacht. Daarnaast komt er een basisverzekering voor arbeidsongeschiktheid voor zelfstandigen (BAZ) om de bestaanszekerheid van deze groep te versterken. Het wetsvoorstel ligt nu voor advisering bij de Raad van State. In 2026 start een wetstraject om de Inkomensvoorziening oudere en arbeidsongeschikte zelfstandigen (IOAZ) per 1 januari 2028 af te sluiten voor nieuwe instroom.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Op korte termijn zijn er geen gevolgen voor gemeenten van de wijzigingen bij UWV. Of er op lange termijn gevolgen zijn moet nog blijken.

Financiering voor afgewezen Wajong-aanvragen

Wat wil het kabinet?

Het kabinet stelt voor de periode 2026-2028 middelen beschikbaar voor jeugdbegeleiders en -coaches en voor het opzetten van arbeidsontwikkelplekken voor mensen bij wie de Wajong-aanvraag is afgewezen omdat het UWV niet kan vaststellen dat zij duurzaam geen arbeidsvermogen hebben.

In 2027 ontvangen gemeenten € 4 miljoen oplopend naar € 8, € 13 en € 17 miljoen in de opvolgende jaren.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Gemeenten krijgen er budget bij om de genoemde mensen in de Participatiewet te ondersteunen bij het ontwikkelen van arbeidsvermogen.

Weerbaarheid: continuïteit socialezekerheidsuitkeringen in tijden van crisis

Wat wil het kabinet?

Het kabinet werkt een plan uit om de continuïteit van socialezekerheidsuitkeringen te verzekeren in geval van crisis. Dat doet het kabinet met UWV, de SVB en het gemeentelijk domein door te onderzoeken of instanties waar nodig elkaars taken kunnen overnemen. Ook onderzoeken ze welke praktische en juridische kaders nodig zijn om uitkeringen in crisissomstandigheden goed en tijdig bij inwoners te krijgen.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Na het onderzoek en verdere besluitvorming zijn gemeenten in staat om ook in tijden van crises inwoners van een uitkering te voorzien. De verder impact moet nog blijken.

Arbeidsmarkt

Wat wil het kabinet?

Vanuit diverse wetsvoorstellen uit het arbeidsmarktpakket - waaronder de wetsvoorstellen Verduidelijking beoordeling arbeidsrelaties en rechtsvermoeden (Vbar) en Meer zekerheid flexwerkers - wordt geprobeerd schijnzelfstandigheid tegen te gaan en werknemers meer zekerheid te bieden.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Gemeenten worden in hun rol als werkgever ook geconfronteerd met de nieuwe wettelijke regelingen. Dat kan spanningen opleveren, bijvoorbeeld andere ten aanzien van de inhuur van externen vanwege de aanhoudende arbeidsmarktkrapte.

Permanente RVU-drempelvrijstelling

Wat wil het kabinet?

De drempelvrijstelling voor de Regelingen voor Vervroegde Uittreding (RVU) wordt structureel gemaakt en gericht op werknemers met een zwaar beroep. De huidige drempelvrijstelling wordt voor knellende situaties verhoogd met € 300 bruto per maand. Dit volgt op het eerdere voornemen uit het akkoord 'Gezond naar pensioen' tussen kabinet en sociale partners.

Om de kosten te dekken, verhoogt het kabinet het tarief dat werkgevers betalen voor RVU-regelingen die vallen buiten de wettelijke vrijstelling en de extra RVU-uitkering boven het vrijgestelde bedrag. Deze strafheffing wordt verhoogd van 52% naar 57,7% in 2026, 64% in 2027 en vanaf 2028 geldt een tarief van 65%. Het gebruik van de drempelvrijstelling wordt met ingang van 2028 jaarlijks gemonitord en driejaarlijks geëvalueerd.

Wat betekent dit voor gemeenten?

In de cao Gemeenten en de cao SGO hebben partijen afgesproken een RVU-regeling voor zware beroepen te maken. Die regeling biedt werknemers met een zwaar beroep de mogelijkheid om 2 jaar voor de AOW-datum te stoppen. De regeling moet 1 januari 2026 ingaan en zal extern getoetst worden door TNO.

Cao-partijen voeren momenteel het onderzoek naar zware beroepen uit. Volgens de cao-afspraken is de deadline 1 november 2025.

Versterken cao-stelsel

Wat wil het kabinet?

Het kabinet verkent de mogelijkheden om het cao-stelsel te versterken verder. Zij kijkt onder andere naar het verbeteren van de organisatiegraad van werknemers- en werkgeversorganisaties, van het avv- en dispensatiebeleid en van de cao-dekkingsgraad.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Het cao-stelsel en het stelsel voor algemeen verbindend verklaren zijn belangrijk voor de bevordering van evenwichtige arbeidsverhoudingen. De gevolgen van de plannen om het cao-stelsel te versterken moeten nog blijken.

Uitstel WW-duur verkorting en uitstel re-integratie tweede spoor

Wat wil het kabinet?

Het kabinet heeft de ingangsdatum van het wetsvoorstel voor de verkorting van de maximale WW-duur aangepast naar 1 januari 2028, omdat de oorspronkelijke ingangsdatum in 2027 niet uitvoerbaar is voor het UWV. Ook het wetsvoorstel Re-integratie tweede spoor is met twee jaar uitgesteld naar 1 januari 2030 vanwege de toenemende achterstanden bij het sociaal-medisch beoordelen (SMB) en de extra uitvoeringscapaciteit die dit wetsvoorstel van het UWV vraagt.

Wat betekent dit voor gemeenten?

De gemeentelijke werkgever is verplicht eigenrisicodragers voor de WW. Als eigenrisicodragers zijn gemeenten zelf verantwoordelijk voor de kosten en re-integratie van ex-werknemers die werkloos worden. Op dit moment wordt de WW aangevuld door uitkeringen uit de cao Gemeenten en cao SGO. Als de WW-duur wordt verkort, dan heeft dat financiële gevolgen voor gemeentelijke werkgevers. Het uitstel is een positief punt, omdat gemeenten nog niet te maken krijgen met deze kostenpost.

Het uitstel van het wetsvoorstel Re-integratie tweede spoor is vooral belangrijk vanwege een andere invulling van het re-integratieproces van zieke werknemers. Denk hierbij aan de communicatie naar zowel het UWV als de zieke werknemer. Vanwege het omvangscriterium is deze wijziging maar op een beperkte groep gemeenten en SGO leden van toepassing.

Vervroegde invoering re-integratieverslagtoets (RIV-toets)

Wat wil het kabinet?

Het kabinet wil het invoeren van de re-integratieverslagtoets (RIV-toets) vervroegen. De ingangsdatum van 1 januari 2028 zal gelden voor alle ziekmeldingen, dus inclusief medewerkers die langere tijd ziek zijn.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Ondanks dat het wetsvoorstel per 2028 ingaat, heeft het twee jaar eerder al effect voor gemeenten: de toets zal in de praktijk effectief twee jaar eerder plaatsvinden en helpt het UWV om achterstanden bij sociaal-medische beoordelingen te verminderen. Gemeenten doen er goed aan er rekening mee te houden dat ook medewerkers die al langere tijd ziek zijn (en al een WIA-aanvraag hebben gedaan), alsnog een RIV-toets kunnen krijgen.

WW beëindigen op eigen initiatief

Wat wil het kabinet?

Het kabinet maakt het voor WW-gerechtigden tijdelijk makkelijker om op eigen verzoek door UWV de WW-uitkering te laten beëindigen. Er vindt dan tijdelijk geen beoordeling meer plaats door UWV op de geldende voorwaarden voor het stopzetten van een WW-uitkering. Dit is onderdeel van een aantal tijdelijke maatregelen, waardoor het UWV capaciteit kan inzetten voor de hersteloperatie van de WIA.

Wat betekent dit voor gemeenten?

De gemeenten zijn verplicht eigenrisicodragers voor de WW. De bovenwettelijke uitkeringen uit de Cao gemeenten en cao SGO zijn gekoppeld aan het ontvangen of recht hebben op een WW-uitkering. Daarom is het zaak dat bij een situatie waarin de werknemer de WW-uitkering vrijwillig stopzet, ook goed wordt gekeken naar de daaraan gekoppelde bovenwettelijke uitkeringen.

Gezond en veilig werken

Wat wil het kabinet?

Het kabinet blijft inzetten op gezond en veilig werken, en werkt actief aan beleid op meerdere thema's uit de Arbovisie 2040. Het doel is nul doden en fors minder ongevallen en zieken door werk. Het kabinet wil dit bereiken door onder andere de beschikbaarheid en kwaliteit van RI&E's te verbeteren en Arbo-regelgeving werkbaarder te maken.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Met deze maatregelen neemt hopelijk de regeldruk voor werkgevers af, en wordt Arbo-regelgeving makkelijker uitvoerbaar.

Pensioenen

Wat wil het kabinet?

Het kabinet geeft aan een zorgvuldige overgang naar het nieuwe pensioenstelsel van belang te vinden. De eerste pensioenfondsen zijn in 2025 overgegaan naar de nieuwe pensioenregelingen en in 2026 zullen hier meer bijkomen.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Werknemers met een afstand tot de arbeidsmarkt bouwen pensioen op bij Pensioenfonds PWRI. Dit Pensioenfonds is als een van de eerste fondsen die per 2025 succesvol is overgestapt naar het nieuwe pensioenstelsel.

Daarnaast is het pensioen voor wethouders geregeld in de Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers (Appa). Momenteel is dit begroting gefinancierd bij de gemeente zelf, maar het plan is om per 2028 ook dit pensioen onder te brengen in het nieuwe pensioenstelsel door het onder te brengen bij ABP.

Bestaanszekerheid op Bonaire, Saba en Sint Eustatius

Wat wil het kabinet?

Het kabinet heeft in de Voorjaarsnota 2025 diverse koopkrachtmaatregelen getroffen om Caribisch Nederland te ondersteunen op het gebied van bestaanszekerheid. De verschillende mutaties zijn nu verwerkt in de begrotingen, waarmee ze structureel zijn geborgd. Het pakket met maatregelen is gericht op het versterken van de koopkracht voor zowel ouders, minima- en middeninkomens. Het gaat om incidentele maatregelen op het terrein van de energietoelage, telecomsubsidie voor internetaansluitingen, verlaging van de drinkwatertarieven en aanvullende subsidie voor elektra.

De Commissie sociaal minimum Caribisch Nederland heeft vastgesteld dat huishoudens met kinderen structureel het meeste geld tekortkomen. Op advies van de Commissie verkent het ministerie van SZW momenteel de mogelijkheden voor een inkomensafhankelijke tegemoetkoming voor ouders.

Ook past het kabinet de normbedragen en de uitwonende beurs voor de studiefinanciering aan, middels het Wetsvoorstel studiefinanciering CN. Het kabinet kondigt verder een verlofregeling aan voor begeleiders bij medische uitzending.

Wat betekent dit voor Bonaire, Saba en Sint Eustatius?

Deze maatregelen verbeteren de bestaanszekerheid op Bonaire, Saba en Sint Eustatius. De verschillende maatschappelijke uitdagingen op de eilanden maken dat er continu gewerkt moet worden aan extra stappen om de bestaanszekerheid te verhogen.

11

Volksgezondheid, Welzijn en Sport

Jeugdzorg

Wat wil het kabinet?

Het kabinet compenseert de incidentele tekorten 2023 en 2024 in de jeugdzorg. Gemeenten ontvangen in totaal € 728 miljoen van het rijk. Die kunnen ze inzetten ter ondersteuning van de transformatie van de jeugdhulp volgens de Hervormingsagenda Jeugd. Het gaat dan om het versterken van de sociale basis en stevige lokale teams. Ook is er aandacht voor het verbeteren van kind- en gezinsbescherming en een integrale aanpak van het sociaal domein.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Met het toekennen van deze middelen doet het kabinet wat het in april 2025 heeft beloofd. De middelen worden in het jaar 2025 toegevoegd aan de Algemene Uitkering van de gemeentebegroting. Dit is een belangrijke stap in het vertrouwen en samenwerking tussen rijk en gemeenten. Een rechtszaak is daarmee van de baan. De incidentele bijdrage kan gebruikt worden om de jeugdzorgkosten voor 2026 en 2027 te dekken of voor de te realiseren besparingen in de toekomst (zoals de VNG in het begrotingsadvies van juni schreef). Gemeenten kunnen zich richten op de transformatie van de jeugdzorg en het uitvoeren van de [afspraken naar aanleiding van de Voorjaarsnota](#). Beide partijen blijven in gesprek over een evenwichtige verdeling van ambities, taken, middelen en uitvoeringskracht.

Toekomstscenario Kind en gezinsbescherming

Wat wil het kabinet?

Het kabinet noemt het Toekomstscenario zowel in de begroting van J&V als VWS. Het ministerie van J&V spreekt van verbetering en vereenvoudiging van het stelsel. Het ministerie van VWS spreekt over integrale ondersteuning door lokale teams, het doorbreken van het estafettemodel en de vier pijlers uit het ambitiedocument Toekomstscenario. Beide ministeries ramen geen extra middelen.

Voor de versterking aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling werkt het ministerie van VWS in 2026 aan hernieuwde inzet op deskundigheidsbevordering voor het gebruik van de Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Er zijn geen wijzigingen ten opzichte van het bericht van 14 juli 2025 waarin de ministeries meldden koers te houden op zowel het eindbeeld van het Toekomstscenario als de ontwikkelrichting. In het najaar is een veranderstrategie op hoofdlijnen beschikbaar.

Personen met verward en onbegrepen gedrag

Wat wil het kabinet?

In de begroting van BZK, J&V en VWS wordt ingegaan op de aanpak van personen met verward en onbegrepen gedrag. Er worden geen nieuwe maatregelen genoemd. Alleen de VWS-begroting bevat concrete bedragen voor de aanpak, te weten € 5,7 miljoen voor onder andere de levensloopaanpak.

Wat betekent dit voor gemeenten?

In de J&V-begroting staan diverse, al eerdergenoemde maatregelen gericht op het ontlasten van de politie op dit thema. Denk aan scherpere triage op de 112-meldkamer, de inzet van het Meldpunt Zorgwekkend Gedrag en verbeterde samenwerking tussen politie en zorgprofessionals op straat. Gemeenten ontvangen voor zorgtaken al onvoldoende middelen en maken zich zorgen over het gat dat hier ontstaat voor de zorg voor personen met onbegrepen gedrag.

Vrouwenopvang

Wat wil het kabinet?

Door capaciteitsproblemen in de vrouwenopvang, ontstaan wachtlijsten en worden slachtoffers soms tijdelijk in hotels of vakantieparken ondergebracht. Het rijk wil deze problematiek oplossen en stelt vanaf 2026 structureel € 12 miljoen beschikbaar voor extra opvangplaatsen.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Gemeenten stemmen met het rijk af hoe de extra middelen worden verdeeld en welke afspraken erover worden gemaakt. Gemeenten dragen verantwoordelijkheid voor het realiseren van voldoende opvangcapaciteit en het oplossen van knelpunten in doorstroom en uitstroom. Dit vraagt om nauwe samenwerking met lokale opvangorganisaties en een duidelijke visie op herstel en veiligheid voor slachtoffers.

Femicide

Wat wil het kabinet?

Het rijk zet in op het voorkomen van femicide, geweld waarbij vrouwen - vaak door (ex-)partners of familieleden - worden gedood. De ministeries van J&V en VWS willen vanaf 2026 eerder ingrijpen bij signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling.

J&V verbetert bestaande interventies, zoals het tijdelijk huisverbod en de strafrechtelijke aanpak van psychisch geweld. Ook wordt gewerkt aan een bredere inzet van slachtofferdevices en extra aandacht voor de veiligheid van partners en kinderen binnen het familierecht. Daarnaast wordt de EU-richtlijn tegen geweld tegen vrouwen en internationale verdragen, zoals het verdrag van Istanbul, ook in Caribisch Nederland ingevoerd. Het ministerie van VWS richt zich op vroegtijdige herkenning van risicosignalen, verbetering van risicotaxatie en veiligheidsbeoordeling, en betere samenwerking tussen zorg- en veiligheidspartners. Veilig Thuis krijgt een centrale rol, met betere bereikbaarheid, toegankelijkheid en bekendheid van deze organisatie.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Gemeenten blijven een belangrijke rol houden bij het signaleren en aanpakken van huiselijk geweld en kindermishandeling. Zij worden actief betrokken bij de deskundigheid van professionals en verbeteren de samenwerking tussen zorg- en veiligheidspartners. Dit vraagt lokale inzet, kennis en capaciteit om vroegtijdig te kunnen handelen.

Aanvullend Zorg en Welzijnsakkoord (AZWA)

Wat wil het kabinet?

Het kabinet zet met AZWA de beweging van zorg naar gezondheid voort. Er zijn extra afspraken met zorgpartijen, gemeenten en het sociaal werk over preventie, gezondheid en arbeidsbesparing in de zorg. Voor 2026 tot en met 2028 is respectievelijk € 435 miljoen, € 451 miljoen en € 547 miljoen gereserveerd voor AZWA, het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) en het Hoofdlijnenakkoord Ouderenzorg (HLO).

Wat betekent dit voor gemeenten?

Gemeenten willen de publieke gezondheid versterken, omdat dit bijdraagt aan zorg naar gezondheid. Zonder structurele financiering kunnen zij echter weinig vooruitgang boeken. Extra AZWA-middelen helpen tijdelijk, maar bieden geen structurele oplossing.

Staatscommissie zorgstelsel

Wat wil het kabinet?

Het kabinet gaat in 2026 en 2027 aan de slag met de motie van het lid Krul c.s. over de invoering van een staatscommissie voor een toekomstbestendig en weerbaar zorgstelsel. Er is € 1 miljoen in 2026 en 2027 gereserveerd voor de uitvoering. Het kabinet benadrukt het belang van preventie.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Gemeenten zijn een belangrijke partij in het zorgstelsel en worden betrokken bij de werkzaamheden van de staatscommissie. VNG en het ministerie van VWS starten gesprekken om gemeenten goed te laten vertegenwoordigen.

Publieke gezondheid

Wat wil het kabinet?

Middelen voor gezondheidsbeleid (€ 482 miljoen) en ziektepreventie (€ 452 miljoen) lopen af. Dit komt onder andere door de teruggedraaide intensivering op publieke gezondheid en aflopende incidentele middelen voor preventie. Enkele reparaties zijn gedaan voor pandemische paraatheid, maar de middelen daarvoor worden geleidelijk afgebouwd tot nul in 2029.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Zonder structurele financiering kunnen gemeenten weinig vooruitgang boeken. Extra AZWA-middelen helpen tijdelijk, maar bieden geen structurele oplossing.

Mentale gezondheid en ggz

Wat wil het kabinet?

Het kabinet zet met het Actieprogramma mentale gezondheid en ggz in op het versterken van mentale veerkracht en het oplossen van knelpunten tussen stelsels. Het doel is een samenhangende aanpak van preventie, ondersteuning en zorg en een betere verbinding tussen het sociaal domein en de ggz. Binnen het AZWA komt een landelijk dekkend netwerk van laagdrempelige steunpunten voor mensen met Ernstige Psychiatrische Aandoeningen (EPA). Het kabinet voert daarnaast de werkagenda 'Een betekenisvol leven met een langdurige psychische aandoening' uit, bijvoorbeeld om te voorkomen dat mensen met een ggz-Wlz-indicatie in de daklozenopvang verblijven. Vanaf 2026 wordt structureel € 10 miljoen toegevoegd aan het gemeentefonds voor de wet integrale suïcidepreventie, die ingaat op 1 januari 2026 en moet bijdragen aan het verlagen van suïcides en suïcidepogingen.

Wat betekent dit voor de gemeenten?

Gemeenten profiteren van een soepele samenwerking tussen stelsels, maar zolang de oplossingsrichtingen nog niet duidelijk zijn, is het lastig de impact volledig in te schatten. De ambities rondom laagdrempelige steunpunten en langdurige zorg voor mensen met een ernstige psychische aandoening zijn een voortzetting van huidig beleid. Gemeenten krijgen daarnaast de nieuwe taak om suïcidepreventiebeleid op te zetten. Stichting 113 Zelfmoordpreventie biedt handvatten om suïcides te verminderen en lokale partijen hierbij te ondersteunen.

Financiering Wmo

Wat wil het kabinet?

Vanaf 2024 is het accres gekoppeld aan de bbp-normeringssystematiek. Uitgangspunt is dat de fondsen meerjarig de ontwikkeling van het nominaal bruto binnenlands product volgen. De normering wordt gesplitst in een volume- en een prijsdeel. Het volumedeel wordt gebaseerd op een historisch gemiddelde van acht jaar (t-9 t/m t-2), waardoor het fonds minder schommelt. Het prijsdeel volgt de prijsontwikkeling van het bbp in het lopende jaar.

Afhankelijk van de gekozen bekostigingsvorm wordt gekeken naar een passende geobjectiveerde indexering die rekening houdt met kostenontwikkeling en demografie/vergrijzing. Vooruitlopend hierop is vanaf 2026 een jaarlijkse tranche van € 75 miljoen gereserveerd, oplopend tot € 375 miljoen in 2030, als aanvullende indexering voor demografie.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Voorafgaand aan de Voorjaarsnota 2024 zijn bestuurlijke afspraken gemaakt tussen de VNG en het rijk. Sindsdien is jaarlijks € 75 miljoen structureel toegevoegd, oplopend tot € 375 miljoen in 2030. De gesprekken over een andere financieringsvorm dan de algemene uitkering voor de Wmo lopen nog.

Toekomst Wmo en Inkomens- en Vermogensafhankelijke Eigen Bijdrage (IVB)

Wat wil het kabinet?

Eind 2025 verschijnt het houdbaarheidsonderzoek Wmo 2015, een gezamenlijk traject van gemeenten en het rijk. Dit onderzoek moet duidelijk maken hoe de wet functioneert en wat nodig is voor de toekomst. Vooruitlopend hierop werkt het rijk aan een inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage, die per 1 januari 2027 moet ingaan. Dit leidt tot een structurele besparing van € 225 miljoen in het gemeentefonds vanaf 2027.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Gemeenten steunen het onderzoek en de invoering van de eigen bijdrage. De VNG brengt na publicatie een beleidsreactie uit. Tegelijkertijd waarschuwen gemeenten dat de besparing van € 225 miljoen waarschijnlijk pas na verloop van tijd zal optreden. De VNG pleit daarom voor zorgvuldige monitoring, zodat niet te vroeg en ten onrechte een besparing wordt ingeboekt.

Wonen en zorg voor ouderen

Wat wil het kabinet?

Het kabinet voert het Hoofdlijnenakkoord ouderenzorg (HLO) uit. Voor 2026 omvat dit onder andere een staatscommissie voor het zorgstelsel, afspraken over mantelzorgondersteuning, versterking van samenwerking in zorg, voortzetting van reablement (bevorderen van de zelfredzaamheid), vereenvoudiging van extramurale zorg en afronding van een afwegingskader voor Wlz-zorg. Daarnaast blijft de ambitie staan om in 2030 290.000 ouderenwoningen te realiseren. Het rijk verkent ook de invoering van moderne verzorgingshuizen, waarvoor € 470 miljoen structureel is gereserveerd.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Gemeenten gaan mantelzorgondersteuning toegankelijker maken in samenwerking met zorgpartners. Het afwegingskader kan leiden tot een formele toegangstoets en meer Wlz-zorg thuis, wat extra kosten voor woningaanpassingen betekent. Hiervoor zijn middelen beschikbaar, oplopend tot € 30 miljoen in 2030. Gemeenten werken al aan geclusterde woonvormen, maar lopen tegen knelpunten in woningbouw en gebiedsontwikkeling aan. De toevoeging van moderne verzorgingshuizen kan een oplossing zijn voor kwetsbare ouderen, mits aan randvoorwaarden in de woningbouw, extra personeel en financiering, ook voor zorg en ondersteuning, wordt voldaan. Deze randvoorwaarden worden het komende half jaar verkend.

Integratie uitkering Beschermd Wonen

Wat wil het kabinet?

Het kabinet voegt vanaf 2026 structureel € 14,9 miljoen toe aan de Integratie Uitkering Beschermd wonen. Hiermee compenseert het rijk gemeenten voor volume groei. De berekening sluit aan bij de accres-systematiek en is gebaseerd op de groei van het BBP.

Wat betekent dit voor gemeenten?

De compensatie voor volume groei is sinds 2024 aanzienlijk lager dan in de jaren daarvoor. Gemeenten moeten daardoor keuzes maken om hun begroting voor beschermd wonen en aanpalende vormen van Wmo ondersteuning, zoals maatschappelijke opvang en ambulante begeleiding rond te krijgen.

Specifieke Uitkering Regeling heroïnebehandeling

Wat wil het kabinet?

De SPUK-regeling heroïnebehandeling wordt vanaf 2026 omgezet naar een decentralisatie-uitkering van € 13,3 miljoen. Er gaat een korting van 10% af en de uitkering wordt niet geïndexeerd.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Zestien gemeenten ontvingen de SPUK tot 2025. Voor hen staat de uitvoering van heroïnebehandeling onder druk. Gemeenten hebben weinig mogelijkheden om de kosten te verlagen, omdat de behandel eenheden een beschikbaarheidsfunctie hebben. Sluiting of inperking van deze voorzieningen raakt de zorg voor langdurig opiaatverslaafden en kan de veiligheid van deze mensen en hun omgeving beïnvloeden.

Gegevensuitwisseling

Wat wil het kabinet?

De zorgsector is onderdeel van de vitale infrastructuur van Nederland en wordt in 2026 versterkt op het gebied van fysieke en digitale weerbaarheid. De ministeriële regelingen voor de Wet Weerbaarheid kritieke entiteiten (Wwke) en de Cyberbeveiligingswet (Cbw) worden geïmplementeerd. Het ministerie van VWS beoordeelt welke processen en aanbieders cruciaal zijn voor de zorg tijdens grootschalige rampen of crises, welke dreigingen en risico's bestaan en welke maatregelen nodig zijn.

Wat betekent dit voor gemeenten?

De Wwke richt zich op fysieke dreigingen zoals terrorisme en natuurrampen. In de zorg bepaalt het ministerie van VWS welke processen en aanbieders vitaal zijn. Gemeenten die wettelijke taken uitvoeren in de zorg, bijvoorbeeld via de GGD, kunnen hierdoor worden geraakt. Als een entiteit (organisatie met een vitale functie) onder de Wwke wordt aangewezen, valt de IT automatisch ook onder de Cyberbeveiligingswet. Deze aanwijzingen volgen in de loop van 2026.

12

Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening

Grondbeleid

Wat wil het kabinet?

Kosten voor gebiedsontwikkeling kunnen deels worden betaald uit de waardevermeerdering van de grond. De minister van VRO zet in op het verbeteren van de huidige wet- en regelgeving, werkt aan een systeem om waardevermeerdering van grond als gevolg van een functiewijziging (landbouw naar woningen) meer in te zetten voor de ruimtelijke ontwikkeling en wil het grondbeleid moderniseren. Voor een actieve rol van het rijk wordt er onder andere gewerkt aan een landelijke integrale grondbank.

Wat betekent dit voor gemeenten?

We wachten op de praktische uitwerking. Het is positief dat de begroting spreekt over het benutten van de waardevermeerdering van grond en een landelijke grondbank.

Volkshuisvesting en woningmarkt: beschikbaarheid

Wat wil het kabinet?

Het principe blijft overeind dat er 100 duizend woningen per jaar gebouwd moeten worden, waarvan tweederde betaalbaar en 30% sociaal. De Wet versterking regie volkshuisvesting moet hier in 2026 een bijdrage aan gaan leveren. Daarnaast start in 2026 de Realisatiestimulans. Gemeenten ontvangen vanaf dat jaar, op een laagdrempelige wijze, € 7.000 per betaalbare woning. Andere regelingen zoals het Gebiedsbudget en de Woningbouwimpuls worden aangepast en voortgezet.

De Leegstandswet gaat met ingang van 1 januari 2027 gewijzigd worden. Om meer mensen te huisvesten verkent de minister van VRO nieuwe regels met betrekking tot hospitaoverhuur, woningsplitsing en woningdelen. Het rijk gaat onderzoek doen naar het afschaffen van de kostendelersnorm.

In 2026 wil het kabinet het Besluit Bouwwerken Leefomgeving wijzigen, regels schrappen en innovatie stimuleren. De ambitie van het kabinet is om de doorlooptijd van planvorming tot realisatie in 2030 met 25% te verkorten en op te schalen naar 50% industriële nieuwbouw per 2030. Ook wordt gewerkt aan digitalisering van gebiedsontwikkeling en bouwketen.

Wat betekent dit voor gemeenten?

De concrete uitwerking voor gemeenten is nog niet duidelijk. Bijvoorbeeld: als parallel plannen verplicht wordt om voor de Realisatiestimulans woningbouw in aanmerking te komen, aan welke criteria moeten gemeenten dan precies voldoen?

Zodra de Wet versterking regie volkshuisvesting van kracht is moeten gemeenten een volkshuisvestingsprogramma gaan vaststellen, met onder andere maatregelen om de woningvoorraad beter te benutten in omgevingsplannen en de huisvestingsverordening. Na de inwerkingtreding zullen in 2026 belangrijke randvoorwaarden voor het programma 'Een thuis voor iedereen' zijn ingevuld. Gemeenten moeten de woonbehoefte van aandachtsgroepen in beeld brengen voor het volkshuisvestingsprogramma.

De minister van VRO wil gemeenten ondersteunen bij de realisatie van opstartwoningen voor statushouders. De Stimuleringsregeling Flex- en Transformatiewoningen wordt daarvoor met € 79 miljoen verhoogd. De positie van arbeidsmigranten op de woningmarkt moet verbeterd worden door onder andere het aanpassen van regelgeving, zodat zij meer huur(prijs)bescherming krijgen. Om coöperatief wonen te ondersteunen stelt

de minister € 60 miljoen subsidie ter beschikking aan Stichting Volkshuisvesting Nederland om een fonds daarvoor op te starten.

Volkshuisvesting en woningmarkt: betaalbaarheid

Wat wil het kabinet?

Om de investeringsbereidheid te vergroten werkt de minister van VRO aan aanpassingen in het woningwaarderingstelsel. De vorig jaar aangekondigde maatregel om de overdrachtsbelasting te verlagen van 10,4% naar 8% wordt herhaald. Er komen voorstellen die de borging van middenhuurwoningen door het Waarborgfonds Sociale Woningbouw mogelijk maken. Dit kan vanwege een aanpassing van de staatsteunregels. Ook wordt het onderzoek naar een huurregister voortgezet, wat in 2026 moet leiden tot een besluit tot invoering. Regels met betrekking tot servicekosten worden vereenvoudigd. Om koopstarters te ondersteunen is het Nationaal Fonds Betaalbare Koopwoningen in 2024 opgericht. In 2025 en 2026 zijn de eerste tranches geopend.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Nu de Europese Commissie de regels voor staatssteun herzielt is de kans reëel dat er ruimte ontstaat voor investeringen van corporaties in middenhuur. Hiervoor moet eerst nog nationale wetgeving gewijzigd worden. Bij het maken van prestatieafspraken met corporaties zal de inzet van corporaties op het middensegment aan de orde komen. Daarbij moet tegelijkertijd ook rekening gehouden worden met het feit dat de grenzen van de investeringsmogelijkheden van corporaties zich steeds scherper aftekenen.

Omgevingswet en Wet Kwaliteitsborging in de Bouw

Wat wil het kabinet?

In de Miljoenennota 2026 is geen nieuwe informatie opgenomen over de Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb). Wel zijn de financiële kaders eerder vastgelegd in de Meicirculaire 2025. Gemeenten ontvangen in 2025 een decentralisatie-uitkering van € 80,7 miljoen voor de uitvoering van de Omgevingswet. Voor de Wkb is in de Meicirculaire € 10,5 miljoen beschikbaar voor 2025 en € 10 miljoen voor 2026. Daarmee is de in het coalitieakkoord uit 2022 toegezegde totale compensatie van € 410 miljoen voor de Omgevingswet volledig uitgekeerd.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Er loopt een onderzoek dat de financiële effecten van de Omgevingswet en Wkb in kaart brengt één, drie en vijf jaar na invoering. De uitkomsten hiervan geven inzicht in de werkelijke kosten en effecten voor gemeenten. Wij blijven de voortgang en financiële effecten van de wet nauwgezet monitoren. Het schrappen en aanpassen van regels in het kader van het programma Schrappen Tegenstrijdige en Overbodige Eisen en Regelgeving (STOER) kan het zeer lastig maken om na drie jaar de juiste evaluatie uit te voeren op de Wkb.

Funderingsschade

Wat wil het kabinet?

Het kabinet gaat werken richting een nationale aanpak funderingsschade met publieke en private partners. Om het bewustzijn en de informatiepositie van mensen rond funderingsschade te vergroten en woningeigenaren te stimuleren aan de slag te gaan met schade- en funderingsherstel, gaat het kabinet de volgende stappen zetten:

1. het verbeteren van de informatievoorziening;
2. woningeigenaren gebiedsgericht ondersteunen met onderzoek, advies en begeleiding; startend in enkele gebieden waar urgente funderingsproblemen zijn met uiteenlopende oorzaken.

Voor de periode 2025 tot en met 2028 is hiervoor door het kabinet een bedrag van € 56 miljoen vrijgemaakt. Daarnaast is aanvullend € 20 miljoen gereserveerd voor het landelijk werkend maken van het Fonds Duurzaam Funderingsherstel.

Wat betekent dit voor gemeenten?

De middelen voor aanpak funderingsschade zijn bestemd voor het verbeteren van de informatievoorziening en voor onderzoek en advies. Hiermee start het rijk samen met gemeenten met het aanpakken van de funderingsschade.

13

Buitenlandse Zaken, Handel en Ontwikkelingshulp

Europese samenwerking

Wat wil het kabinet?

Het kabinet geeft aan dat Nederland in Europa meer en beter moeten samenwerken om de veiligheid en het verdienvermogen te versterken. Nederland blijft zich inzetten voor de interne markt en een Europese Unie die welvaart, veiligheid en weerbaarheid vergroot, de leveringszekerheid van kritieke grondstoffen verbetert en risicovolle strategische afhankelijkheden vermindert. Het kabinet zet zich in voor het behoud van een open handelsomgeving, het tegengaan van oneerlijke concurrentie en het versterken van strategische autonomie in kritieke ketens. Het kabinet hecht belang aan implementatie van het Draghi-rapport.

Nederland hecht sterk aan het zorgvuldige wetgevings- en begrotingsproces in Europa. Het is hierbij belangrijk dat EU-lidstaten solide financieel-economisch beleid voeren en zich houden aan de bestaande referentiewaarden voor het tekort (3% bbp) en de schuld (60% bbp). Op de middellange termijn (2038) zullen volgens het CPB het Nederlandse tekort en de schuld de Europese referentiewaarden overschrijden, als daar niets tegen gedaan wordt. Nederland houdt oog voor het belang van haar soevereiniteit. Tegelijkertijd blijft het kabinet terughoudend met het afschermen van markten en sectoren.

Wat betekent dit voor gemeenten?

De focus binnen Europese samenwerking verschuift naar de versterking van het concurrentievermogen en defensie. De VNG heeft met het rijk bestuurlijke afspraken gemaakt over meer gezamenlijk optrekken bij het vormen van Europese besluitvorming, in ieder geval bij de inzet op een groene, digitale en sociale transitie. Er komt dan vroeg in het proces aandacht voor de uitvoerbaarheid. Gemeenten blijven verantwoordelijk voor een groot deel van de implementatie van Europese wet- en regelgeving.

Innovatie en concurrentievermogen

Wat wil het kabinet?

Nederland wil meer privaat kapitaal mobiliseren binnen de Europese Unie met productiviteitsgroei als doel. Dat kapitaal moet beter benut worden om hightechbedrijven en traditionele midtechbedrijven te ontwikkelen. Nederland versterkt de kapitaalmarktunie, zodat er meer investeringen in onderzoek en ontwikkeling komen. Een toegankelijke Europese kapitaalmarkt moet zorgen voor meer durfkapitaal voor start- en scale-ups. Ook wil het kabinet hiermee voorkomen dat kapitaal vanuit Europa naar de VS wordt geëxporteerd.

Wat betekent dit voor gemeenten?

De focus op concurrentievermogen kan kansen bieden voor lokale innovatie. Er zou meer geld vrij kunnen komen voor investeringen in het vestigingsklimaat.

Ontwikkelingssamenwerking

Wat wil het kabinet?

Het kabinet herstelt de koppeling tussen het budget voor ontwikkelingssamenwerking en het bruto nationaal inkomen (bni) niet, ondanks moties die de Eerste en Tweede Kamer hierover aannamen. Dit resulteert in een extra bezuiniging van € 319 miljoen boven op de eerder aangekondigde miljardenbezuiniging op ontwikkelingssamenwerking. Het kabinet richt zich op de beleidsprioriteiten handel en economie, migratie (inclusief opvang in de regio) en veiligheid en stabiliteit. Daarnaast werkt het kabinet aan een aantal

thematische prioriteiten waar Nederland veel expertise op heeft: voedselzekerheid, watermanagement en gezondheid. Financiële steun voor hulp en wederopbouw aan Oekraïne wordt voortgezet. Humanitaire hulp wordt voortgezet, hoewel de vraag naar hulp sneller groeit dan de beschikbare middelen.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Verschuivingen in het geopolitieke landschap, een toename van wereldwijde conflicten en een instabieler handelsklimaat zijn voelbaar in Nederland en hebben directe invloed op gemeenten en inwoners. Uitdagingen op het gebied van migratie, veiligheid en handel vragen om internationale antwoorden. Oplossingen werken alleen als ze lokaal van de grond komen. Goed lokaal bestuur is daarbij essentieel, zowel voor het leveren van basisvoorzieningen, het creëren van economische perspectief als voor het bevorderen van veiligheid en stabiliteit.

VNG International heeft een partnerschap met het ministerie van Buitenlandse Zaken waarmee we bijdragen aan het versterken van lokaal bestuur in veertien landen, waaronder wederopbouw in Oekraïne. Nederlandse gemeenten dragen met kennis en expertise bij aan dit programma. De financiering van dit programma loopt tot eind 2026. Na 2026 is de financiering nog niet voorzien, terwijl daar in een Kamermotie wel toe op was geroepen.

**Vereniging van
Nederlandse Gemeenten**

Nassaulaan 12
2514 JS Den Haag
+31 70 373 83 93

info@vng.nl

september 2025

Oproep tot meer veiligheid voor vrouwen in onze gemeente

Geachte leden van de Gemeenteraad,

Namens Vrouwen van Nu, met 20.000 leden het grootste vrouwen netwerk van Nederland en samenwerkingspartner van de UN Women campagne Orange the World, doen wij een dringende oproep aan u als volksvertegenwoordigers.

De afgelopen maanden zijn wij diep geraakt door de dood van Lisa en vele de vrouwen die zijn gedood door hun (ex)partner. Deze gebeurtenissen staan niet op zichzelf: dagelijks ervaren vrouwen in ons land onveiligheid op straat en in de eigen woonomgeving. De slachtoffers en daders zijn van alle leeftijden, achtergronden en opleidingsniveaus. De recente acties en demonstraties van “*Stop Femicide*” en de campagne “*Wij eisen de nacht op, laat vrouwen veilig thuiskomen*” onderstrepen dat het gevoel en de realiteit van onveiligheid voor vrouwen wijdverspreid en urgent is.

Eerder dit jaar (mei 2025) hebben wij samen met de andere partnerorganisaties (UN Women Nederland, Soroptimisten, Zonta, Inner Wheel, VVAO, YWCA, Veilig Thuis en Plan International) van Orange the World een brief gestuurd naar alle gemeenten met het verzoek om zich aan te sluiten bij de campagne. Gezien de huidige situatie willen wij echter niet wachten tot de campagneperiode van 25 november - 10 december.

Bovendien merken wij dat het maatschappelijk debat zich vooral richt op de onveiligheid van jonge vrouwen in de stad, terwijl de kwetsbaarheid van vrouwen van alle leeftijden in het landelijk gebied onderbelicht blijft. Wij vragen nadrukkelijk aandacht voor vrouwen van 50+ in de buitengebieden.

Wij vragen u daarom om vanuit de gemeenteraad:

1. **Veiligheid van vrouwen expliciet op te nemen in gemeentebesluit** en te zorgen voor meer bescherming, opvang en educatie. Zie ook [de concrete actiepunten voor de lokale politiek](#) die is opgesteld vanuit Orange the World.
2. **Internationale afspraken na te leven en te vertalen naar gemeentebesluit**, waaronder het Verdrag van Istanbul, het Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van discriminatie van vrouwen (CEDAW) en de Beijing Declaration and Platform for Action.
3. **Actief samen te werken met politie en maatschappelijke organisaties** om onveilige plekken in kaart te brengen en maatregelen te nemen.
4. **Bewustwording en preventie te stimuleren** door campagnes en educatie die bijdragen aan een cultuur waarin geweld en intimidatie tegen vrouwen onacceptabel zijn.
5. **De stem van vrouwen actief te betrekken** bij besluitvorming over veiligheid, zodat hun ervaringen en behoeften leidend kunnen zijn. Concreet stellen wij voor om raadsleden te trainen om met een *genderlens* naar beleid

te kijken, bijvoorbeeld via de training “Oog voor Gender” die eerder door Atria werd verzorgd.

Wij roepen u op om niet te wachten tot er opnieuw slachtoffers vallen, maar juist nu verantwoordelijkheid te nemen. Alleen samen kunnen we ervoor zorgen dat vrouwen zich vrij en veilig voelen in onze omgeving.

Met vriendelijke groet,

Erica van Engel

Directeur Vrouwen van Nu

Namens alle leden van Vrouwen van Nu

Aan

leden van de gemeenteraad van Smallingerland

Drachten,
3 oktober 2025

Ons kenmerk
2025-083488

Uw kenmerk

Behandeld door
Cluster OOV,
Concern
0512-581234

Onderwerp
Plan van aanpak overlast centrum

Geachte raad,

Graag vragen wij uw aandacht voor het volgende.

Al langere tijd is er sprake van (jongeren)overlast in het centrum. Bewoners en ondernemers ondervinden hier veel hinder van. Ook is de kwestie al meerdere keren aan de orde geweest in de gemeenteraad. Met deze brief willen wij u informeren over de stand van zaken.

Onder regie van medewerkers van het cluster OOV (Openbare Orde en Veiligheid) zijn we in samenwerking met onze ketenpartners bezig de overlast aan te pakken en te stoppen dan wel tot een minimum te beperken. Daarbij wordt niet alleen ingezet op repressie maar wordt ook gericht contact gezocht met ouders en jongeren om inzichtelijk te krijgen wat hen beweegt.

Hieronder volgt een overzicht van de maatregelen die ingezet zijn dan wel worden met als doel de overlast in het centrum tegen te gaan.

1. Extra toezicht handhaving en politie

De handhavers van de gemeente zijn meer aanwezig in het centrum. Tijdens hun werk proberen zij ook contact te leggen met de aanwezige jongeren en waar mogelijk brengen zij ook de namen in beeld van jongeren die negatief in beeld komen.

De politie heeft de aanpak van vuurwerkoverlast in het centrum geprioriteerd. Zij zetten hier extra op in en blijven dat voorlopig doen. Daarnaast is er goed overleg tussen de handhaving en de politie als het gaat om de aanwezigheid in het centrum, ook gelet op de beperkte capaciteit bij beide diensten. Roosters worden afgestemd.

2. Gezamenlijk met jongeren een (social media) campagne opzetten voor in het centrum

Er wordt geprobeerd om gezamenlijk met jongeren een flyer te ontwikkelen. Deze flyer roept op om rekening met een ieder te houden die in het centrum aanwezig is. Dus geen vuurwerk. En geen fietsers in die delen van het centrum waar dit niet mag. We gaan deze flyers uitdelen aan en bij scholen. We constateren namelijk dat er ook veel overlast is van fietsers op tijdstippen dat scholen net uit zijn.

In aanvulling op deze flyer is door de gemeente (vanaf 24 september) op sociale media gepost wat de boetes zijn voor het fietsen in voetgangersgebieden en voor het afsteken van vuurwerk. Acties die hebben plaatsgevonden zullen eveneens gepost worden inclusief aanvullende regels. Binnenkort volgen de regels voor fatbikes.

3. Extra handhaven op middelengebruik in het centrum op basis van nieuw APV artikel

Eerder dit jaar is er een APV artikel toegevoegd dat het mogelijk maakt om te handhaven op middelengebruik en het bij je hebben van verdovende middelen. Dit artikel is tot nu toe nog niet veel ingezet. Er wordt nu onderzocht of dit artikel gebruikt kan worden in de aanpak van de overlast in het centrum, aangezien er geconstateerd is dat er ook veel middelengebruik plaatsvindt in het centrum.

De werkwijze en de stand van zaken worden afgestemd in het wekelijkse overleg met politie/handhaving/oov.

4. Inzet van gebiedsverboden

Er zijn grote groepen jongeren, in wisselende samenstelling (20 of meer) en op verschillende tijden/dagen, aanwezig in het centrum. Niet iedereen zorgt voor overlast. De jongeren die de meeste overlast plegen en daarbij ook strafbare feiten kunnen in aanmerking komen voor een gebiedsverbod. De strafbare feiten die gepleegd worden in combinatie met de ernstige vrees van de verstoring van de openbare orde als gevolg van deze strafbare feiten rechtvaardigen het opleggen van een direct gebiedsverbod mits het ook geconstateerd wordt.

Er wordt nu eerst ingezet op gesprekken met jongeren en ouders om vanuit deze gesprekken verandering teweeg te brengen. Pas daarna is een gebiedsverbod een optie. Mocht er (bij excessen) toch een gebiedsverbod worden opgelegd dan zal dit door de politie in persoon worden uitgereikt bij ouders en jongeren.

5. Gesprek burgemeester met ouders en jongeren

De eerste gesprekken met ouders en jongeren hebben al plaatsgevonden. Tijdens dit gesprek worden ouders en jongeren uitgenodigd voor een bredere bijeenkomst op **woensdag 8 oktober**.

Het doel van deze bijeenkomst is om gezamenlijk het gesprek aan te gaan met ouders en jongeren. Wij willen graag hun kant van het verhaal horen en horen wat zij eventueel missen aan middelen/locaties/dagbesteding. Daarnaast zal vanuit onze kant en de kant van onze ketenpartners uitgelegd worden wat de overlast is die ervaren wordt door ondernemers, bewoners en professionals.

6. Gezamenlijke controle actie handhaving/politie m.b.t het fietsen in het centrum

Deze controle is uitgevoerd op 25 september jl. Tijdens deze controle zijn er in totaal 42 boetes uitgeschreven (gezamenlijk door politie en handhaving). De boetes zijn geschreven voor:

- 26x fietsen in een voetgangersgebied
- 2x niet tonen van een ID-kaart
- 1x negeren stopteken
- 2x onnodig claxonneren

- 1x verkeerd parkeren van een voertuig
- 1x voertuig in voetgangersgebied
- 3x niet een goed werkende rem bij fatbike
- 1x fatbike in beslag genomen.
- 1x verstoring van de openb. orde
- 3x telefoon en fietsen
- 1x niet voeren van een dimlicht

Deze controle stond het eerste deel in het teken van het handhaven op fietsen in het centrum en andere verkeersovertredingen in het centrum. Daarbij zijn ook alle andere overtredingen meegenomen.

Het tweede deel stond in het teken van een beter (informatie)beeld krijgen van de aanwezige jeugd in het centrum. Namen in kaart brengen etc.

7. Nieuwe bebording in het centrum voor een beter overzicht

Dit plan wordt opgepakt in het Keurmerk veilig ondernemen (KVO) dat ondernemers en gemeente samen willen aanvragen voor het centrumgebied. De voorbereiding krijgt in oktober een vervolg.

8. Ontwikkelen nieuw jongeren centrum in centrum Drachten

Er wordt nagedacht over een extra plek voor jongeren in het centrum. De stand van zaken op dit moment is dat er onderzocht wordt of er panden geschikt zijn en hoe de financiering vorm moet krijgen.

9. Wekelijkse afstemming OOV/Handhaving/Politie

Elke week vindt er een structureel overleg plaats tussen oov, politie en handhaving over onze aanpak van de overlast, signalen te delen en bij te sturen waar nodig.

Uiteraard vindt er ook afstemming plaats op het moment dat de situatie hier om vraagt en zal er niet gewacht worden tot het overlegmoment.

10. Vuurwerk

Er zijn specifieke afspraken gemaakt over de werkwijze bij het aantreffen van vuurwerk.

1. De politie wordt er bij gehaald en de casus wordt overgedragen aan de politie
2. Lukt dit niet, dan schrijft handhaving een bon en wordt achteraf de politie geïnformeerd.

Deze werkwijze wordt gehanteerd zodat de politie mogelijk verder onderzoek kan doen en eventueel tot huiszoeken over kan gaan.

11. Overleg

Inmiddels heeft enkele keren overleg plaatsgevonden met de centrummanager, een vertegenwoordiger van de ondernemers en de burgemeester. De burgemeester heeft daarbij aangeboden om ook tijdens (leden)vergaderingen van de ondernemersvereniging uitleg te geven over de aanpak en met ondernemers in gesprek te gaan. In het laatste overleg (29 september jl.) is door de ondernemersvertegenwoordiging aangegeven dat er sprake is van minder overlastgevend gedrag en minder overlast van vuurwerk.

Daarnaast zetten we een bestuurlijk overleg op tussen de gemeente (portefeuillehouder Openbare Orde en Veiligheid en portefeuillehouder Jeugd) en de Maatschappelijke Onderneming Smallingerland (MOS). Doel hiervan is om gezamenlijk de lange termijn doelen te formuleren en waar nodig beleid daarop af te stemmen.

Wij hopen u met deze brief voldoende geïnformeerd te hebben.

Met vriendelijke groet,

burgemeester en wethouders,

secretaris

Siebren van der Berg

burgemeester

Fred Veenstra

Datum

2 oktober 2025

Kenmerk

U202500601

Lbr. 25 /044

LOGA-nr 25/03

Telefoon

-

Bijlagen)

-

College voor
Arbeidszaken/VNG

WSGO

FNV Overheid

Brief aan de leden

CNV

CMHF Overheid

Onderwerp

Toelichting Cao Gemeenten/SGO 2025-2027

Samenvatting

Met deze LOGA-brief wordt een toelichting gegeven op een aantal afspraken uit de Cao Gemeenten en Cao SGO 2025-2027. In LOGA-brief nummer 25/02 van 10 juni jl. is eerder een toelichting gegeven op wijzigingen van de salarisbedragen, vergoedingen en toelagen over 2025. De cao tekst is gepubliceerd op 1 juli jl., zie daarvoor www.caogemeenten.nl en www.wsgo.nl.

In deze brief staat een toelichting op de afspraken over:

1. Salarismutaties 2026 en 2027
2. Minimumuursalaris
3. Invloed van de salarismaatregelen op uitkeringen in verband met werkloosheid
4. Aflossing studieschuld met het IKB
5. Toelagen en vergoedingen
6. Vrijstelling nachtdiensten
7. Inclusieve cao
8. Stand van zaken RVU onderzoek zware beroepen
9. Tot slot

Deze LOGA-brief staat ook op www.vng.nl onder ledenbrieven en op www.wsgo.nl onder publicaties.

College voor
Arbeidszaken/VNG

WSGO

FNV Overheid

Brief aan de leden

CNV

CMHF Overheid

Landelijk Overleg
Gemeentelijke
Arbeidsvoorwaarden

Datum

2 oktober 2025

Kenmerk

U202500601

Lbr. 25 /044

LOGA-nr 25/03

Telefoon

-

Bijlagen)

-

Onderwerp

Toelichting Cao Gemeenten/SGO 2025-2027

Geachte leden,

Met deze LOGA brief wordt een toelichting gegeven op een aantal afspraken uit de Cao Gemeenten en Cao SGO 2025-2027. In LOGA-brief 25/02 van 10 juni jl. is eerder een toelichting gegeven op wijzigingen van de salarisbedragen, vergoedingen en toelagen over 2025.

In deze brief staat een toelichting op de afspraken over:

1. Salarismutaties 2026 en 2027
2. Minimumuursalaris
3. Invloed van de salarismaatregelen op uitkeringen in verband met werkloosheid
4. Aflossing studieschuld met het IKB
5. Toelagen en vergoedingen
6. Vrijstelling nachtdiensten
7. Inclusieve cao
8. Stand van zaken RVU onderzoek zware beroepen
9. Tot slot

1. Salarismutaties 2026 en 2027

De salarismutaties in 2026 en 2027 zijn verwerkt in de salaristabellen in de cao in artikel 3.3. De tekst van de cao is te vinden op www.caogemeenten.nl en www.wsgo.nl.

2. Minimumuursalaris

Werknemers in de reguliere salarisschalen krijgen vanaf 1 januari 2026 een salaris van minimaal € 16 per uur (€ 2.496 per maand). De €16 per uur wordt niet geïndexeerd met de cao contractloonstijgingen. De € 16 geldt niet voor schaal A.

Periodieken die corresponderen met een uursalaris van minder dan € 16 zijn rood weergegeven in de salaristabellen. Het systeem van periodieken blijft in stand. Een voorbeeld:

Een werknemer zit eind 2025 in schaal 1 periodiek 4 (= € 2.406). De vaste periodiek datum is 1 januari. Met ingang van 1 januari 2026 gaat de werknemer naar schaal 1 periodiek 5 (= € 2.448). Omdat deze periodiek onder het minimumsalaris ligt, ontvangt de werknemer per 1 januari 2026 € 2.496.

De werknemer gaat met ingang van 1 januari 2027 naar schaal 1 periodiek 6 (= € 2.495). Omdat deze periodiek onder het minimumsalaris ligt, blijft de werknemer per 1 januari 2027 € 2.496 ontvangen.

3. Invloed van de salarismaatregelen op uitkeringen in verband met werkloosheid

De structurele salarisstijging van € 35 euro nominaal per 1 januari 2026 werkt door naar de al ingegane uitkeringen in verband met werkloosheid op grond van artikel 10.23 cao en bijlage 8.

Voor de hoogte van de indexatie van de uitkeringen dient te worden uitgegaan van de procentuele stijging van de schaal en periodiek tussen 1 oktober 2025 en 1 januari 2026. Door de nominale stijging is dit percentage per schaal en periodiek verschillend. Daarom moet worden gekeken naar de schaal en de periodiek waarin de werknemer zat voorafgaand aan de start van de uitkering.

Is niet meer te achterhalen in welke periodiek de werknemer zat, dan moet voor de indexatie worden gekeken naar de procentuele stijging in de 6e periodiek van de schaal waarin de werknemer zat¹. De procentuele stijgingen van de 6de periodiek zijn:

Schaal	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Percentage	1,5%	1,3%	1,3%	1,2%	1,2%	1,1%	1,0%	0,9%	0,8%	0,7%
Schaal	10a	11	11a	12	13	14	15	16	17	18
Percentage	0,7%	0,6%	0,6%	0,6%	0,5%	0,5%	0,4%	0,4%	0,4%	0,3%

(Rekenkundig afgerond op één cijfer achter de komma)

4. Aflossing studieschuld met het IKB

Met ingang van 1 januari 2026 kan fiscaal vriendelijk via het IKB de DUO studieschuld ten gevolge van de reguliere studiefinanciering worden afgelost (artikel 4.3 cao). Voor maximaal € 1.250 per werknemer per jaar. Dit bedrag is gebaseerd op een voltijddienstverband.

Voor de duidelijkheid: alle bedragen in de cao zijn gebaseerd op een voltijddienstverband tenzij in een artikel expliciet anders is vermeld. Artikel 1.9 cao is leidend.

Een "levenlangleren krediet" valt niet onder dit IKB doel.

Voor de aflossing moet de werknemer bewijsstukken bij de werkgever aanleveren. Partijen attenderen u daarbij op de werkwijze van de Cao Rijk: [Bewijsstukken IKB | Personele informatie Rijk | O&P Rijk P-Direkt](#) . Kort samengevat kan bijvoorbeeld als bewijsstuk gelden:

- Een bankafschrift waarop de betaling aan DUO zichtbaar is (inclusief naam werknemer, bedrag en datum), of
- Een overzicht van Mijn DUO van de werknemer met af- en bijschrijvingen waarop de betaling vermeld staat (inclusief naam werknemer, bedrag en datum), of
- Een bericht of brief van DUO aan de werknemer met als onderwerp 'extra aflossing', waarop naam werknemer, de datum en het betaalde bedrag duidelijk staan vermeld.

¹ Gelijk aan de systematiek in 2023. Zie LOGA-brief nummer 23/02 van 5 april 2023

5. Toelagen en vergoedingen

Toelage beschikbaarheidsdienst

Met ingang van 1 januari 2026 wordt de hoogte van de toelage beschikbaarheidsdienst (artikel 3.13 lid 4 cao) voor alle werknemers gekoppeld aan het maximum uursalaris van schaal 8. M.a.w. de berekeningsgrondslag is voor iedereen gelijk ongeacht de eigen salarisschaal. Een voorbeeld: *In september 2025 zit de werknemer in schaal 6 periodiek 9. De toelage beschikbaarheidsdienst is dan een percentage van het salaris per uur van schaal 6 periodiek 9. Met ingang van 1 januari 2026 is het een percentage van het salaris per uur van schaal 8 periodiek 11.*

Reiskostenvergoeding woon-werk

De werkgever moet lokaal een regeling vaststellen voor een vergoeding van reiskosten woon-werkverkeer (artikel 3.22 lid 2 cao). Lokaal wordt bepaald voor welke vervoersmodaliteit(en) een onkostenvergoeding wordt gemaakt. Daarbij kunnen ook afspraken worden gemaakt over de reisafstanden waarvoor de vergoeding geldt en of bijvoorbeeld duurzaamheid en vitaliteit een aspect zijn bij het maken van de regeling. Een lokale regeling kan tot gevolg hebben dat niet elke werknemer een reiskostenvergoeding krijgt, bijvoorbeeld omdat de reisafstand woon-werk volgens de lokale regeling te klein is.

Het verstrekken van een OV-abonnement is ook een vorm van een onkostenvergoeding. Een regeling waarin alleen reiskosten kunnen worden uitgeruild via het IKB, is niet toereikend. Op 1 januari 2026 moet er een lokale regeling zijn.

Op grond van artikel 12.2 lid 1a cao wordt het lokaal overleg betrokken. Er is voor deze afspraak gekozen omdat de sector gemeenten al een grote verscheidenheid kent aan lokale regelingen. Die regelingen zijn te vinden in het onderzoeksrapport: [Rapport over duurzame mobiliteit gepubliceerd | VNG](#)

Geen herberekening TOR

De TOR (bijlage 5A cao) is in 2016 met de wijziging van hoofdstuk 3 ingevoerd. De nieuwe afspraken over de loonontwikkeling en de toelagen leiden niet tot een herberekening van de TOR. In bijlage 5A staat: *“Behoudens afkoop of vermindering van de aanstellingsomvang, blijft de aanspraak op een TOR gedurende het dienstverband ongewijzigd bestaan.”*

6. Vrijstelling nachtdiensten

Werknemers die nachtdiensten draaien waarvoor de toelage onregelmatige dienst geldt (artikel 3.11 cao), kunnen vanaf de leeftijd van 55 jaar vrijstelling vragen en niet meer worden verplicht tot het draaien van deze nachtdiensten (artikel 5.6 cao). Dit artikel gaat in per 1 januari 2026.

Een nachtdienst is volgens de cao een dienst waarbij arbeid wordt verricht tussen 00.00 uur en 06.00 uur. De duur van de arbeid in die periode is niet van belang, ook de lokale benaming van de dienst niet. Voorbeeld: *Een organisatie kent een avonddienst van 17.00 uur tot 01.00 uur. Een werknemer die aan de voorwaarden van artikel 5.6 cao voldoet, kan nu een vrijstelling van deze dienst vragen. De dienst loopt namelijk door tussen 00.00 uur en 01.00 uur en is daarmee volgens de cao dus een nachtdienst.*

Gezien deze nieuwe cao afspraak, is het van belang dat werkgevers hun roosters nalopen.

Lid 5 van artikel 5.6 cao betekent dat de vrijstelling van nachtdiensten niet van toepassing is op de beschikbaarheidsdienst volgens 3.13 cao. Een werknemer van 55 jaar en ouder kan dus vragen om te worden vrijgesteld van het draaien van nachtdiensten waarvoor de toelage onregelmatige

dienst geldt, maar die vrijstelling geldt niet voor het draaien van beschikbaarheidsdiensten in de nacht en het eventueel ten gevolge daarvan werken in de nacht.

7. Inclusieve cao

Ruilen feestdagen

Met ingang van 1 januari 2026 kan de werknemer tweede Paasdag en/of tweede Pinksterdag omruilen (artikel 6.6 lid 2 cao). De cao kent geen termijn voor het aanvragen van het omruilen van feestdagen. Lokaal kan de werkgever daar regels voor afspreken. Zodat bijvoorbeeld rekening kan worden gehouden met werknemers die in een rooster werken, die tijdig bekend moet zijn. Een veel voorkomende wettelijke termijn om wijzigingen rondom arbeidsvoorwaarden aan te vragen, is twee maanden. De ondernemingsraad heeft op grond van artikel 27 lid 1b WOR instemmingsrecht als de werkgever hier een regeling voor maakt.

Ouderschapsverlof meerlingen

Het ouderschapsverlof voor meerlingen wordt aangepast per 1 oktober 2025. De uitzondering in artikel 6.10 lid 7 cao en 6.10a lid 4 cao wordt geschrapt. De cao sluit daardoor aan bij de Wazo waarbij geldt dat bij twee- of meerlingen per kind recht bestaat op onbetaald ouderschapsverlof en per kind recht bestaat op een Wazo-uitkering.

De nieuwe afspraak geldt zowel voor meerlingen die geboren worden na 1 oktober 2025 als voor meerlingen die geboren zijn vóór die datum en nog rechten (over) hebben op grond van de Wazo. Voorbeeld: *een werknemer heeft een tweeling die nog niet 8 jaar is en waarvan nog 4 weken wettelijk onbetaald ouderschapsverlof (van de 26 weken) over is van één van de tweelingen. Voor dit "tweede" kind kan dan nog 4 weken cao betaald ouderschapsverlof worden opgenomen.*

Ouderschapsverlof meeroudergezin

In de cao is een nieuwe bepaling opgenomen voor ouderschapsverlof voor meeroudergezinnen (artikel 6.10b cao) met ingang van 1 januari 2026. In artikel 1.1 cao is een definitie opgenomen van een "meeroudergezin". Om zo goed mogelijk het recht op en de omvang van het ouderschapsverlof te kunnen vaststellen, zal in de praktijk een gesprek tussen werkgever en werknemer nodig zijn (zie artikel 6.10b lid 2 en lid 3)

Een werknemer die ouder is in een meeroudergezin volgens de definitie in de cao, valt (volgens de huidige wetgeving) niet onder de wettelijke regels rondom ouderschapsverlof. In de nieuwe cao krijgt deze werknemer diverse ouderschapsverlof rechten. Zie artikel 6.10b lid 1 cao die verwijst naar de betreffende regelingen waar een werknemer in een meeroudergezin recht op heeft.

Zo is er wettelijk geen recht op de 9 weken durende UWV uitkering bij ouderschapsverlof. In artikel 6.10b lid 5 wordt dit recht in de cao wel toegekend. De werkgever dient de "uitkering" daarom te betalen. Voor de hoogte van de "uitkering" kan waarschijnlijk gebruik worden gemaakt van de schatting van het dagloon door uw salarisverwerker. Veelal zal deze schatting correct zijn, behalve wanneer de werknemer de afgelopen periode te maken heeft gehad met incidentele inkomstenvermindering.

Een drietal voorbeelden² voor ouderschapsverlof bij meeroudergezinnen:

² Alle voorbeelden gelden vanaf 1 januari 2026. De Wazo brochure op <https://www.caogemeenten.nl/uitleg/vakantie-en-verlof> moet door partijen nog worden aangevuld met de nieuwe cao afspraken.

Voorbeeld 1:

De werknemer heeft in een meeroudergezin de zorg voor een kind van 6 jaar. De werknemer werkt 32 uur (vrijdags vrij), heeft een zorgtaak op de maandagen en zit in schaal 8 periodiek 6. De werknemer heeft dan recht op:

- *Onbetaald ouderschapsverlof. De aanspraak is 1/5 keer (32 uur x 13 weken) = 83,2 uur. Op te nemen voor het 8ste levensjaar van het kind. Zie artikel 6.10b lid 1b en lid 4 cao.*
- *Betaald ouderschapsverlof. De aanspraak is 1/5 keer (32 uur x 13 weken) = 83,2 uur. Zie artikel 6.10b lid 1a en lid 3 cao. Op te nemen voor het 8ste levensjaar van het kind. De werknemer krijgt 50% doorbetaling (volgens artikel 6.10 lid 2), maar kan dus ook de keuze maken voor 70% of 80% doorbetaling van salaris en salaristoelagen (volgens artikel 6.10 lid 4 cao).*

Voorbeeld 2:

De werknemer heeft in een meeroudergezin de zorg voor een baby van 6 maanden. De werknemer werkt 36 uur, heeft een zorgtaak op de maandagen en de woensdagen en zit in schaal 5 periodiek 7. De werknemer heeft dan recht op:

- *Onbetaald ouderschapsverlof. De aanspraak is 2/5 keer (36 uur x 13 weken) = 187,2 uur. Op te nemen voor het 8ste levensjaar van het kind. Zie artikel 6.10b lid 1b en lid 4 cao.*
- *Betaald ouderschapsverlof. De werknemer kiest voor de 9 weken 100% doorbetaling volgens artikel 6.10a cao (zie artikel 6.10b lid 1a). Het betaald ouderschapsverlof ziet er als volgt uit:*
 - o *9/13 weken keer 187,2 uur = 129,6 uur voor 100% doorbetaling, op te nemen voor het einde van het eerste levensjaar*
 - o *4/13 weken keer 187,2 uur = 57,6 uur voor 70% doorbetaling, op te nemen voor het 8ste levensjaar. Het is 70% omdat zijn inkomen ligt tussen het einde van schaal 2 en het einde van schaal 4 (artikel 6.10 lid 2)*

Voorbeeld 3:

Identiek aan voorbeeld 2, in dit geval kiest de werknemer er echter voor om de 9 weken van artikel 6.10b lid 5 apart op te nemen. De werknemer heeft dan recht op:

- *57,6 uur onbetaald verlof (gelijk aan 4 weken). Op te nemen voor het 8ste levensjaar van het kind. Zie artikel 6.10b lid 1b en lid 4 cao*
- *129,6 uur ouderschapsverlof voor 70% dagloon doorbetaling door de werkgever (vergelijkbaar met de UWV uitkering van 9 weken), op te nemen voor het einde van het eerste levensjaar. Dit volgens artikel 6.10a lid 3 cao in combinatie met artikel 6.10b lid 5.*
- *187,2 uur voor 70% doorbetaling salaris en salaristoelagen (gelijk aan 13 weken), op te nemen voor het 8ste levensjaar. Zie artikel 6.10b lid 1a en lid 3 en 6.10 lid 2.*

Jaarurennorm 2026

In artikel 5.1 lid 4 cao staat dat de werkgever ervoor moet zorgen dat de feestdagen op een gelijke wijze worden toegekend aan werknemers met een voltijd- en deeltijdienstverband om indirecte discriminatie op grond van arbeidsduur te voorkomen. Een manier om dat te regelen, is door te werken met bijvoorbeeld een jaarurennorm. In de cao is daarom in lid 5 van artikel 5.1 een jaarurennorm opgenomen.

De jaarurennorm in de cao wordt berekend door het aantal kalenderdagen in het jaar te verminderen met: het aantal zaterdagen en zondagen in het jaar en het aantal feestdagen in het jaar dat niet valt op een zaterdag of een zondag. Dit aantal resterende dagen wordt vermenigvuldigd met 7,2 uur en afgerond op hele uren.

Voor 2026 betekent dit:

- 365 dagen min 52 zaterdagen en 52 zondagen = 261 dagen
- 261 dagen min 7 feestdagen = 254 dagen in totaal te werken
- 254 dagen x 7,2 uur = 1.829 uren

8. Stand van zaken RVU onderzoek zware beroepen

Cao-partijen zijn kort na het afsluiten van het *Eindresultaat Cao 2025-2027* uitvoering gaan geven aan het onderzoek naar zware beroepen. Het onderzoek is opgestart onder extern voorzitterschap van Marjolijn Olde Monnikhof (directeur bestuurder van CAOP) en wordt ondersteund door het bureau Basis & Beleid en een paritair samengestelde werkgroep. Zodra er meer nieuws is, communiceren partijen daarover. Volgens afspraak is de deadline 1 november 2025.

9. Tot slot

Cao partijen hebben geconstateerd dat een aantal redactionele verbetering en correcties in de aangemelde en gepubliceerde cao tekst moeten worden doorgevoerd. Dit wordt gedaan bij de eerstvolgende gelegenheid. Het betreft:

- In artikel 4.2 lid 1c en artikel 4.3 lid 1a moet het zinsdeel “bij een voltijddienstverband” worden geschrapt;
- In artikel 6.5 lid 3 cao moet sub e worden geschrapt;
- In artikel 12.7 lid 2 cao moet “juli” worden gewijzigd naar “februari”.

Deze LOGA-brief staat ook op www.vng.nl onder ledenbrieven en op www.wsgo.nl onder publicaties.

Hoogachtend,
Landelijk Overleg Gemeentelijke Arbeidsvoorwaarden

Janine Jongepier
Secretaris

Gemeente Smallingerland
t.a.v. gemeenteraad
per e-mail: griffie@smallingerland.nl

Drachten, 3 oktober 2025

Betreft: Vervolg op gesprek inzake voorgenomen verhoging riool- en waterzorgheffing

Geachte raadsleden,

Naar aanleiding van onze brief d.d. 22 september jl. en het daaropvolgende overleg met de wethouders willen wij u laten weten dat wij dit gesprek als positief en constructief hebben ervaren. Er was sprake van wederzijds begrip voor elkaars standpunten en belangen, wat wij zeer waarderen.

Wij hechten eraan om in het vervolgtraject nauw contact te blijven houden met de gemeente, zodat wij gezamenlijk kunnen werken aan een invoering die recht doet aan zowel de gemeentelijke doelstellingen als de belangen van ondernemers.

In dit verband waarderen wij het bijzonder dat er een voornemen is om te onderzoeken of een gefaseerde invoering van de heffingengrondslag mogelijk is. Een dergelijke invoering zou de voorspelbaarheid en betaalbaarheid voor bedrijven aanzienlijk verbeteren en bijdragen aan een zorgvuldiger en haalbare overgang naar de gewijzigde riool- en waterzorglasten.

Wij vertrouwen erop dat dit traject in dezelfde constructieve geest zal worden voortgezet en zien uit naar een verdere samenwerking.

Met vriendelijke groet,

namens Ha&le - H.H. Bergsma

namens B&V Tussendiepen - J. Visser

namens Sociëteit De Haven - R. Kallenkoot

namens OVD - J. van der Weij

Aan Raadsfractie Smallingerlands Belang
T.a.v. de heer D. Bekius

Drachten,
1 oktober 2025

Ons kenmerk
2025-081625

Uw kenmerk

Behandeld door
Jeroen Veltman
0512 - 581 234

Onderwerp

Beantwoording schriftelijke vragen Smallingerlands Belang - Ronde Zuiderhogeweg | Eikesingel

Geachte heer Bekius,

Op 12 september 2025 heeft u schriftelijke vragen gesteld over de nieuwe rotonde Eikesingel – Zuiderhogeweg Drachten. Via deze brief beantwoorden wij uw vragen.

1. Kan het college bevestigen of dit de definitieve inrichting is?

Ja, met uitzondering van enkele optimalisaties van de belijning voor een betere en veiligere verkeersafwikkeling.

2. Zo ja, hoe wordt hiermee gezorgd voor een veilige verkeersafwikkeling, met name voor automobilisten die van rijstrook moeten wisselen?

De belijning op de Zuiderhogeweg richting de A7 is/wordt nog aangepast door het toevoegen van een doorgetrokken streep. Het verkeer op de buitenste rijstrook, komende vanaf de rotonde, mag dan pas voorbij het eindpunt van de invoegstrook vanaf de Overstesingel wisselen van rijstrook. Daarmee wordt een potentieel conflict tussen invoegend verkeer vanaf de Overstesingel en verkeer vanaf de buitenste naar de middelste rijstrook voorkomen. Overigens, het verkeer op de middelste rijstrook mag wel vanaf het afrijden van de rotonde wisselen van rijstrook.

3. Kan er met de werkzaamheden gestuurd worden, zodat de rotonde op de piekmomenten wel voor voldoende doorstroom kan zorgen?

We hebben helaas geconstateerd dat er niet veilig aan de rotonde gewerkt kon worden door hard rijdend verkeer vanaf de A7. Om de snelheid uit het verkeer te halen is ervoor gekozen om een rijbaan op de Zuiderhogeweg vanaf de A7 tijdelijk af te sluiten.

4. Kan het college aangeven wat de actuele status is van de werkzaamheden? Wanneer is de rotonde volledig en definitief gebruiksklaar?

Door diverse omstandigheden (tegenvaller ondergrond/staat van het asfalt op enkele plekken, weersomstandigheden, beschikbaarheid materieel, materiaal en mensen) is de planning van het werk verschoven. De rotonde is per 29 september 2025 volledig en definitief opengesteld voor het autoverkeer.

5. Herkent het college dat dit tot verwarring heeft geleid bij inwoners?

Ja, het college erkent en betreurt dat dit helaas tot verwarring heeft geleid.

6. Hoe wordt dergelijke verkeerde verwachtingsvorming in de toekomst voorkomen, en welke lessen zijn hieruit getrokken voor vergelijkbare infrastructurele projecten?

Wij gaan de uitvoering van het project evalueren en trachten bij volgende majeure projecten een betere planning te maken.

7. Is het college voornemens de inwoners aanvullend te informeren over het verdere verloop en de uiteindelijke oplevering van de volledig bruikbare rotonde?

Over het vervolg en de uiteindelijke openstelling van het project is inmiddels gecommuniceerd via diverse kanalen. Daarnaast verwachten wij dat de media aandacht besteden aan de ingebruikname van de rotonde. Wij vertrouwen erop u met deze brief voldoende geïnformeerd te hebben. Met vriendelijke groet, burgemeester en wethouders, secretaris burgemeester Siebren van der Berg Fred Veenstra

Met vriendelijke groet,

burgemeester en wethouders,

secretaris

Siebren van der Berg

burgemeester

Fred Veenstra

Bijlage:

Van: <>

Verzonden: maandag 29 september 2025 00:35

Aan: <>

Onderwerp: Belangrijke informatie voor sinterklaasintochten

U ontvangt niet vaak e-mail van info@sintenpietengilde.nl. Ontdek waarom dit belangrijk is

Aan de ontvanger van dit bericht:

s.v.p. doorsturen aan het college van Burgemeester en Wethouders en alle raadsleden van uw gemeente.

Drachten, 29 september 2025

Betreft: belangrijke informatie voor sinterklaasintochten

Geachte burgemeester, wethouder, raadslid,

Een hoogtepunt in het jaar waar velen naar uitkijken, is het vieren van sinterklaas en de feestelijke intocht. Helaas bereiken ons steeds vaker berichten van sinterklaasgezelschappen dat hen een vergunning of subsidie is geweigerd voor een sinterklaasintocht, louter vanwege de aanwezigheid van Zwarte Pieten. Ook ontvangen wij klachten over het opschroeven van eisen en ontmoedigen van vergunningsaanvragen, alsmede over politieke partijen die bepaalde uitvoeringen van de traditie willen verbieden. Deze inperking van de uitingsvrijheid en het recht op demonstratie gaat hier en daar zo ver dat bestuurders druk uitoefenen op comités om de intocht aan te passen, soms zelfs ondersteund door intimiderende bezoeken van de politie. Ook wordt bij de vergunningsaanvraag naar het uiterlijk van de Pieten gevraagd om dit vervolgens door te geven aan KOZP. Met deze volstrekt overbodige communicatie veroorzaken gemeenten onveilige situaties voor feestvierders en kinderen.

Al deze signalen baren ons als vertegenwoordiger grote zorgen. Iedereen heeft het recht een volkstraditie naar eigen wens te vieren en aan de volgende generatie door te geven. Een gemeentebestuur en gemeenteraad hebben hierin geen enkele bevoegdheid of verantwoordelijkheid. Dit is vastgelegd in talloze verdragen en uitspraken: Europees Verdrag Rechten van de Mens, Unesco-verdrag, uitspraken Raad van State – zie 1) en 2) – en verder natuurlijk in de vrijheid van meningsuiting en demonstratie. Het onder druk zetten van burgers om bepaalde uitingen weg te laten en het maken van onderscheid bij het toekennen van een vergunning of subsidie op basis hiervan, is discriminatoir en in strijd met de genoemde verdragen, uitspraken en wetten.

Uiteraard begrijpen wij uw zorg omtrent de veiligheid bij publieke evenementen in uw gemeente. De intocht is een magisch moment voor jonge kinderen en hun (groot)ouders en hoort een groot feest te zijn. Een feest voor de inwoners van uw gemeente. Een verstoring door demonstraties van activisten die onterechte beschuldigingen uiten, wordt als zeer intimiderend en bedreigend ervaren. Dat leidt dan weer tot reacties. Wij wijzen u erop dat een gemeente verplicht is dergelijke onveilige situaties met kinderen te voorkomen volgens het Internationaal Verdrag van de Rechten van het Kind.

Ook wij willen escalatie voorkomen en een einde maken aan onveilige situaties. Daarom verzoeken wij u de volgende maatregelen te nemen:

Geen demonstraties toestaan bij intochten

De Grondwet en de Wet openbare manifestaties voorzien in maatregelen om de publieke veiligheid te waarborgen. Gemeenten maken hiervan veelvuldig gebruik. Door niet langer demonstraties toe te staan tijdens het kinderfeest, voldoet u aan uw zorgplicht en voorkomt u problemen. Tegendemonstraties zullen daarmee ook uitblijven.

Geen voorwaarden verbinden aan vergunning en subsidie

Een vergunning voor een evenement en subsidie voor een sinterklaasintocht horen er voor iedereen te zijn, niet gebonden aan een door het gemeentebestuur gewenste uitvoeringsvorm. Waarborg voor uw burgers de rechten van uitingsvrijheid en het vieren en doorgeven van traditie. Die rechten worden nu vaak genegeerd.

Neemt u gerust contact met ons op voor meer informatie via e-mail: [redacted]

Later we er als vanouds weer een feest voor iedereen van maken.

Met vriendelijke groet,

[redacted] voorzitter

[redacted] penningmeester

Stichting Sint en Pietengilde

al 10 jaar hoeders van het cultureel erfgoed sinterklaasfeest

[https://\[redacted\]](https://[redacted])

Voetnoten:

- 1) Burgemeester mag bij vergunning voor sinterklaasintocht geen oordeel vellen over Zwarte Piet, zie ook <https://uitspraken.rechtspraak.nl/details?id=ECLI:NL:RVS:2014:4117>
- 2) Het constitutionele uitgangspunt dat de overheid niet dwingend en uitputtend dient voor te schrijven hoe een bepaalde uiting van volkscultuur er uit moet zien, wordt in belangrijke mate nader geconcretiseerd en uitgewerkt in de nationale en internationale grondrechten die in de Nederlandse rechtsorde zijn verankerd. Het gaat dan in het bijzonder om de vrijheid van expressie in artikel 10 EVRM en de vrijheid tot het uiten van gedachten en gevoelens als bedoeld in artikel 7, derde lid, van de Grondwet.

Retouradres: Postbus 93122, 2509 AC Den Haag

Aan: College van Burgemeester en Wethouders

Betreft: Aanbieding rapport "*Opgroeien in onzekerheid*" over kinderen in armoede

Geacht College,

Ik heb de afgelopen 10 jaar met het onderzoek "*Als je het ons vraagt*" veel informatie opgehaald over kinderen in Nederland. Over hun kwaliteit van leven, hun welzijn en hoe zij zich ontwikkelen. Ook van kinderen die opgroeien in armoede. Hierbij biedt ik u het rapport "*Opgroeien in onzekerheid*" aan met de belangrijkste inzichten over kinderen in armoede van de afgelopen tien jaar.

Wat zijn de belangrijkste bevindingen?

Het rapport laat zien dat er in de afgelopen 10 jaar weinig is veranderd voor kinderen in armoede. Over de jaren heen geven kinderen in armoede hun leven een lager rapportcijfer dan leeftijdsgenoten met genoeg geld thuis. Ook beoordelen zij hun kwaliteit van leven aan de hand van veertien omgevingsvoorwaarden (gekoppeld aan het Kinderrechtenverdrag) lager dan kinderen waar thuis voldoende geld is.¹

Zorgwekkend is dat kinderen die hun leven een rapportcijfer van vijf of lager geven, ongekend laag scoren op een aantal van de veertien omgevingsvoorwaarden die voor hun ontwikkeling van cruciaal belang zijn. Dit betekent dat hun kwaliteit van leven zo laag is dat hun welzijn en toekomstkansen ernstig in gevaar komen. De kinderrechten voor deze kinderen in armoede staan daarmee ernstig onder druk.

Wat is mijn conclusie?

Het huidige beleid rondom armoede is onvoldoende. Ondanks talloze initiatieven als schoolontbijten, laptops en sportabonnementen, blijft het welzijn en de ontwikkeling van kinderen die in armoede opgroeien onder druk staan. Er is integraal kinderarmoedebeleid nodig dat aan de hand van de veertien omgevingsvoorwaarden in kaart brengt wat een kind nodig heeft om zich zo goed mogelijk te ontwikkelen.

Wat zijn mijn aanbevelingen?

In het rapport doen wij een aantal aanbevelingen om ervoor te zorgen dat deze groep kwetsbare kinderen zo snel mogelijk geholpen worden. Ik vraag het ministerie om zo snel mogelijk integraal armoedebeleid op te stellen aan de hand van de veertien omgevingsvoorwaarden en dit aan gemeenten als instructie mee te geven.

Pagina 1/2

Datum

24 september 2025

Onderwerp

Aanbieding rapport Opgroeien in onzekerheid

Ons nummer

1946371

Contactpersoon

Alexandra de Jong
T 070 850 69 44

Kinderombudsman

Bezuidenhoutseweg 151
2594 AG Den Haag

Postbus 93122
2509 AC Den Haag

T 070 356 35 63
info@kinderombudsman.nl
www.kinderombudsman.nl

*De Kinderombudsman
is onderdeel van de
Nationale ombudsman*

¹ Uit wetenschappelijk onderzoek blijkt dat die kwaliteit van leven veel zegt over de toekomst en de kansen van een kind. Hoe hoger de kwaliteit van leven, hoe groter de kans dat een kind fijn en gelukkig opgroeit en een goede toekomst heeft.

Aan u als college vraag ik om:

Pagina 2/2

1. *Op kinderen gericht integraal armoedebeleid uit te voeren aan de hand van de veertien omgevingsvoorwaarden.*

Daarbij is het belangrijk om te onderzoeken wat er binnen uw gemeente nodig is om op kinderen gericht integraal armoedebeleid uit te voeren. Wie moeten de verschillende leefdomeinen van kinderen onderzoeken en meenemen in hun besluitvorming? Zijn dit verschillende afdelingen of organisaties? Op welke manier staan zij in contact met elkaar en met het gezin? Hoe wordt bepaald wat het gezin nodig heeft en hoe wordt dit geëvalueerd?

2. *Te onderzoeken wat kinderen in armoede nodig hebben door met hen in gesprek te gaan. Zet hiervoor getrainde professionals in die met kinderen praten over de veertien omgevingsvoorwaarden.*
3. *Ouders financieel te ondersteunen en daarnaast (wanneer nodig) in de opvoeding te ondersteunen. Gebruik in gesprek met ouders ook de 14 omgevingsvoorwaarden. Laat hen aangeven op welke onderdelen zij hulp of ondersteuning nodig hebben.*

Ons nummer

1946371

Heeft u nog vragen?

Als u nog vragen heeft over deze brief dan kunt contact opnemen met Alexandra de Jong (via 070 850 6944 of A.deJong@nationale-ombudsman.nl) of Eva Huls (via 070 356 3590 of E.Huls@nationaleombudsman.nl).

Met vriendelijke groet,

Margrite Kalverboer
Kinderombudsvrouw

Afschrift

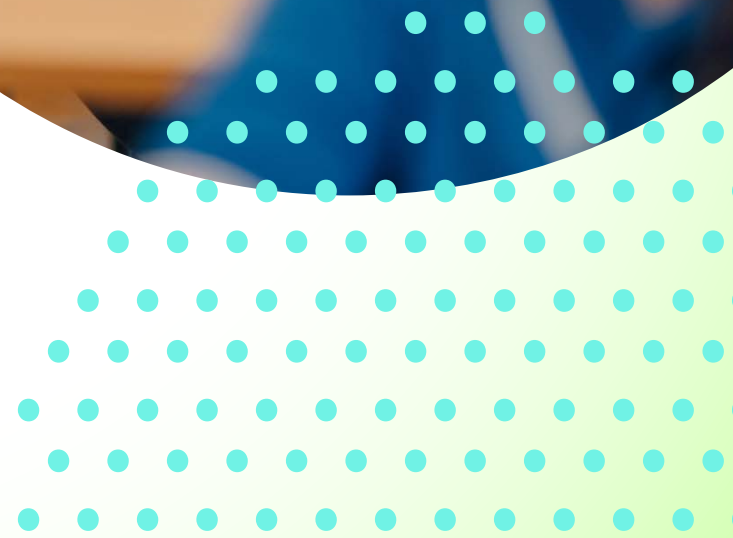
Een afschrift van deze brief is ook verstuurd naar uw gemeenteraad. Het rapport is met een aparte brief aangeboden aan Staatssecretaris Nobel (Sociale Zaken en Werkgelegenheid).

kinderombudsman

Opgroeien in onzekerheid

Wat kinderen in armoede ons
in de afgelopen 10 jaar hebben
verteld over hun leven en welzijn

De Kinderombudsman heeft de afgelopen tien jaar veel onderzoek gedaan naar kinderen in Nederland. Naar hun kwaliteit van leven en hoe zij zich ontwikkelen. Juist ook van kinderen die opgroeien in armoede. In deze publicatie¹ delen we de belangrijkste inzichten over kinderen in armoede van de afgelopen tien jaar. Op basis van wat zij zelf hebben verteld over hun leven.

Dat legt opvallende dingen bloot. Kinderen in armoede geven hun leven een lager cijfer dan leeftijdsgenoten met genoeg geld thuis. Het cijfer van meisjes in armoede is het laagst. En het cijfer van jongens is het hardst gedaald. Ook blijkt dat sommige kinderen in armoede last hebben van meerdere problemen tegelijk. Dit noemen we multiproblematiek. De kwaliteit van leven is voor deze kinderen nog lager.

De Kinderombudsman concludeert dat het huidige beleid rondom armoede niet goed genoeg is. Het lukt niet om kinderen in armoede meer kansen en mogelijkheden te geven om zich te ontwikkelen. Daardoor staat een fijne jeugd voor deze kinderen onder druk.

De Kinderombudsman pleit daarom opnieuw voor speciaal beleid. Dat beleid moet niet alleen over geld gaan, maar over het hele leven van een kind. Net zoals afgesproken in het Kinderrechtenverdrag.

¹ Deze publicatie is deels gebaseerd op de volgende studie: M. Whittaker, *'Invisible inequalities. The wellbeing of Refugee Children Living in Poverty'*, Universiteit Utrecht: juni 2025. Deze studie is gebaseerd op 10 jaar data opgehaald via het tweejaarlijks onderzoek 'Als je het ons vraagt' van de Kinderombudsman.

Inleiding

Eén op de 28 kinderen² in Nederland leeft in armoede.³ Dat betekent dat in bijna elke klas een kind zit dat het thuis niet breed heeft. Dat heeft invloed op het leven van kinderen. Op hoe het thuis gaat, op school en in hun vrije tijd. Maar ook op hun ontwikkeling en hun toekomst. Kinderen die opgroeien in armoede hebben meer kans om als volwassene zelf ook in armoede te leven.⁴

Armoede zorgt voor stress. Niet alleen bij kinderen, maar ook bij hun ouders.⁵ Ouders maken zich zorgen omdat ze hun kinderen niet altijd kunnen geven wat ze nodig hebben. Als die zorgen te groot zijn en te veel invloed hebben, is er thuis weinig rust en ontspanning. Dat zorgt voor spanning bij kinderen.

Ouders die het niet breed hebben, hebben te weinig geld voor belangrijke uitgaven. Soms is er niet genoeg geld voor de energierekening, huur, boodschappen, kleding, een bril of een bed. Ook zijn schoolreisjes, sportclubs of reizen met het OV voor hun kind dan soms niet haalbaar. Ouders kunnen hun kinderen weinig ontspanning en veiligheid bieden. Er is veel onzeker. Kinderen merken dat en maken zich zorgen over hun ouders. Ze vertellen ouders soms niet

wat ze graag zouden willen. Want ze merken dat dit zorgt voor stress. Ze nemen te veel verantwoordelijkheid en proberen niet tot last te zijn. Zo groeien ze sneller op dan andere kinderen van dezelfde leeftijd. Maar ondertussen voelen ze zich vaker eenzaam. Ook hebben ze meer schaamte en zijn ze vaker boos.⁶

Als ouders veel problemen tegelijk hebben, kan dit leiden tot ruzie, geweld, of mishandeling. En soms zelfs tot de situatie dat kinderen uit huis worden geplaatst.⁷ Armoede is dus een probleem dat kinderen raakt op allerlei manieren. Dat los je niet op door ze een fiets of een laptop te geven. Toch is dat het beleid van veel gemeenten als die deze kinderen willen helpen. Ook zien stichtingen dat er steeds meer aanvragen zijn voor dit soort manieren van hulp.⁸

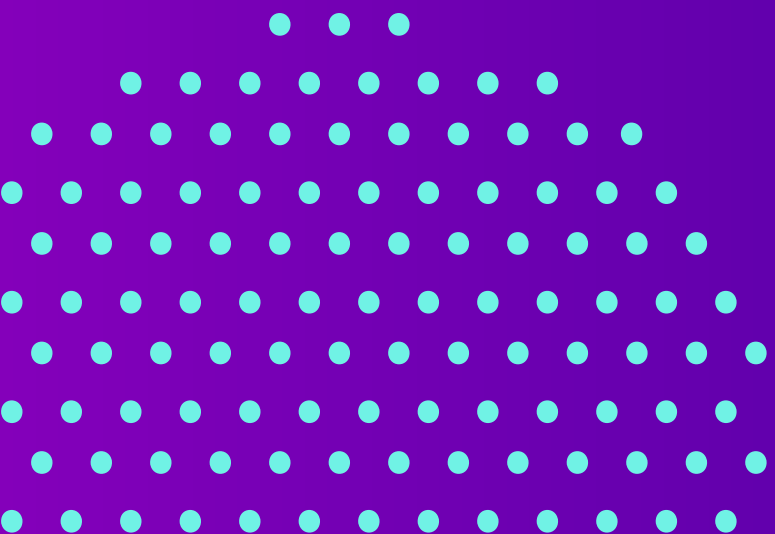
- 2 Met 'kinderen' wordt iedereen bedoeld die jonger is dan achttien jaar. Hieronder vallen dus ook jongeren van 12 tot 18 jaar. Voor de leesbaarheid van de tekst gebruiken we, in navolging van het Kinderrechtenverdrag, voornamelijk kinderen. Alleen daar waar we het specifiek over de leeftijdsgroep 13 tot 18 jaar hebben, gebruiken we de term 'jongeren'.
- 3 [Armoede en schulden cijfers over 2023 | CBS](#)
- 4 Voorbestemd tot achterstand? – Armoede en sociale uitsluiting in de kindertijd en 25 jaar later – SCP 2011.
- 5 Met 'ouders' bedoelen wij ouders en verzorgers. Voor de leesbaarheid gebruiken we hier alleen het woord 'ouders'.
- 6 Opgroeien en opvoeden in armoede. Over de leefsituatie van kinderen in armoede en de gevolgen. NJI – 2020.
- 7 Nederlands Jeugdinstituut, 'Opgroeien en opvoeden in armoede', Utrecht: 2020.
- 8 Fonds Kinderhulp – Armoedestress voor kinderen en jongeren in Nederland. Basisvoorzieningen onder druk.

1 Kwaliteit van leven van kinderen in armoede

De Kinderombudsman doet sinds 2016 elke twee jaar het onderzoek 'Als je het ons vraagt'. Daarin wordt gekeken hoe het gaat met kinderen en wat er speelt in hun leven. In totaal is het nu vijf keer gedaan. Sinds 2016 hebben 9.809 kinderen tussen de 8 en 18 jaar meegedaan. Van hen gaven 628 kinderen aan dat er thuis weinig geld is.

“Over een paar weken hebben we geen huis meer en moeten we op straat slapen. Ik heb al 11 keer moeten verhuizen omdat er boeven zijn. Dat vind ik stom en ik word er heel verdrietig van.”

9-jarige jongen.

In het onderzoek stellen we vragen over veertien onderwerpen die te maken hebben met de kwaliteit van hun leven. Uit wetenschappelijk onderzoek blijkt dat die kwaliteit veel zegt over de toekomst en de kansen van een kind.⁹ Hoe hoger de kwaliteit van leven, hoe groter de kans dat een kind fijn en gelukkig opgroeit en een goede toekomst heeft.

Zeven onderwerpen gaan over het leven binnen het gezin. De andere zeven gaan over het leven daarbuiten. Denk aan school en de buurt waar een kind opgroeit. Deze onderwerpen noemen we de veertien omgevingsvoorwaarden.

We vragen ook naar de situatie waarin kinderen opgroeien. Bijvoorbeeld: Is er bij jou thuis genoeg geld? Bij wie woon je als je ouders niet bij elkaar zijn? Krijg je jeugdhulp? Daarnaast vragen we kinderen om hun leven een cijfer te geven tussen de 0 en 10. Dat cijfer verbinden we aan hun antwoorden. Op die manier zien we hoe zij zich voelen en wat voor hen belangrijk is.

In deze studie onderzoeken we wat opgroeien in armoede betekent. Zowel voor het welzijn, als voor de kansen van kinderen. Hiervoor hebben we gekeken naar de uitkomsten van de afgelopen tien jaar. We onderzoeken of de situatie van kinderen met weinig geld thuis is verbeterd sinds 2016. Op basis daarvan geven we advies aan beleidsmakers.

9 Zijlstra, E., Post, W., Hopman, M., de Jong, A., & Kalverboer, M. (2023). The Best Interests of The Child Self-Report (BIC-S): Psychometric Properties of the Adapted Version of the BIC-S used as a Monitoring Instrument to Measure the Quality of The Children's Rearing Environment From a Children's Rights Perspective. *Child indicators research*, 16, 1341-1361. <https://doi.org/10.1007/s12187-023-10010-8>

De veertien omgevingsvoorwaarden¹⁰

1. Adequate verzorging (goede verzorging)
2. Veiligheid
3. Liefde en aandacht van ouders
4. Structuur, regels en ondersteuning
5. Goed voorbeeldgedrag van ouders
6. Interesse van ouders
7. Stabiliteit en continuïteit in de opvoeding en verzorging (vaste manier van opvoeding en zorg thuis)
8. Veiligheid in de buurt
9. Respect
10. Een sociaal netwerk van andere volwassenen
11. School en vrijetijdsbesteding
12. Contact met leeftijdgenoten en vrienden
13. Goed voorbeeld van andere volwassenen
14. Zekerheid en continuïteit in de leefomstandigheden

¹⁰ Kinderombudsman, 'Als je het ons vraagt', Den Haag: 2016.

Uitkomsten uit ons onderzoek

In ons onderzoek vergeleken we kinderen die in armoede leven (628) met kinderen die niet in armoede leven (9.181). We keken ook naar verschillen tussen kinderen in armoede die hun leven een voldoende of een onvoldoende gaven. Van de kinderen in armoede gaven 488 een rapportcijfer van 6 of hoger. 140 kinderen gaven een 5 of lager.

Kinderen in armoede zijn minder tevreden met hun leven

Het blijkt dat kinderen in armoede gemiddeld negatiever zijn over hun leven dan kinderen die niet in armoede leven. Over de jaren heen geven ze lagere cijfers dan kinderen die niet in armoede leven. In figuur 1 is te zien dat dit gemiddeld 1,1 punt lager is.¹¹

Het valt op dat de cijfers van de twee groepen in 2020 veel dichterbij elkaar lagen (zie figuur 1).¹² Dat was tijdens de coronapandemie. Kinderen in armoede gaven dat jaar gemiddeld het hoogste cijfer aan hun leven.

¹¹ Dit verschil in gemiddeld rapportcijfer tussen kinderen in armoede en kinderen die niet in armoede leven is significant. Een significant verschil betekent dat dit verschil niet op toeval berust.

¹² De relatie tussen armoede en het rapportcijfer verschilt significant tussen 2020 en 2016, wat als referentiejaar is gebruikt in de analyse.

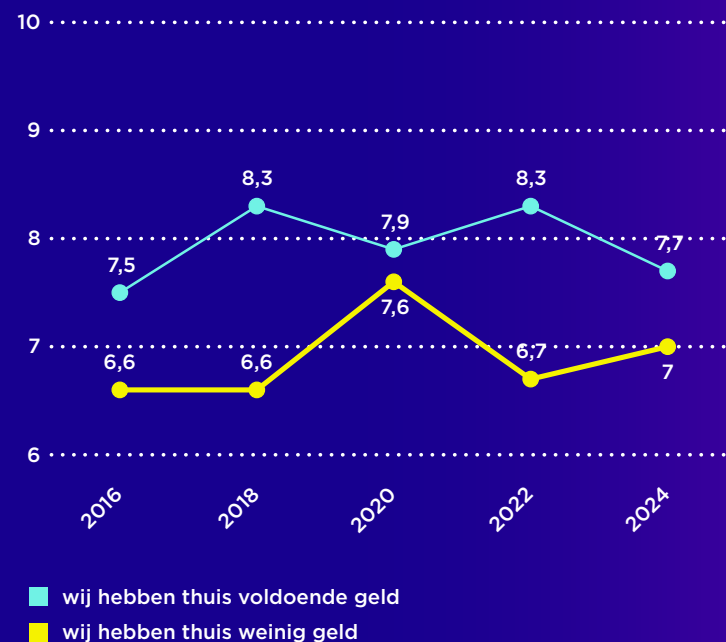
Daar kunnen meerdere redenen voor zijn. Tijdens de pandemie bleven alle kinderen thuis. Niemand kon naar school of sporten bij een vereniging. Daardoor waren de verschillen kleiner tussen kinderen met en zonder genoeg geld thuis.

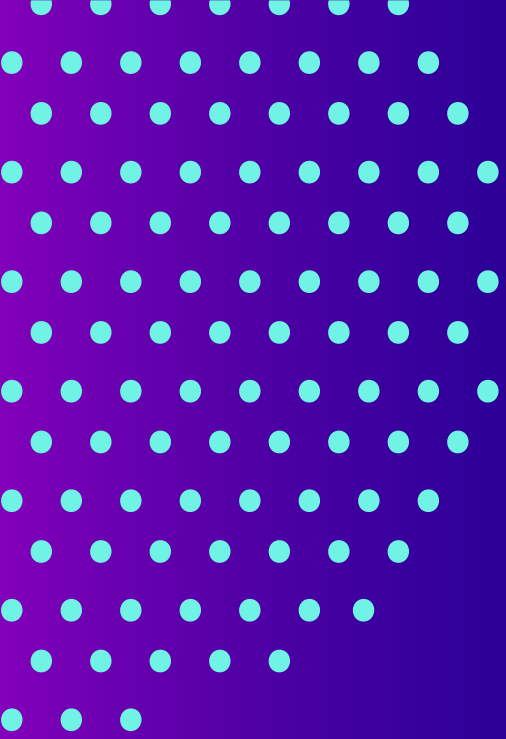
Ook kregen kwetsbare kinderen vaker extra hulp, zoals een laptop. En werd er meer en makkelijker over armoede gesproken. Dat komt doordat er nieuwe groepen met armoede te maken kregen. Bijvoorbeeld horecaondernemers en mensen met winkels. Het zou kunnen dat kinderen in armoede zich daardoor minder 'anders' voelden.

Daarnaast konden leraren tijdens het online lesgeven beter zien hoe kinderen thuis leefden. Zij konden armoede soms sneller herkennen en ouders beter doorsturen naar hulp.

Tot slot zien we dat het verschil iets is afgenomen. In 2024 is het verschil tussen kinderen met en zonder geld kleiner dan in 2022 en 2018.

Figuur 1: Rapportcijfer eigen leven 2016-2024

“Op school is het soms vervelend en naar een sport gaan kunnen mijn ouders niet betalen.”

- 13-jarig meisje

Verschillen tussen gender in de invloed van armoede op de kwaliteit van leven

Jongens in beide groepen geven hun leven een hoger cijfer dan meisjes (zie figuur 2). Het verschil tussen jongens en meisjes die allebei opgroeien met weinig geld is kleiner.¹³

Meisjes in armoede geven hun leven gemiddeld het laagste cijfer: een 6,8. Het verschil tussen jongens met genoeg geld en jongens in armoede is het grootst. Dat lijkt erop te wijzen dat de invloed van armoede groter is op jongens. We kunnen dit verschil niet goed uitleggen. Wel weten we dat meisjes hun leven over het algemeen een lager cijfer geven dan jongens. Dat blijkt uit eerder onderzoek.¹⁴

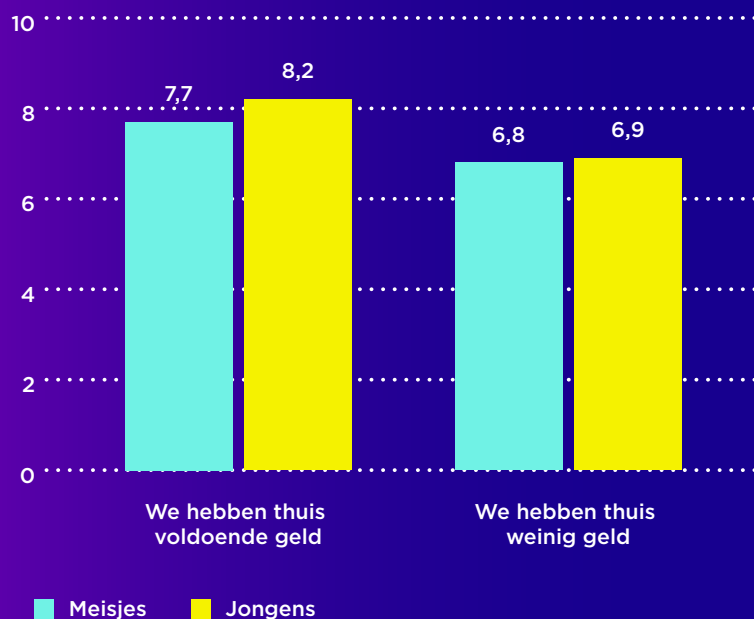
Ook de verschillen in wat jongens en meisjes doen in hun vrije tijd kunnen een rol spelen. Uit de CBS Jeugdmonitor blijkt bijvoorbeeld dat jongens vaker lid zijn van een sportvereniging dan meisjes. Zij zijn daar ook vaker te vinden. Meisjes brengen juist iets meer tijd door met familie.¹⁵ Het kan dus betekenen dat voor jongens in armoede sport wegvalt.

¹³ Ook dit verschil is significant.

¹⁴ Kinderombudsman, *‘Als je het ons vraagt’*, Den Haag: 2024; [StatLine - Welbevinden: levenstevredenheid van jongeren \(12 tot 17 jaar\), kenmerken](#)

¹⁵ [StatLine - Sociale contacten en maatschappelijke participatie; jongeren 15 tot 25 jaar](#)

Figuur 2: Rapportcijfer eigen leven voor meisjes en jongens

Terwijl dat juist belangrijk is voor contact met vrienden en hoe ze vrije tijd invullen.

Zekerheid en vertrouwen in de toekomst onder druk

De cijfers zeggen veel over de kwaliteit van leven. Kinderen in armoede scoren gemiddeld lager op de 14 omgevingsvoorwaarden dan kinderen met genoeg geld thuis. Kinderen met voldoende geld thuis scoren gemiddeld op 13 van de 14 voorwaarden voldoende of goed. Bij kinderen met weinig geld is dat 11,2.¹⁶

Als we per voorwaarde kijken (figuur 3 en 4), zien we dat kinderen in armoede op alles lager scoren. Het grootste verschil is zichtbaar bij het onderwerp zekerheid.

Met zekerheid bedoelen we of kinderen plotselinge veranderingen meemaken. Bijvoorbeeld een verhuizing of als ze van school veranderen. Ook speelt mee of ze vertrouwen hebben dat het in de toekomst goed zal komen. Kinderen in armoede scoren op dit punt ruim een half punt lager (-0,54) dan kinderen zonder armoede. Voor de andere onderwerpen, thuis en daarbuiten, ligt het verschil tussen de 0,3 en 0,4 punt lager.

¹⁶ Het verschil in gemiddelde score op de 14 omgevingsvoorwaarden tussen kinderen in armoede en kinderen die niet in armoede leven is significant.

Multiproblematiek bij meest kwetsbare kinderen in armoede

Binnen de groep kinderen in armoede zien we duidelijke verschillen. Kinderen die hun leven een onvoldoende geven, zijn veel negatiever over hun kwaliteit van leven. Ze scoren daar lager op dan kinderen in armoede die hun leven een voldoende geven.

Kinderen wiens leven een onvoldoende krijgt, beoordelen gemiddeld 7,7 van de 14 omgevingsvoorwaarden als voldoende tot goed.¹⁷ Kinderen die een voldoende geven aan hun leven, beoordelen gemiddeld 12,2 voorwaarden als voldoende tot goed. Bovendien scoren de kinderen die hun leven een onvoldoende geven lager op alle veertien onderwerpen (figuur 5).

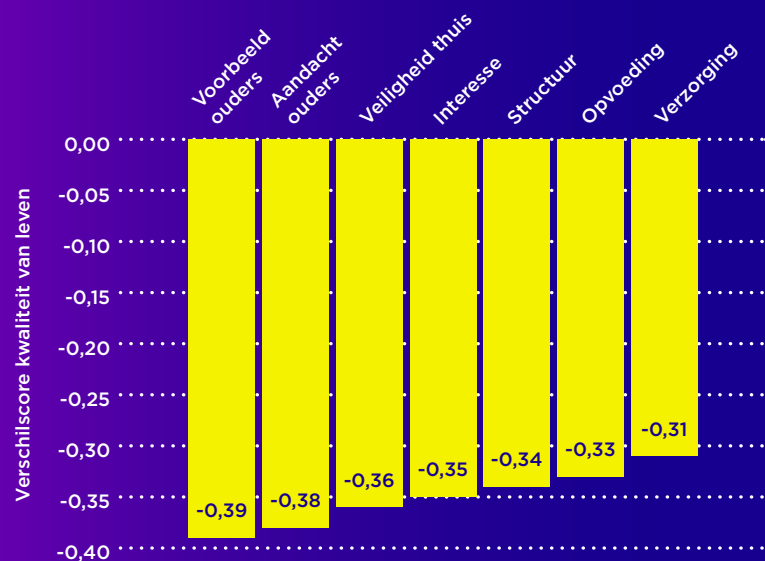
Kinderen in armoede die hun leven een onvoldoende geven, hebben vaker te maken met multiproblematiek. Dat houdt in dat er meerdere situaties zijn die hen kwetsbaar maken. Dat was bij meer dan de helft van deze groep het geval in 2020, 2022 en 2024. Toen speelde er bij 52,7% drie of meer van die situaties tegelijk.

¹⁷ Dit verschil is significant.

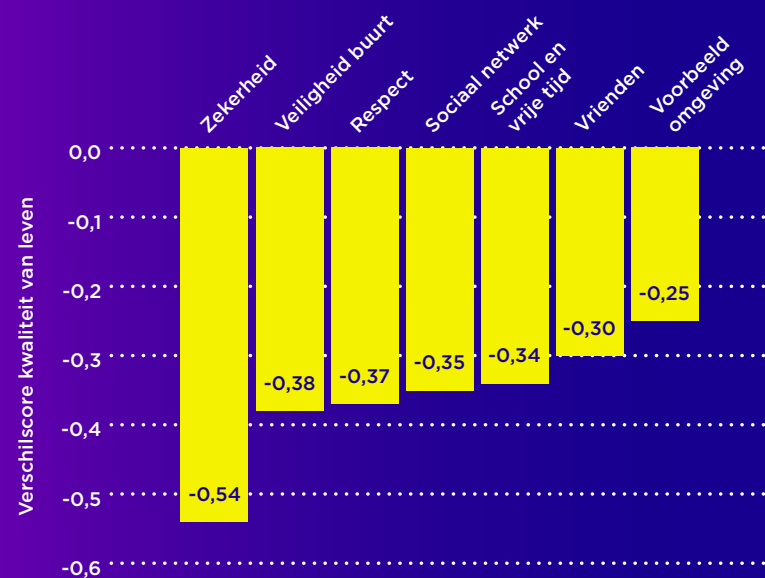
“We hebben niet veel geld, en zijn om die reden vaak verhuisd afgelopen 5 jaar. We moeten nu ook weer ons huis uit omdat de verhuurder het wil verkopen en wij het niet kunnen kopen. Daarnaast maak ik me zorgen over studeren en een rijbewijs, omdat ik het allemaal zelf moet betalen en er echt geen geld voor heb, mijn spaarrekening van vroeger hebben mijn ouders gebruikt voor schulden. Ik heb nu een tussenjaar waarin ik veel werk zodat ik zelf geld kan sparen voor een rijbewijs en studeren, alleen studeren is heel duur ... Dus daar maak ik me zorgen over, ik zal dus heel veel geld moeten lenen.”

- 17-jarig meisje

Figuur 3: Verschilscores voor kwaliteit van leven thuis voor kinderen met weinig geld en voldoende geld

Figuur 4: Verschilscores voor kwaliteit van leven buitenshuis voor kinderen met weinig geld en voldoende geld

Bij kinderen die hun leven wel een voldoende geven, is dit 15,5% (zie figuur 6).¹⁸

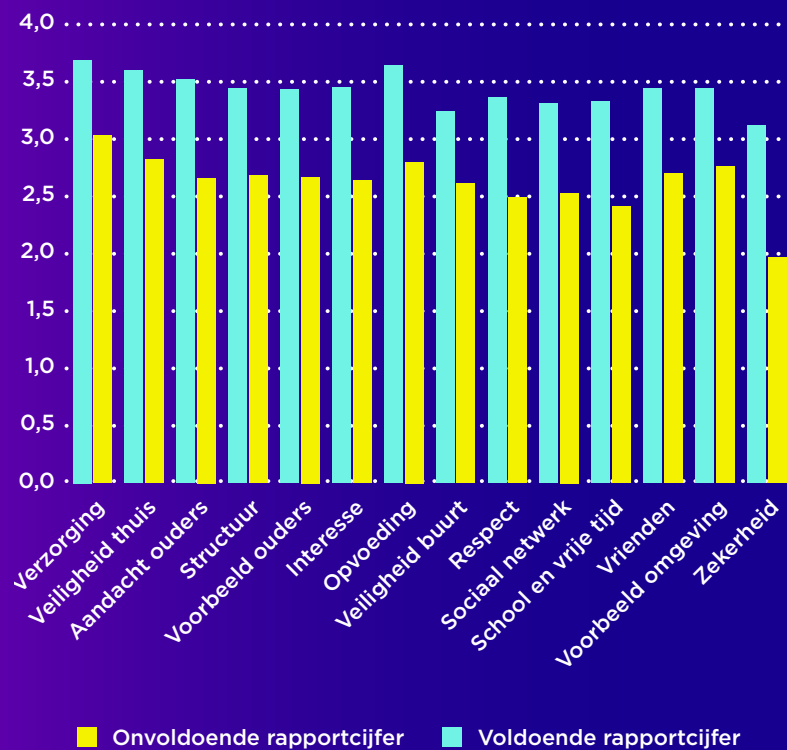
We weten dat er een relatie is tussen het aantal kwetsbare situaties en het welzijn van kinderen. Dat blijkt uit eerder onderzoek. Hoe meer kwetsbare situaties, hoe lager het rapportcijfer.¹⁹

Kinderen in armoede die een onvoldoende geven, hebben vaker te maken met ruzie of geweld thuis. Ook hebben zij vaker gescheiden ouders, of ouders met psychische problemen of een verslaving. Deze kinderen ervaren zelf ook vaker psychische problemen en krijgen vaker Jeugdhulp. Ook krijgen ze vaker hulp van de JeugdGGZ dan kinderen die hun leven een voldoende geven. We zijn er niet zeker van of deze problemen al eerder speelden. Of dat ze zijn ontstaan door de stress van het leven in armoede.

¹⁸ Tussen de verschillende edities zijn de vragen over kwetsbaarheden in het leven van een kind uitgebreid of aangepast. Tijdens de laatste drie edities zijn deze vragen constant gebleven (2020, 2022, 2024). Daarom zijn de analyses over het aantal kwetsbaarheden en welke dit zijn alleen uitgevoerd op de laatste drie edities.

¹⁹ De Kinderombudsman, *'Ik ben meer dan mijn problemen, Een integrale aanpak voor kinderen met meerdere problemen in de thuissituatie'*, Den Haag: 2019.

Figuur 5. Scores kwaliteit van leven voor kinderen in armoede die voldoende of onvoldoendes geven

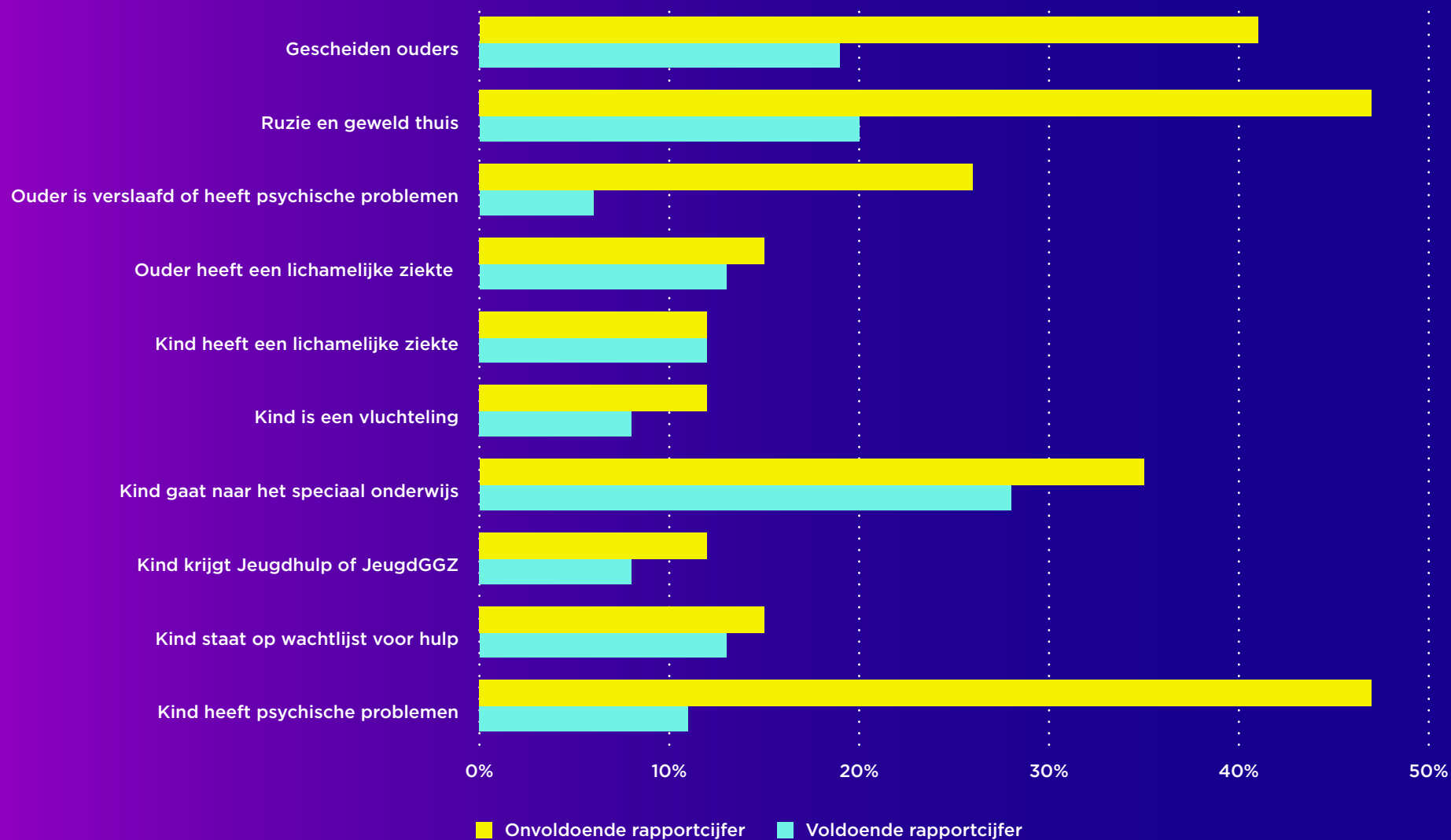
**“Ze zijn er als ik ze nodig heb
maar veel meer aandacht zoals
schoolwerk nakijken of spelletjes
spelen doen ze niet.”**

- 13-jarig meisje

Tabel 1. Aantal kwetsbaarheden voor kinderen in armoede die voldoende of onvoldoendes geven in percentages

Aantal kwetsbaarheden	Kinderen in armoede die een voldoende geven aan hun leven	Kinderen in armoede die een onvoldoende geven aan hun leven
Geen extra kwetsbaarheden	23,9%	8,8%
1 extra kwetsbaarheid	39,9%	19,8%
2 extra kwetsbaarheden	20,6%	18,7%
3 extra kwetsbaarheden of meer	15,5%	52,7%

Figuur 7. Verschillen tussen kinderen in armoede met voldoende en onvoldoendes per kwetsbare situatie

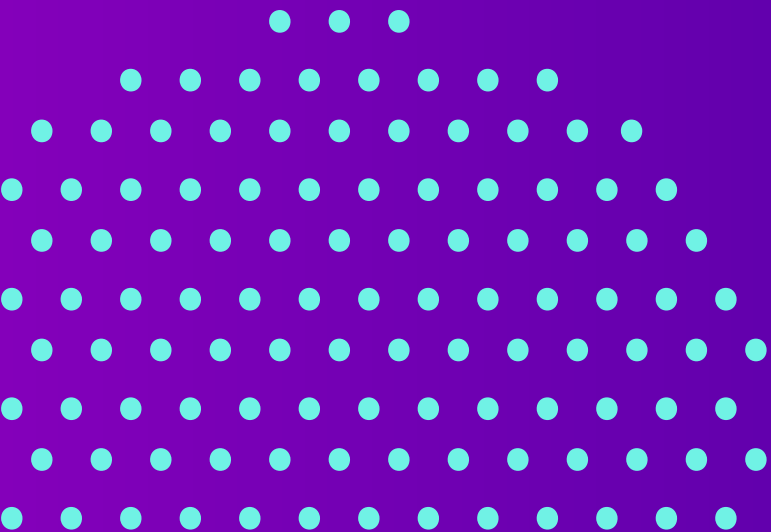

2 Kinderrechten en armoede

Alle kinderen hebben rechten. Deze staan in het Kinderrechtenverdrag (IVRK). Dat verdrag bestaat uit 54 afspraken, over alles waar kinderen mee te maken kunnen krijgen. Bijvoorbeeld over school, familie en gezondheid. Het doel van het verdrag is duidelijk. Elk kind moet zich zo goed mogelijk kunnen ontwikkelen in een gezonde en veilige omgeving.

“We komen thuis tekort aan geld dus soms gebeurt het dat we een dag geen eten hebben dat is soms wel lastig. We kopen ook bijna nooit nieuwe kleren.”

9-jarige jongen

In het verdrag staan vier artikelen centraal:

- 1.** Het recht op gelijke behandeling (artikel 2 IVRK)
- 2.** Het belang van het kind (artikel 3 IVRK)
- 3.** Het recht op een goed leven en een goede ontwikkeling (artikel 6 IVRK)
- 4.** Het recht om een mening te geven (artikel 12 IVRK)

Verder staat in het verdrag dat ieder kind recht heeft op een bepaalde kwaliteit van leven. Die moet van zo'n niveau zijn dat een kind zich goed kan ontwikkelen (art. 27 IVRK). Ouders zijn hiervoor verantwoordelijk. Zij moeten zorgen voor de ontwikkeling van hun kind (art. 18 IVRK). Dat moeten ze doen met alle liefde en aandacht die daarvoor nodig is. De Staat moet deze rol van ouders respecteren (art. 5 IVRK).

Maar het dragen van die verantwoordelijkheid is voor ouders niet altijd even makkelijk. Zeker niet als zij in armoede leven, of net daarboven. Door geldgebrek en stress kunnen zij soms niet zorgen voor de basisbehoeften van hun kind. Hun hoofd zit vaak te vol. Ze kunnen hun kind dan niet de aandacht en begeleiding geven die nodig is.

In zulke gevallen moet overheden hen steunen (art. 27 en art. 18 IVRK). Bijvoorbeeld door te helpen met geldzaken en spullen, of met ondersteuning in de opvoeding. Zo kunnen ze

ernstige gevolgen voor kinderen voorkomen. Gevolgen zoals veel moeten verhuizen of zelfs het scheiden van ouders en kinderen (art. 9 IVRK).

Daarnaast heeft armoede ook effect op andere delen van het leven van een kind. Kinderen in armoede kunnen op school bijvoorbeeld minder goed meekomen. Ze kunnen zich daar vaak slecht concentreren. Ook is er niet altijd geld voor naschoolse activiteiten. En die zorgen juist voor ontspanning en nieuwe ervaringen. Daardoor komen twee rechten onder druk. Aan de ene kant het recht op onderwijs (artikel 28 IVRK). Aan de andere kant het recht op vrije tijd, spel en recreatie (artikel 31 IVRK).

Bij het Kinderrechtenverdrag horen ook de General Comments, die zijn opgesteld door het Kinderrechtencomité. Hierin staat extra uitleg over de verschillende artikelen in het verdrag. Er zijn meerdere General Comments belangrijk bij de aanpak van kinderarmoede. In dit rapport lichten we er twee uit.

General Comment 7 gaat over het belang van de eerste jaren dat een kind leeft. Dat is een belangrijke fase voor het waarmaken van rechten. In deze Comment staat ook wat moeilijke situaties in die periode doen met jonge kinderen.

Zowel voor hun ontwikkeling als hun toekomst. Moeilijke situaties, zoals armoede, kunnen zorgen dat kinderrechten worden geschonden. Goede en passende hulp aan ouders en jonge kinderen kan die schade beperken. Het kan zelfs een positieve invloed hebben op de toekomst van jonge kinderen.

In General Comment 14 gaat het over het belang van het kind bij besluiten. Er staat uitgelegd hoe je dat belang onderzoekt en meeneemt in je besluit. Deze studie is daar een voorbeeld van. We onderzoeken de kwaliteit van leven van kinderen, aan de hand van 14 omgevingsvoorwaarden.

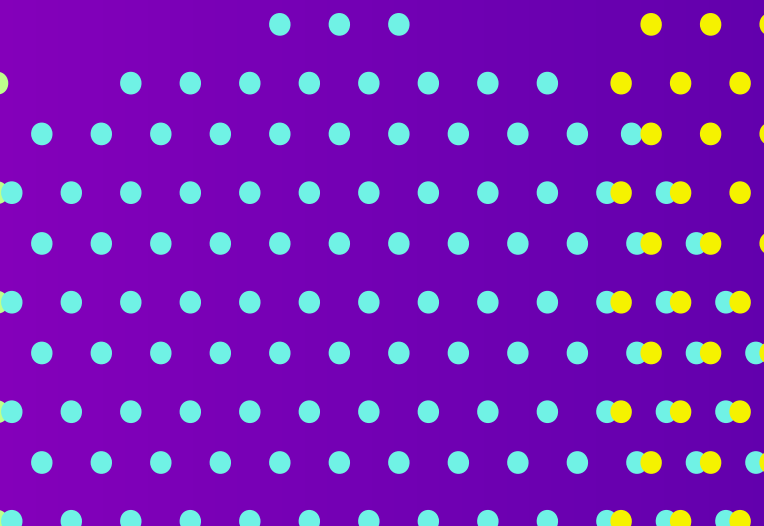

“Ik zou alleen graag willen dat mijn ouders zich geen zorgen meer hoeven te maken en ik naar de school kan waar ik heen wil.”

- 16-jarige jongen

3 Verbetering noodzakelijk

De Kinderombudsman is geschrokken van de resultaten uit deze overzichtsstudie. In 2016 deed De Kinderombudsman voor het eerst onderzoek naar de situatie van kinderen. Sindsdien is er weinig echt veranderd.

“Er is niet genoeg geld om iedere dag ‘n warme maaltijd te eten. Soms zijn mijn schoenen kapot en moet ik er iets langer mee lopen voordat er geld is om nieuwe te kopen. Ook kapotte kleding of iets wat te klein is geworden kan niet meteen vervangen worden. Ik heb een beugel nodig maar mijn ouders kunnen dat echt niet betalen.”

17-jarige jongen

De situatie van kinderen die hun leven een onvoldoende geven, is zelfs vrij ernstig. Hun kwaliteit van leven is zo laag dat hun ontwikkeling en toekomstkansen in gevaar zijn. Veel van deze kinderen hebben te maken met meerdere problemen tegelijk. Denk aan psychische problemen bij henzelf of hun ouders. Of aan gescheiden ouders die niet goed met elkaar omgaan. Soms is er ook sprake van ruzie of geweld thuis.

Deze problemen hebben veel invloed op het leven van kinderen. Ze kunnen leiden tot een onveilige situatie thuis, gedwongen hulpverlening of een kind dat uit huis wordt geplaatst. Deze problemen verdwijnen niet als je alleen maar geld of spullen geeft. Een nieuwe fiets of bril geven, is niet genoeg.

De Kinderombudsman vraagt al sinds 2017 aandacht voor een integraal armoedebeleid voor kinderen. Voor beleid dat kijkt naar alle aspecten van het leven van een kind. En dat daarmee aansluit op de 14 omgevingsvoorwaarden. Want we weten hoe belangrijk die zijn voor het welzijn en de ontwikkeling van kinderen. Als er op al die gebieden verbetering komt, krijgen kinderen in armoede waar ze recht op hebben. Een betere jeugd en meer kans op een goede toekomst.

De resultaten van dit onderzoek over de afgelopen tien jaar laten zien dat deze oproep nog steeds nodig is. Er blijkt de afgelopen jaren weinig verbetering in het leven van kinderen in armoede. Dat betekent dat de oproep voor ander beleid nog steeds terecht is. Er is nog steeds grote behoefte aan armoedebeleid dat het welzijn en de toekomst van kinderen centraal zet. Zeker voor kinderen die in de moeilijkste omstandigheden opgroeien.

Na het rapport van de Kinderombudsman uit 2017 werd er eerst ingezet op integraal armoedebeleid. Maar later kozen het Rijk en gemeenten toch weer voor dezelfde maatregelen als daarvoor. Denk aan hulp met geldzaken en het aanbieden van schoolspullen, schoolontbijt of sportabonnementen. Zulke hulp is niet voldoende. En het is ook niet effectief genoeg als je kinderarmoede echt aan wil pakken.

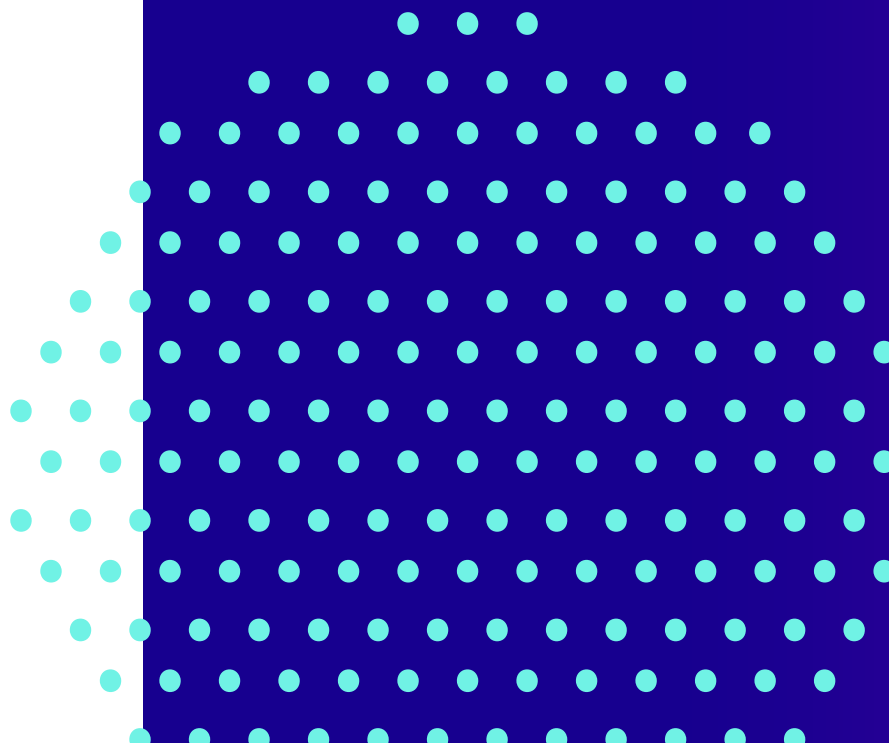
De invloed van armoede op het leven van kinderen is heel breed. Dat laat dit onderzoek opnieuw zien. Maar het effect van losse maatregelen is juist niet breed genoeg. De invloed is te klein en ze missen een overkoepelend idee. Er is geen duidelijke visie op wat kinderen echt nodig hebben.

Daardoor bereiken ze niet het gewenste doel. Het welzijn en de ontwikkeling van kinderen in armoede worden niet genoeg beschermd of verbeterd.

Het huidige (demissionaire) kabinet heeft wat eerste stappen gezet naar een integraal kinderarmoedebeleid. Dat gebeurde met het Nationaal Plan Armoede en Schulden.²⁰ Maar concrete plannen zijn er nog niet. Daardoor krijgen kinderen in armoede nog steeds niet de hulp die nodig is.

Elke gemeente pakt kinderarmoede op zijn eigen manier aan. Voor kinderen in verschillende gemeenten gelden verschillende regels. Dit is in strijd met het recht op gelijke behandeling (artikel 2 van het Kinderrechtenverdrag). Gemeenten zouden armoedebeleid moeten voeren waarin de kansen voor de toekomst van kinderen centraal staan. Dat maakt de kans op gelijke behandeling groter.

²⁰ *Kamerstukken II 2024/25, 24515, nr. 799, p.19.*

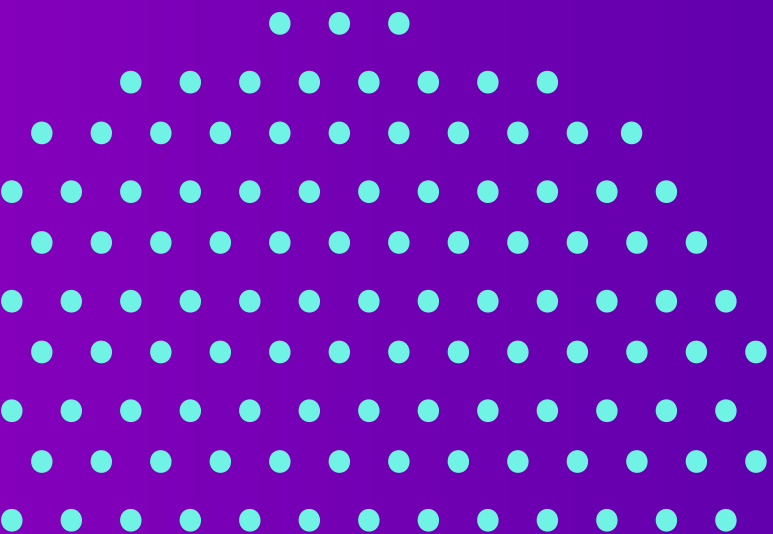

4 Aanbevelingen

De Kinderombudsman doet op basis van dit onderzoek een aantal dringende aanbevelingen. Zowel aan het Rijk als aan de Nederlandse gemeenten. Het demissionaire kabinet moet snel in actie komen om deze groep kwetsbare kinderen te helpen.

“Heb niet veel vertrouwen in de toekomst. Kan ook geen baan vinden.”

17-jarig meisje

Om armoede onder kinderen te bestrijden zijn grootse doelstellingen nodig. En duidelijke plannen om die te behalen. Daarom roept de Kinderombudsman op om:

- **Specifiek op kinderen gericht integraal armoedebeleid op te stellen**

Om hun toekomst te verbeteren, moet er veel veranderen in het leven van kinderen in armoede. Alle delen van hun leven die belangrijk zijn voor hun welzijn en ontwikkeling spelen daarbij een rol. Dit vraagt om specifiek, integraal armoedebeleid, dat zich richt op precies die delen van het leven. Dat gaat dus niet alleen om geld beschikbaar maken voor ouders. Het gaat ook over betere opvoeding en veiligheid in de buurt. Over een vertrouwd dak boven je hoofd. En dat je jezelf kan ontwikkelen op school en in je vrije tijd.

Dat betekent voor:

De Rijksoverheid: gebruik voor de invulling van integraal armoedebeleid de 14 omgevingsvoorwaarden. Geef dat ook als opdracht mee aan gemeenten. Het zijn dezelfde voorwaarden die ook gelden binnen de jeugdbescherming.²¹ Het is goed als we overal dezelfde kaders gebruiken. Dat verbetert de samenwerking en kwaliteit van de hulp aan gezinnen.

Voer regie op het uitvoeren, volgen en beoordelen van integraal armoedebeleid in gemeenten. Controleer of gemeenten werken vanuit de juiste ideeën en stuur hen centraal aan. Zo voorkom je grote verschillen tussen gemeenten in aanpak en aandacht voor armoedebeleid.

Gemeenten: kijk wat nodig is binnen je organisatie voor een integrale aanpak van armoede onder kinderen. Wie moeten de verschillende onderdelen van de levens van deze kinderen onderzoeken en meenemen in besluiten? Gaat het om verschillende afdelingen of organisaties? Hoe hebben die contact met elkaar en met gezinnen? Hoe wordt bepaald wat een gezin nodig heeft? En hoe wordt daarna gekeken of dat klopt?

- **Te onderzoeken wat kinderen in armoede nodig hebben door met hen in gesprek te gaan**

Met kinderen zelf in gesprek gaan is heel belangrijk. Alleen dan begrijp je op welke gebieden ze hulp nodig hebben. En welke hulp dat moet zijn. Kinderen hebben recht op zo'n gesprek volgens het Kinderrechtenverdrag. Ze moeten kunnen meepraten over beslissingen die belangrijk voor hen zijn. Al moet dat wel altijd vrijwillig. Wil een kind niet praten? Vraag dan wie dat het best kan doen uit naam van het kind.

21 In de Richtlijn Gezinnen met meervoudige en complexe problemen voor jeugdhulp en jeugdbescherming worden de 14 omgevingsvoorwaarden (in de richtlijn 'voorwaarden voor optimale ontwikkeling' genoemd) gebruikt om te beoordelen of de situatie rond het kind als 'goed genoeg' is te typeren. Zie voor verdere uitleg: ['Goed genoeg opvoederschap' | Gezinnen met meervoudige en complexe problemen | Richtlijnen Jeugdhulp en Jeugdbescherming.](#)

Gebruik in zo'n gesprek de 14 omgevingsvoorwaarden.²² Zo kun je de kwaliteit van leven goed in kaart brengen. Neem de uitkomsten van dat gesprek mee als je besluit welke hulp het beste past bij het kind.

Dit betekent voor:

De Rijksoverheid: maak het voeren van gesprekken met kinderen een verplicht onderdeel van integraal armoedebeleid. Leg daarnaast vast dat je kinderen altijd vraagt hoe zij hun leven waarderen. En doe dat dan volgens de 14 omgevingsvoorwaarden. Dit moet een standaard onderdeel zijn van het vaststellen wat een gezin nodig heeft.

Gemeenten: zet getrainde professionals in die met kinderen praten over de kwaliteit van hun leven. En gebruik daarbij de 14 omgevingsvoorwaarden. Het is belangrijk dat kinderen hun antwoorden delen met de juiste professionals. Dat moeten mensen zijn met kennis over de ontwikkeling van kinderen.

• **Ondersteun ouders financieel en (wanneer nodig) in de opvoeding**

Volgens het Kinderrechtenverdrag zijn ouders als eerste verantwoordelijk voor een goede opvoeding en levensstandaard. Kunnen zij dit niet, vanwege (geld)zorgen, dan hebben zij

recht op hulp van de overheid. Armoedebeleid gericht op volwassenen moet zich daarop richten en met die bedoeling worden gegeven. Uit dit onderzoek blijkt hoe belangrijk deze hulp aan ouders is. Het heeft grote invloed op de kwaliteit van leven van kinderen in armoede. Die kwaliteit is extra laag als kinderen te weinig aandacht of opvoeding krijgen van hun ouders.

Dit betekent voor:

De Rijksoverheid: vraag ouders hoe zij het leven van hun kind waarderen. En gebruik daarbij de 14 omgevingsvoorwaarden. Dit moet een standaard onderdeel zijn van het vaststellen wat een gezin nodig heeft.

Gemeenten: vraag ouders hoe zij de 14 omgevingsvoorwaarden ervaren. En laat hen aangeven op welke onderdelen zij hulp of ondersteuning nodig hebben.

22 Zie bijlage A voor een overzicht van de 14 omgevingsvoorwaarden en de uitleg die hierbij gegeven wordt. Binnen de Jeugdbescherming wordt ook gebruik gemaakt van de 14 omgevingsvoorwaarden. De Richtlijn Gezinnen met meervoudige en complexe problemen geeft uitleg over hoe deze te gebruiken zijn.

Bijlage A. De veertien omgevingsvoorwaarden

De veertien onderwerpen met voorbeelden die op de vragenlijst staan. De onderwerpen zijn te verdelen op 2 domeinen: familie en maatschappij. Kinderen krijgen hierin de opties goed, voldoende, matig en onvoldoende. Kinderen kunnen bij elk onderdeel hun antwoord toelichten als ze dat willen.

Familie

Aandacht van ouders

Ik vind de liefde en aandacht die ik van mijn ouders of opvoeders krijg...

Hiermee bedoelen we:

- Ze begrijpen je.
- Ze hebben tijd voor je als je ze nodig hebt.
- Je hebt een goede band met ze.

Structuur

Ik vind de structuur, regels en ondersteuning die er thuis zijn...

Hiermee bedoelen we:

- Je staat op een vaste tijd op.

- Je gaat elke dag naar school.
- Er zijn afspraken en regels. Daar moet jij je aan houden.
- Er is thuis iemand die je helpt als dat nodig is

Voorbeeld ouders

Ik vind het goede voorbeeld dat mijn ouders of opvoeders geven...

Hiermee bedoelen we:

- Ruzie wordt uitgepraat.
- Ze leggen dingen uit als je iets niet snapt.
- Ze zorgen goed voor zichzelf en anderen.
- Ze hebben werk of doen vrijwilligerswerk.

Interesse van ouder

Ik vind de interesse die mijn ouders of opvoeders hebben in wat ik belangrijk vind...

Hiermee bedoelen we:

- Je kunt je verhaal bij hen kwijt.
- Ze luisteren naar jouw ideeën en wensen.
- Je kunt met hen praten als problemen hebt.
- In je vrije tijd mag je zelf kiezen wat jij wilt doen.

Opvoeding

Ik vind mijn opvoeding...

Hiermee bedoelen we:

- Er wordt altijd goed voor je gezorgd.
- Er staat altijd iemand voor je klaar.
- Je hebt contact met andere volwassenen die belangrijk voor je zijn.
- Of die langere tijd voor je hebben gezorgd (bijvoorbeeld familieleden of pleegouders).

Veiligheid thuis

Ik vind de veiligheid bij mij in huis...

Hiermee bedoelen we:

- Je voelt je veilig bij jou thuis.
- Er wordt bij jou thuis niet geslagen of gevochten.
- Er worden bij jou thuis geen drugs gebruikt.
- Er wordt bij jou thuis niet gescholden.

Verzorging

De verzorging die ik krijg, vind ik...

Hiermee bedoelen we:

- Je krijgt genoeg te eten en te drinken.
- Je hebt genoeg kleding.
- Je krijgt genoeg slaap.
- Er is een dokter wanneer je die nodig hebt.

Maatschappij

School en vrije tijd

School en mijn vrije tijd, vind ik...

Hiermee bedoelen we:

- Je vindt het niet vervelend om naar school te gaan.
- Je krijgt op school genoeg hulp en steun, zodat je goed kunt leren.
- Je krijgt de kans om in je vrije tijd de dingen te doen die je leuk vindt. Of dingen waar je goed in bent (bijvoorbeeld sport, muziek, toneel, scouting of skateboarden).

Vrienden

Ik vind het contact met mijn vrienden...

Hiermee bedoelen we:

- Je doet leuke dingen met je vrienden.
- Je kunt goed met je vrienden opschieten.
- Jouw vrienden begrijpen je.
- Jouw vrienden houden rekening met wie jij bent.

Andere volwassenen

De hulp die ik van andere volwassenen krijg, vind ik...

Hiermee bedoelen we:

- Behalve je ouders of opvoeders zijn er andere

- mensen die jou helpen. Bijvoorbeeld andere familie, buren of leraren.
- Als je vragen hebt of extra hulp nodig hebt, kun je bij familieleden, buren, leraren of andere mensen terecht.
 - Je zit bij een (sport)club of vereniging.

Voorbeeld andere volwassenen

Het goede voorbeeld dat ik krijg van mensen die ik ken, vind ik...

Hiermee bedoelen we:

- Kinderen en volwassenen die jij kent zorgen goed voor zichzelf en voor anderen.
- Kinderen en volwassenen die jij kent helpen elkaar graag.
- Kinderen en volwassenen die jij kent behandelen elkaar met respect (zijn aardig voor elkaar).
- Kinderen en volwassenen die jij kent hebben een goede invloed op je.

Respect

Ik vind het respect dat ik krijg...

Hiermee bedoelen we:

- Je wordt niet anders behandeld dan andere kinderen die jij kent (bijvoorbeeld om je geloof, om hoe je eruitziet, omdat je arm of rijk bent, of omdat je een handicap hebt).
- Je hebt het gevoel dat anderen rekening houden met wie jij bent.

- Je krijgt dezelfde kansen als andere kinderen.
- Je kunt alleen zijn wanneer jij dat wilt (bijvoorbeeld op jouw kamer).
- Jouw ouders, opvoeders of anderen, lezen niet zomaar mee met je WhatsApp-gesprekken, e-mails of brieven.

Veiligheid buurt

Ik vind de veiligheid bij mij in de buurt...

Hiermee bedoelen we:

- Je voelt je veilig in jouw buurt.
- Er is weinig ruzie in de buurt.
- Er wordt niet vaak ingebroken in jouw buurt.
- Er worden in jouw buurt geen dingen gedaan die niet mogen.
- Er hangen geen vervelende mensen of jongeren rond in jouw buurt.

Zekerheid en toekomstperspectief

De rust en zekerheid in mijn leven vind ik...

Hiermee bedoelen we:

- Je gelooft dat jouw leven later goed zal zijn.
- Je bent niet vaak verhuisd.
- Als er iets verandert dan wordt dat met jou besproken.
- Je bent niet plotseling van school gewisseld.
- Er zijn geen grote dingen gebeurd in je leven die je moeilijk of vervelend vond.

Bijlage B.

Over het onderzoek

De kinderen die meededen aan het onderzoek

Voor dit onderzoek is gebruikgemaakt van de gegevens uit het onderzoek 'Als je het ons vraagt'. De data zijn door de Kinderombudsman verzameld over vijf periodes tussen 2016 en 2024. 'Als je het ons vraagt' heeft als doel om inzicht te krijgen in hoe het gaat met kinderen in Nederland en waar zij graag verbetering in willen zien. De deelnemers zijn kinderen van 8 tot 18 jaar die in Nederland wonen. De deelnemende kinderen werden voornamelijk geworven via online platforms en jeugdorganisaties. Kinderen uit het Caribische deel van Nederland en van wie de ingevulde vragenlijsten niet compleet waren, zijn niet meegenomen in dit onderzoek. Uiteindelijk waren er in totaal 9.809 kinderen die deelnamen aan dit onderzoek. Hiervan leefden 628 kinderen in armoede, waarvan 140 hun leven een onvoldoende gaven en 488 hun leven een voldoende.

Colofon

De Kinderombudsman

Postbus 93122
2509 AC Den Haag
0800-876 54 32 (maandag tot en met
vrijdag van 12.00 tot 17.00 uur)
www.dekinderombudsman.nl

Kinderombudsvrouw

Margrite Kalverboer

Onderzoeker

Morgan Whittaker
Quincy Krijger

Hoofd onderzoek

Laura van den Heuvel
Ira van Keulen

Auteur

Morgan Whittaker
Marit Hopman
Alexandra de Jong

24 september 2025

Rapportnummer: KOM006/2025

Onderwerp: FW: T.a.v. de griffier - informatie deelname Schone Lucht Akkoord 2025-085684

Bijlage: Aansluiten bij het Schone Lucht Akkoord.pdf; inlineimage-4lfoOK.jpg

Van: schoneluchtakkoord <schoneluchtakkoord@minienw.nl>

Verzonden: maandag 6 oktober 2025 12:51

Aan: schoneluchtakkoord <schoneluchtakkoord@minienw.nl>

Onderwerp: T.a.v. de griffier - informatie deelname Schone Lucht Akkoord

U ontvangt niet vaak e-mail van schoneluchtakkoord@minienw.nl. [Ontdek waarom dit belangrijk is](#)

Geachte griffier,

Hierbij het vriendelijke verzoek onderstaand bericht met nadere informatie over deelname aan het Schone Lucht Akkoord door te sturen aan de leden van de gemeenteraad.

Alvast hartelijk dank voor uw medewerking,

Vriendelijke groet,

Jan Kohl

Programmamanager Schone Lucht Akkoord

Geachte leden van de gemeenteraad,

We willen uw aandacht vragen voor het Schone Lucht Akkoord. Het doel van het Schone Lucht Akkoord is om de luchtkwaliteit in Nederland permanent te verbeteren. Het is een akkoord tussen Rijk, provincies en een groot aantal gemeenten.

Samen streven de deelnemende partijen naar een gezondheidswinst van minimaal 50 procent in 2030 ten opzichte van 2016. Inmiddels werken 131 gemeenten op deze manier samen met alle provincies en het Rijk aan een betere luchtkwaliteit en zorgen zij voor een gezonde en prettige leefomgeving voor hun inwoners.

We nodigen u uit om als gemeente ook deel te nemen aan het Schone Lucht Akkoord. In de bijgevoegde flyer leest u wat het Schone Lucht Akkoord is, wat het gemeenten brengt, wat gemeenten als deelnemer doen en hoe u zich aan kunt melden.

Meer informatie over het Schone Lucht Akkoord vindt u op de website van het [Schone Lucht Akkoord](#).

Heeft u vragen? Stuur een e-mail naar schoneluchtakkoord@minienw.nl en een van onze teamleden neemt contact met u op.

Vriendelijke groet,

Jan Kohl

Programmamanager Schone Lucht Akkoord

Directie Duurzame Leefomgeving en Circulaire Economie

Directoraat Generaal Milieu en Internationaal (DGMI)

Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

Rijnstraat 8, 2515 XP Den Haag

Postbus 20901 | 2500 EX | Den Haag

M 06 27239633

Jan.Kohl@Minienw.nl

www.schoneluchtakkoord.nl

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Sluit aan bij het Schone Lucht Akkoord

Wilt u écht een verschil maken voor gezondere lucht in uw gemeente, regio en heel Nederland? Sluit u dan aan bij het Schone Lucht Akkoord (SLA)! Samen verbeteren we de luchtkwaliteit en creëren we een gezonde en prettige leefomgeving, waarin inwoners comfortabeler en vitaler wonen, werken en ontspannen.

Doe mee en zet uw gemeente op de kaart

Iedere gemeente kan zich aansluiten bij het SLA en direct verandering teweegbrengen. Want elke bijdrage telt mee, hoe klein ook. Aanmelden kan op ieder moment via schoneluchtakkoord@minienw.nl. Hier kunt u ook terecht met vragen.

1. Dit is het Schone Lucht Akkoord

Het SLA heeft één ambitie: de luchtkwaliteit blijvend verbeteren. Samen streven de deelnemende partijen naar een gezondheidswinst van minimaal 50 procent in 2030 ten opzichte van 2016. Dat vraagt om een vermindering van vervuilende stoffen, zoals fijnstof en stikstofdioxide, uit industrie, verkeer, landbouw, houtstook, binnenhavens en mobiele werktuigen. Schone lucht stopt niet bij gemeente- of provinciegrenzen; daarom bundelen gemeenten, provincies en het Rijk hun krachten.

De deelnemers van het Schone Lucht Akkoord zetten volop in op samenwerking: ze delen kennis, wisselen succesvolle maatregelen uit en ontwikkelen innovatieve pilots. Samen geven zij vorm aan het luchtbeleid van morgen. Hoe meer gemeenten en organisaties meedoen, hoe groter de impact op onze gezondheid en leefomgeving!

Samenwerking is urgenter dan ooit. Vanaf 2030 gelden er strengere EU-normen voor luchtkwaliteit. Dat is goed voor onze gezondheid, maar het betekent ook dat overheden in actie moeten komen. In delen van Nederland is de

lucht nog niet schoon genoeg om aan die nieuwe eisen te voldoen.

2. Dit is waarom u bij het SLA aansluit

Schone lucht is van levensbelang voor ons allemaal

Gezonde lucht is essentieel voor iedereen. Luchtvervuiling zorgt ervoor dat Nederlanders gemiddeld 9 maanden korter leven. Elk jaar overlijden in Nederland zo'n 11.000 mensen te vroeg door slechte luchtkwaliteit. Vooral in de grote steden, rond drukke (vaar)wegen en in gebieden met intensieve veehouderij of zware industrie merken we dat het beter kan. Maar ook op de schoonste plekken van Nederland kunnen we nog gezondheidswinst behalen.

U heeft een zorgplicht te vervullen

Gemeenten hebben een belangrijke verantwoordelijkheid: zorgen voor een gezonde leefomgeving voor hun inwoners. Een belangrijk onderdeel daarvan is het verbeteren van de luchtkwaliteit. Dat is niet alleen een wettelijke zorgplicht, maar vooral een kans om écht het verschil te maken. Door actief beleid te voeren voor schonere lucht dragen gemeenten bij aan de gezondheid van jong en oud, maken ze buurten leefbaarder én laten ze zien dat duurzaamheid en welzijn hand in hand gaan.

Het SLA heeft u veel te bieden

Sluit uw gemeente zich aan bij het SLA? Dan krijgt u:

- **Hulp bij beleid en uitvoering.** U krijgt ondersteuning bij het opstellen van uitvoeringsplannen en beleidsagenda's. Daarbij kunt u gebruikmaken van handige tools, hulpmiddelen en [inspirerende voorbeelden van andere gemeenten](#).
- **Kennisdeling en samenwerking.** Gemeenten helpen elkaar binnen het SLA-netwerk. U hoeft dus niet zelf het wiel opnieuw uit te vinden. Via [bijeenkomsten](#) en een [online samenwerkruimte](#) wordt veel kennis gedeeld.

Ook experts van onder andere het RIVM en TNO zijn betrokken.

- **Deelname aan pilots.** Uw gemeente kan aansluiten bij innovatieve pilotprojecten en zo praktijkervaring opdoen.
- **Inzicht in effecten.** U wordt actief betrokken bij het monitoren van de resultaten van maatregelen, zodat u weet wat werkt.
- **Brede meerwaarde.** Maatregelen voor schonere lucht dragen ook bij aan andere doelen, zoals op het gebied van klimaat, energie, stikstof, mobiliteit en woningbouw.
- **Efficiënter samenwerken.** Regionale samenwerking bespaart tijd, capaciteit én kosten.

Gezond beleid én een voorsprong op wetgeving

Als SLA-deelnemer is uw gemeente goed voorbereid op de toekomst. Sinds 1 januari 2024 geldt de Omgevingswet, waarmee gezondheid een vaste plek krijgt in de omgevingsvisie en het omgevingsplan. Het Schone Lucht Akkoord helpt u met praktische handvatten om deze opgave concreet en doeltreffend in te vullen. Ook in Europa worden de luchtkwaliteitsnormen strenger. Door nu aan de slag te gaan met de doelen van het SLA, loopt uw gemeente voorop en bouwt u aan een gezonde leefomgeving.

3. Dit doet uw gemeente als deelnemer

Als uw gemeente het Schone Lucht Akkoord ondertekent, zet u een belangrijke stap naar een gezondere leefomgeving voor iedereen. U laat zien dat uw gemeente ambitieus is én werk wil maken van schonere lucht. Wat betekent deelname concreet?

- Besluiten nemen in het college van B&W over deelname aan het SLA.
- Uitvoeren van de vaste maatregelen én waar nodig eigen, aanvullende acties.

- Jaarlijks rapporteren over de voortgang met behulp van een overzichtelijk [SLA-dashboard](#).
- Wegverkeergegevens aanleveren voor [monitoring van de luchtkwaliteit](#) – eens per twee jaar.
- Meedoen aan twee à drie landelijke bijeenkomsten per jaar om kennis te delen en inspiratie op te doen.
- Optioneel: Aanhaken bij themagroepen, werkgroepen of pilots – waardevol voor verdieping en samenwerking.

4. Zo sluit u zich aan bij het Schone Lucht Akkoord

In 4 stappen neemt u deel aan het SLA:

Stap 1 – Besluit tot deelname. De gemeente besluit om zich aan te sluiten bij het Schone Lucht Akkoord. Dit besluit wordt genomen in het college van B&W.

Stap 2 – Ondertekenen en verstuur de brief.

De verantwoordelijke wethouder ondertekent een toetredingsbrief naar de stuurgroep van het SLA:
T.a.v. de staatssecretaris van I&W
Postbus 20901, 2500 EX Den Haag
Of per e-mail: schoneluchtakkoord@minienw.nl

Stap 3 – Officiële bevestiging. De stuurgroep ontvangt de brief en daarmee is uw gemeente officieel deelnemer. De staatssecretaris bevestigt de toetreding.

Stap 4 – Zichtbaar deelnemen. Nieuwe deelnemers worden twee keer per jaar gepubliceerd in de Staatscourant. De deelnemerslijst en de kaart op de [SLA-website](#) worden direct bijgewerkt.

Enthousiast geworden? Neem contact op en doe mee!

Wilt u meer weten over het Schone Lucht Akkoord en of benieuwd hoe uw gemeente kan aansluiten? We vertellen u graag meer!

Stuur een e-mail naar schoneluchtakkoord@minienw.nl en een van onze teamleden neemt snel contact met u op. We denken graag met u mee over de mogelijkheden voor uw gemeente.

Samen maken we werk van gezonde lucht!

schoneluchtakkoord.nl

Aan Raadsfractie CU
T.a.v. dhr. Van der Wijk

Drachten,
7 oktober 2025

Ons kenmerk
2025-081694

Uw kenmerk

Behandeld door
Fokke Woudstra
0512 - 581 234

Onderwerp
Schriftelijke vragen CU over het parkeerbeleidsplan

Geachte heer Van der Wijk,

Op 4 september heeft u schriftelijke vragen gesteld over de voortgang van het parkeerbeleidsplan. Via deze brief beantwoorden wij uw vragen.

1. Wat is de voortgang van het parkeerbeleidsplan?
We zijn bezig met het opstellen van het parkeerbeleidsplan. Het is nog niet klaar, want we willen ook de effecten van lopende pilots, zoals de verkeersafsluiting op de Kaden mee kunnen nemen in dit plan.
2. Kan het parkeerbeleidsplan voor het einde van het jaar ter besluitvorming aan de Raad worden aangeboden?
Aan het eind van het jaar is niet haalbaar. Wel streven wij ernaar om voor het einde van dit jaar aan de gemeenteraad het nieuwe stroomschema parkeernormen te kunnen presenteren. Hierin kunnen we de parkeernorm definitief bepalen bij bouwontwikkelingen en hiervoor ook meer alternatieve mogelijkheden bieden. Wij hebben u hierover eerder geïnformeerd in juni jl. bij de jaarrekening 2024. Vooruitlopend op de vaststelling van de nieuwe parkeernorm hebben wij al in lijn met het vastgestelde beleidskader mobiliteit kunnen instemmen met een aantal gewenste bouwontwikkelingen in en rond het centrum van Drachten.

Het parkeerbeleidsplan volgt in de loop van 2026. Hierin zullen wij een uitwerking maken van het beleidskader mobiliteit, waarin we hebben aangegeven te komen met een meer sturend en kostendekkend parkeerregime in en rondom het centrum van Drachten. Onder andere door middel van differentiatie in tariefstelling en maximale parkeerduur. Dit biedt de mogelijkheid om verkeersstromen en het gebruik van de parkeervoorzieningen te beïnvloeden zodat de juiste auto, op de juiste plek, op het juiste moment kan staan.

Door het treffen van parkeer-regulerende maatregelen in de woongebieden rondom het centrumgebied van Drachten, sturen we op het juiste gebruik van de beschikbare parkeercapaciteit en voorkomen we parkeerhinder door parkerende werknemers en bezoekers van ons winkelgebied. Belangrijke voorwaarde voor het treffen van dergelijk parkeer-regulerende maatregelen is voldoende draagvlak onder bewoners.

Wij vertrouwen erop u met deze brief voldoende geïnformeerd te hebben.

Met vriendelijke groet,

burgemeester en wethouders,

secretaris

A handwritten signature in blue ink, appearing to be 'SvB', written in a cursive style.

Siebren van der Berg

burgemeester

A handwritten signature in blue ink, appearing to be 'FV', written in a cursive style.

Fred Veenstra

De oude Romeinen werden vergiftigd door **lood.
Wij leggen het **loodje** door Fluor (PFAS).**

DEEL 3

Door: Ing. Ap J.H.G. Cloosterman (1937)

Opmerking:

In het vorige deel 2 van dit artikel heeft een wijziging plaats gevonden in **hoofdstuk II.8: Het verwijderen van PFAS uit rivierklei**

III.1 Er moet een totaal verbod komen op PFAS-lozingen in het milieu

Het kabinet ziet niets in een nationaal totaalverbod op PFAS-lozingen en vooral ook niet naar een Europees verbod, hoewel diverse gemeenten en waterschappen aandringen op strengere nationale regels.

DE EEN LOOST PFAS

De lozingsnormen voor PFAS worden steeds sterker, maar handhaving en bronopsparing blijven knelpunten.

Voorbeelden van incidenten

- In april 2025 werd duidelijk dat langdurige PFAS-lozing door een bedrijf in Helmond tot ernstige watervervuiling heeft geleid. Custom Powders in Helmond heeft tussen 1996 en 2011 gedurende alle vijftien jaar afvalwater met extreem hoge concentraties PFAS rechtstreeks op het riool geloosd, wat nu aanleiding geeft tot schadeclaims en bloedonderzoeken voor omwonenden. De lozingen waren in strijd met beperkte vergunningen en milieuvorschriften. De PFAS-concentraties lagen ver boven de toen toegestane (en huidige) normen.
- Bij de afvalwaterzuivering in Weurt leiden PFAS-houdend afvalwater tot schuimproblemen. Monsters vertoonden extreem hoge PFAS-waarden, waardoor het betrokken bedrijfsproces stilgelegd werd. Kleinere lozingen onder de norm blijven lastig aan te pakken.
- Plasticmaker Sabic uit Bergen op Zoom heeft meer dan 25 jaar illegaal 50 kg PFAS in de Westerschelde geloosd. De vergunning uit 1998 was bij de Provincie Noord-Brabant zoek geraakt. In de vergunning staat niets over PFAS, maar Sabic had dit moeten melden. De Stichting MOB van Johan Vollenbroek had al eerder een melding gedaan aan de Provincie, maar de Provincie heeft hier niets mee gedaan. De Rechtbank heeft nu bepaald dat Sabic dit jaar 4 kg PFAS mag lozen. Hoe groot de schade is geweest kan de provincie niet zeggen maar ze voert als verdediging en hoop voor de toekomst aan: "*Bescherming van het milieu en het welzijn van omwonenden staan bij ons altijd centraal*" **Dit is toch allemaal niet te geloven!** Het is niet moeilijk te raden welke maatregel President Trump had genomen!

De Westerschelde zit door jarenlange vervuiling vol met PFAS. Dat is vooral te wijten aan Belgische bedrijven, waaronder chemieconcern 3M. Dat loosde tot voor kort **duizenden kilo's per jaar** in het water, veel meer nog dan Sabic heeft gedaan. Ruim drie jaar geleden kwam het RIVM al met een waarschuwing om zo min mogelijk zelf gevangen vis uit de Westerschelde te eten. Ook beroepsvissers zijn er inmiddels grotendeels verdwenen uit het gebied. Deze situatie heeft ook impact op natuurgebieden rondom de Westerschelde, zoals het Verdronken Land van Saeftinghe en de Hedwig polder, waar PFAS via watervervuiling dieren en ecosystemen negatief beïnvloed.

20 september 2025

- Het AD van 5 september 2025:

Weer hoge PFAS-waarden in sloot Den Haag die net is schoongemaakt

Het Hoogheemraadschap van Delfland heeft opnieuw hoge PFAS-waarden aangetroffen in een sloot in Den Haag die enkele maanden geleden nog volledig is schoongemaakt. Het waterschap heeft de sloot op het bedrijventerrein Forepark direct afgedamd, zodat het water zich niet kan verspreiden richting een aangrenzende woonwijk. Delfland onderzoekt waar de nieuwe vervuiling vandaan komt.

Het drinkwaterbedrijf wikt, de overheid beschikt:

H2O van 6 september 2025 bericht over CFS uit Weert:

5 kilo PFAS per jaar lozen op het riool? 'Dit is echt absurd'

Dit is 33,4 miljoenste gram per liter afvalwater.

DE ANDER MOET HET WEER VERWIJDEREN

Drinkwaterbedrijven komen in verzet tegen illegale en gelegaliseerde lozingen van PFAS:

Drinkwaterbedrijven in Nederland kampen met meerdere problemen bij het leveren van zuiver drinkwater vanwege PFAS-verontreiniging.

Drinkwaterbedrijven doen er alles aan om de kwaliteit van het drinkwater boven water te houden:

PFAS componenten zijn zeer persistente stoffen die moeilijk te verwijderen zijn uit water en zich ophopen in waterbronnen. Dit leidt tot technische en financiële uitdagingen bij de zuivering.

PFAS componenten komen vooral via oppervlaktewater en grondwater in de drinkwaterbronnen terecht. De concentraties zijn op sommige plekken hoger dan de RIVM conventionele richtwaarden, vooral in West-Nederland.

Een Europese aanpak is noodzakelijk!

Onze gezondheid, maar vooral die van ons nageslacht staat op het spel:

We erven de Aarde niet van onze voorouders We lenen het van onze kinderen

III.2 OPLOSSING:

Er zijn diverse gespecialiseerde bedrijven in Nederland en Europa die PFAS-reststoffen uit afvalwater kunnen verwijderen.

Bedrijven, die PFAS lozen zouden verplicht moeten worden om hun afvalwater te laten zuiveren van PFAS.

Vergunningen (Europa breed!) om dit afvalwater zondermeer te lozen:

intrekken!

Alleen al in Brabant en Limburg hebben zo'n **270 bedrijven** een vergunning om op de Maas te lozen.

Alle Franse en Belgische lozingsvergunningen komen daar nog eens bij.

Een onzichtbaar aantal bedrijven loost bovendien afvalwater op het riool. Ook dat belandt in de rivier.

En daar moet drinkwater van gemaakt worden!

shutterstock.com - 2548188677

PROOST

Dit moet geen herinnering uit het verleden worden:

De Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) en UNICEF rapporteren dat wereldwijd circa 74% van de mensen thuis toegang heeft tot schoon drinkwater. 1,6 miljard mensen hebben dit niet. ([Perplexity.ai](#))

HET WORDT DE HOOGSTE TIJD DAT DE MENSHEID EN MET NAMEN DE OVERHEID ZICH REALISEERT DAT ALLE VUILIGHEID DIE IN EUROPESE RIVIEREN WORDT GELOOSD EEN GEVAAR BETEKENEN VOOR ONZE GEZONDHEID. HET LOZEN OP RIVIEREN, DE PRODUCENT VAN ONS DRINKWATER, IS EEN SLUIPMOORDENAAR!

VERONTREINIGING VAN BODEM EN GRONDWATER OP PLAATSEN WAAR PFAS-HOUDEND SCHUIM WERD GEBRUIKT IS AL EEN GROOT MILIEUPROBLEEM GEWORDEN.

III.3 Veel PFAS in het milieu is afkomstig van blusschuim

Werkingsmechanisme van blusschuim:

- Het schuimdeken voorkomt dat het vuur van zuurstof wordt voorzien, waardoor de verbranding stopt.
- Het water in het schuim verdampt door de hitte en voert dus warmte af, waardoor de temperatuur van het brandende materiaal daalt (afkoeling).
- Het schuim voorkomt dat gasdampen vrij kunnen komen en voorkomt op die manier herontsteking.

Fluorhoudend blusschuim vormt een filmlaag op het brandende oppervlak, waardoor extra bescherming tegen herontsteking ontstaat.

Fluorhoudende schuimen werden sinds de jaren 1960 grootschalig ingezet bij brandbestrijding, vooral bij vloeistofbranden bij de petrochemie, luchthavens en de grote industrieën.

Vanaf 2025 geldt in de EU een totaalverbod op PFAS-bevattend blusschuim. Fluorvrije alternatieven zijn inmiddels beschikbaar.

III.4 Een milieuprobleem in een tijd toen PFAS bij vele bedrijven nog een onbekende was

Tijdens een gesprek met een gepensioneerd bedrijfsleider van een dakpannenfabriek kwam het volgende naar voren:

Sinds de start in 1921 werd de ringoven, evenals de stoomketel, gestookt met kolen. In 1948 werd de stoomketel vervangen en deze werd vanaf dat moment gestookt met zware stookolie. In 1961 werd de stoomketel afgekoppeld en werd de aandrijving van de machines elektrisch.

In 1964 werd er een nieuwe tunneloven gebouwd met een lage stalen schoorsteen. De brandstof was aardgas uit Slochteren.

Rond 1950 is 3M in Europa gestart met de productie op grote schaal van PFAS. Door lozingen in de Rijn is de PFAS verontreiniging begonnen en is dus ook terechtgekomen in rivierklei.

Vóór 1964 konden er in de schoorsteenuitlaat van de dakpannenfabriek nauwelijks of geen pure PFAS reststoffen aanwezig zijn omdat bij de verbranding van kolen (ringoven) roet (koolstof) ontstond die de reststoffen absorbeerde. Echter, toen in 1964 werd overgeschakeld op aardgas en er dus nauwelijks roet (koolstof) meer vrij kwam begon de ellende: HF (fluorwaterstof) had vrij spel!

Men had toen het idee dat onbekende (fluoride bevattende) stoffen in aardgas de boosdoener was, want van PFAS had men toen nog nooit van gehoord. Uit de omgeving kwamen klachten dat fruitbomen afstierven.

De ruiten van het tunneloven gebouw werden aangetast (HF is een giftig en agressief gas, dat zelfs glas aantast).

TNO adviseerde om een gemetselde schoorsteen van 45m hoog te bouwen om zodoende de rookgassen in de hogere luchtlagen beter te verspreiden.

In 1990 is er een nieuwe fabriek gebouwd met een stalen schoorsteen van 48m hoogte en in 1992 is er een kalk split reactor geplaatst.

Het calciumfluoride, dat daarbij ontstaat, wordt naar een bedrijf in Duitsland afgevoerd.

Daarmee waren de problemen opgelost.

III.5 Binnen gekomen reacties

Er zijn helaas slechts enkele reacties binnen gekomen vanuit de Nederlandse overheid en de Nederlandse EU parlementariërs.

Vermeldenswaard is de reactie (een A-viertje) van de Directie Waterkwaliteit en Grote Wateren van het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat: *"Het is begrijpelijk dat de mogelijke gezondheidsrisico's van PFAS bij mensen en in de natuur tot aanhoudende onzekerheid en bezorgdheid leiden. De Rijksoverheid neemt deze zorgen serieus. Het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat erkent volledig de noodzaak om het gebruik van PFAS en de blootstelling aan PFAS te verminderen. Daarom is door het ministerie een PFAS-beleidsaanpak geïmplementeerd die gericht is het probleem aan te pakken.*

In november 2024 is een belangrijke stap gezet met betrekking tot de vermindering van PFAS-emissies, toen alle PFAS werden geclassificeerd als zeer zorgwekkende stoffen (ZZS). Als gevolg hiervan zijn bedrijven in Nederland verplicht om hun PFAS-emissies te minimaliseren door middel van vermijdings- en reductieprogramma's."

Onbegrijpelijk en tegenstrijdig is de opvatting over PFAS van de minister en zijn staatssecretaris (15.08.2025): *" Het demissionaire kabinet ziet niets in een nationaal verbod op het gebruik of het lozen van PFAS. Geen van beide opties leidt snel tot een afname van deze chemische stoffen in het milieu. Dat schreven minister Robert Tieman en staatssecretaris Thierry Aartsen (Infrastructuur en Waterstaat) vorige week aan de Tweede Kamer."*

Geachte leden van de gemeenteraad, geacht college,

De brief van het college van burgemeester en wethouders (verder aangeduid als het college) d.d. 16 september 2025 betreffende zaaknummer 2024-076150 heb ik ontvangen. In deze brief reageert het college op mijn e-mail van 24 juni 2025, dat u hieronder aantreft.

De reactie van het college komt samengevat hier op neer.

Gelet op de uitkomst van het definitieve vonnis in de civielrechtelijke procedure, zal het college inhoudelijk niet meer ingaan op mijn vragen, zoals gesteld in mijn e-mail van 24 juni 2025. Daarbij vermeldt het college dat ik tegen het vonnis in hoger beroep kon gaan bij het Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden.

Mijn reactie op de reactie van het college leest u hieronder.

De rechter mag erop vertrouwen dat de advocaat van de gedaagde een juiste voorstelling van zaken heeft beschreven. Daaraan voorafgaand mag de advocaat erop vertrouwen dat zij van gedaagde de juiste informatie over de gang van zaken heeft ontvangen.

De vier vragen die ik in mijn e-mail van 24 juni 2025 aan het college heb voorgelegd, gaan echter over (ogenschijnlijke of werkelijke) onderlinge tegenstrijdigheden, in verklaringen, besluiten en/of handelingen van of namens het college.

Uit oogpunt van zorgvuldigheid heb ik in mijn e-mail van 24 juni 2025 het college hierover bevestigd. Het college zou immers nadere verklaringen kunnen aanvoeren, die duidelijk maken dat er in deze gevallen inderdaad slechts sprake is van schijnbare tegenstrijdigheden.

Als het college echter dergelijke verklaringen niet kan geven, of de vier vragen niet kan of wil beantwoorden, laadt daarmee het college de verdenking op zich van bedrog, als genoemd in artikel 382 Rechtsvordering (382 Rv).

Verder merk ik het volgende op.

In mijn e-mail van 24 juni 2025 heb ik de gemeenteraad het belang geschetst van beantwoording van de vier daarin genoemde vragen. Dit belang heb ik ondersteund door een in mijn ogen zwaarwegende argumentatie. De raad heeft daarop conform het advies besloten om mijn bericht ter afhandeling in handen van het college te stellen. Nu het college voorbij is gegaan aan het belang van beantwoording en aan de onderliggende argumentatie, en daarmee bovendien een verdenking van bedrog op zich dreigt te laden, kan ik mijn e-mail van 24 juni 2025 uiteraard niet als afgehandeld beschouwen.

Met de meeste klem verzoek ik daarom het college nogmaals om de vier vragen uit mijn e-mail van 24 juni 2025 volledig te beantwoorden.

De reactie van(uit) de gemeenteraad en/of van het college van b&w zie ik met belangstelling tegemoet.

Met vriendelijke groet,

[Redacted signature block]

Aan De Gemeenteraad van Smallingerland

Drachten,
16 september 2025

Zaaknummer
2024-076150

Uw kenmerk

Behandeld door
Team Concern
0512 - 581234

Onderwerp

Reactie op e-mail van de [redacted] aan de raad, d.d. 24 juni 2025

Geachte raadsleden,

Op 24 juni 2025 stuurde [redacted] een e-mail aan de gemeenteraad van Smallingerland. In deze e-mail vraagt betrokkene het college van burgemeester en wethouders om inhoudelijke vragen te beantwoorden die betrekking hebben op de civielrechtelijke procedure inzake 'Drachten Wil Je Meemaken' (11299986 CV EXPL 24-4752). Deze e-mail is op 26 augustus 2025 door de gemeenteraad in handen van het college van burgemeester en wethouders gesteld voor afhandeling.

Per brief van 9 september 2025 hebben wij schriftelijk naar betrokkene gereageerd. Een afschrift van deze brief treft u in de bijlage aan.

Met vriendelijke groet,

het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Smallingerland,

secretaris

Siebren van der Berg

burgemeester

Fred Veenstra

Bijlage: afschrift reactie aan betrokkene, d.d. 16 september 2025.

Aan [REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]

Drachten,
16 september 2025

Zaaknummer
2024-076150

Uw kenmerk

Behandeld door
Team Concern
0512 - 581234

VERZONDEN 16 SEP. 2025

Onderwerp

E-mail van 24 juni 2025 aan de gemeenteraad en het college

Geachte [REDACTED]

Op 24 juni 2025 stuurde u een e-mail aan de gemeenteraad en het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Smallingerland. In deze e-mail vraagt u het college van burgemeester en wethouders om inhoudelijke vragen te beantwoorden die betrekking hebben op de civielrechtelijke procedure inzake 'Drachten Wil Je Meemaken' (11299986 CV EXPL 24-4752). Daarbij geeft u in de e-mail aan dat u zich bezint op een eventueel vervolg en/of op de bovengenoemde civielrechtelijke procedure.

Uw e-mail is op 26 augustus 2025 door de gemeenteraad ter afdoening in handen van het college gesteld voor afhandeling.

Hieronder leest u onze reactie.

In de civielrechtelijke procedure, waarin u de gemeente heeft gedaagd, heeft de kantonrechter inmiddels vonnis gewezen. In dit vonnis is bepaald dat de gemeente niet onrechtmatig heeft gehandeld jegens u. Daarbij wees de rechter de door u gevorderde schadevergoeding af, samen met uw andere vorderingen.

Wij verwijzen hiervoor naar het herstellvonnis van 10 juni 2025, dat samen met het nieuwe grosse van het vonnis van 20 mei 2025 het 'definitieve' vonnis in deze zaak vormt. Zie hiervoor de bijlagen bij deze brief. U kon tegen dit vonnis in hoger beroep gaan bij het Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden.

Gelet hierop zullen wij niet inhoudelijk meer ingaan op uw vragen.

Een afschrift van deze brief sturen wij naar de gemeenteraad.

Met vriendelijke groet,

burgemeester en wethouders,

secretaris

Siebren van der Berg

burgemeester

Fred Veenstra

Bijlagen: - vonnis, d.d. 20 mei 2025 welke is gewijzigd op 10 juni 2025;
- herstellvonnis, d.d. 10 juni 2025 (over naamswijziging).

vonnis, zoals door [REDACTED] weergegeven in zijn e-mailberichten van 22 mei 2025, 23 mei 2025 en 25 mei 2025 heeft de Gemeente wel bezwaar. Volgens de Gemeente bieden de artikelen 31 en 32 Rv geen mogelijkheid om het vonnis te verbeteren of aan te vullen op de door [REDACTED] verzocht wijze.

2.4. De kantonrechter ziet in de overige verzoeken van [REDACTED] geen aanleiding tot verbetering van het vonnis. Van overige kennelijke fouten is geen sprake. Ook ziet de kantonrechter geen aanleiding om het vonnis aan te vullen. Op alle onderdelen van het gevorderde is beslist. [REDACTED] dient zich tot de rechter in hoger beroep te wenden indien hij het niet eens is met het vonnis.

2.5. Ten overvloede merkt de kantonrechter op dat over het vonnis van 20 mei 2025 na dit herstellvonnis niet meer zal worden gecorrespondeerd met partijen.

3. De beslissing

De kantonrechter

3.1. bepaalt dat de kop van het vonnis van 20 mei 2025, waar staat

“in de zaak van

[REDACTED]
te [REDACTED]
eisende partij,”

wordt gewijzigd in

“in de zaak van

[REDACTED]
te [REDACTED]
eisende partij,”

3.2. bepaalt dat deze verbetering onder de vermelding van de datum 10 juni 2025 wordt vermeld op de minuut van het vonnis van 20 mei 2025,

3.3. gelast elk van partijen, voor zover zij dit niet reeds hebben gedaan, de ontvangen grosse dan wel het ontvangen afschrift van het vonnis van 20 mei 2025 na ontvangst van dit herstellvonnis aan de griffie van de rechtbank te retourneren.

Dit vonnis is gewezen door mr. [REDACTED] en in het openbaar uitgesproken op 10 juni 2025.

429/ah

Voor grosse/afsch. conform

10 JUN 2025

D

RECHTBANK NOORD-NEDERLAND

Civiel recht
Kantonrechter

Deze uitspraak is gewijzigd op

Zittingsplaats Leeuwarden

10-HN 2025

Zaaknummer: 11299986 \ CV EXPL 24-4752

De griffier

Vonnis van 20 mei 2025

in de zaak van

te
eisende partij,
hierna te noemen:
procederend in persoon,

tegen

GEMEENTE SMALLINGERLAND,
te Drachten,
gedaagde partij,
hierna te noemen: de Gemeente,
gemachtigden: mr. en mr.

1. De procedure

1.1. Het verloop van de procedure blijkt uit:

- het tussenvonnis van 26 november 2024,
- de conclusie van repliek van
- de aanvullende producties van
- de conclusie van dupliek van de Gemeente,
- de mondelinge behandeling van 15 april 2025, waarvan door de griffier aantekeningen zijn gemaakt,
- het wrakingsverzoek van en de beslissing daarop van de meervoudige kamer van rechtbank Noord-Nederland, zittingsplaats Groningen, van 29 april 2025.

1.2. Ten slotte is - na aanhouding van de procedure in verband met het wrakingsverzoek - opnieuw vonnis bepaald.

2. De feiten

2.1. Op 26 maart 2009 heeft de Gemeente de campagne 'Drachten wil je meemaken' (hierna: DWJM) gelanceerd. Onderdeel van deze campagne was een sociaal platform dat inwoners van Drachten in staat stelde om onder andere content te maken, delen en uit te

wisselen (hierna: DWJM Sociaal). Op 19 oktober 2011 werd ook een zakelijk platform voor ondernemers in Drachten onderdeel van de campagne (hierna: DWJM Zakelijk).

2.2. [REDACTED] heeft gebruik gemaakt van DWJM Sociaal en DWJM Zakelijk en is akkoord gegaan met de 'Algemene voorwaarden en Disclaimer' (hierna: de Algemene voorwaarden) van de Gemeente.

2.3. Eind juni 2021 is de website van DWJM Sociaal vijf weken uit de lucht geweest. [REDACTED] heeft de Gemeente over deze storing veelvuldig bericht. Nadat de storing was verholpen en de website weer functioneerde, heeft [REDACTED] nieuwe gebreken ervaren, waaronder het verdwijnen van ledenaccounts. [REDACTED] heeft deze gang van zaken op 10 februari 2022 via een Open Brandbrief onder de aandacht gebracht van onder meer de gemeenteraad.

2.4. De Open Brandbrief is tijdens de gemeenteraadsvergadering op 1 maart 2022 ter afhandeling in handen gesteld van het college van burgemeester en wethouders. [REDACTED] is vervolgens uitgenodigd voor een ambtelijk overleg. Dit overleg heeft op 12 april 2022 plaatsgevonden. Tijdens dit overleg heeft de Gemeente [REDACTED] geïnformeerd over haar voornemen om de campagne DWJM en de bijbehorende sites te beëindigen. De Gemeente heeft de achtergrond van dit voornemen toegelicht en heeft daarbij onder meer gewezen op de technische staat van de websites en het niet meer voldoen aan de eisen van digitale toegankelijkheid. Ook heeft zij aangegeven dat de Gemeente als rechthebbende van de websites, bevoegd is om deze websites op te heffen. Ter toelichting heeft de Gemeente gewezen op de Algemene voorwaarden, zoals vermeld op DWJM Sociaal.

2.5. De Gemeente en [REDACTED] hebben vervolgens afspraken gemaakt over het informeren van gebruikers van de platformen over de beëindiging, over het in acht nemen van een overgangstermijn waarbinnen gebruikers hun content kunnen veiligstellen en het waar mogelijk verlenen van medewerking aan archivering, een en ander zoals weergegeven in een e-mail van de Gemeente van 13 april 2022.

2.6. [REDACTED] der [REDACTED] heeft op 13 april 2022 aan de Gemeente gemaaild dat de Algemene voorwaarden die tijdens het gesprek ter sprake waren gekomen, niet overeenkomen met de oorspronkelijke tekst van de Algemene voorwaarden, waarmee de leden akkoord zijn gegaan. [REDACTED] heeft vervolgens aanvullende eisen neergelegd bij de Gemeente, waaronder betaling van een financiële compensatie bij beëindiging van DWJM en de bijbehorende websites.

2.7. Bij e-mail van 29 april 2022 heeft de Gemeente aan [REDACTED] laten weten dat zij van deze wijziging tijdens het gesprek niet op de hoogte was en dat zij ook zonder deze wijziging gerechtigd is om een eigen website te beëindigen. Daarnaast heeft de Gemeente geschreven dat er geen grondslag bestaat om de eisen van [REDACTED] in te willigen, waaronder de betaling van een financiële compensatie.

2.8. Op 30 mei 2022 heeft op verzoek van [REDACTED] een bestuurlijk overleg plaatsgevonden tussen [REDACTED] de burgemeester en de woordvoerder van de Gemeente. De strekking van het overleg was vergelijkbaar met het overleg van 12 april 2022. De Gemeente heeft opnieuw aangegeven niet aan de eisen van [REDACTED] te kunnen voldoen.

2.9. [REDACTED] heeft na die tijd verschillende e-mailberichten aan de Gemeente verzonden, waarin hij zijn ontevredenheid over de gang van zaken rondom de beëindiging van DWJM kenbaar heeft gemaakt en zijn schadeclaim heeft herhaald.

2.10. Op 21 juni 2022 heeft het college van burgemeester en wethouders besloten om de campagne DWJM te beëindigen per 1 september 2022. [REDACTED] is daarover per brief geïnformeerd, conform het collegevoorstel van 21 juni 2022. Ook heeft de Gemeente in de brief aangegeven de eisen van [REDACTED] niet te zullen inwilligen, dat zij de kwestie met deze brief definitief afgesloten acht en dat zij niet langer over dit onderwerp wenst te corresponderen.

2.11. Op 26 juni 2022 heeft [REDACTED] een klacht ingediend over de gang van zaken rondom de toegankelijkheid, bruikbaarheid en de beëindiging van DWJM Sociaal. Deze klacht is voorgelegd aan de onafhankelijke adviescommissie 'Bezwaren en Klachten, kamer Algemene zaken' (hierna: de klachtenadviescommissie). De klachtenadviescommissie heeft vervolgens geadviseerd om de klacht ongegrond te verklaren. Onder verwijzing naar dit advies heeft het college van burgemeester en wethouders de klacht op 26 oktober 2022 ongegrond verklaard.

2.12. Bij het Openbaar Ministerie (hierna: OM) heeft [REDACTED] melding gemaakt van onder meer valsheid in geschrifte van de Gemeente. Het OM heeft afgezien van vervolging. [REDACTED] heeft vervolgens beklag gedaan ex artikel 12 Strafvordering (Sv). Het Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden heeft bij beschikking van 4 april 2023 geoordeeld (kort gezegd) dat geen aanleiding bestaat voor enig vermoeden van valsheid in geschrifte. Dit is nogmaals bevestigd in de beschikking van voornoemd hof van 16 januari 2025. [REDACTED] heeft voorts meerdere Woo (Wet Open Overheid)-verzoeken ingediend en een klacht bij de Nationale Ombudsman. Laatstgenoemde heeft de klacht van [REDACTED] over de handelwijze van de Gemeente kennelijk ongegrond verklaard.

3. De vordering

3.1. [REDACTED] vordert om bij vonnis, uitvoerbaar bij voorraad:

- I. te verklaren dat de Gemeente onrechtmatig heeft gehandeld door gedeeltelijk niet na te komen wat tussen de Gemeente en [REDACTED] is overeengekomen bij het aangaan van het lidmaatschap door [REDACTED] van DWJM Sociaal waaronder akkoordverklaring met de voorwaarden, dit onder verwijzing naar hoofdstuk 6 van de dagvaarding;
- II. te verklaren dat de Gemeente onrechtmatig heeft gehandeld door eenzijdig en in stilte de Algemene voorwaarden en Disclaimer van DWJM Sociaal aan te passen, deze aanpassing te gebruiken in het overleg met [REDACTED] als betrof het de oorspronkelijke voorwaarden, en na constatering door [REDACTED] van dit feit, af te zien van enig herstel door de Gemeente van haar handelwijze, dit onder verwijzing naar hoofdstuk 7 van de dagvaarding;
- III. te verklaren dat de Gemeente onrechtmatig heeft gehandeld door te handelen in strijd met algemene beginselen van behoorlijk bestuur, dit onder verwijzing naar hoofdstuk 8 van de dagvaarding;
- IV. te verklaren dat de Gemeente onrechtmatig heeft gehandeld door niet te voldoen aan haar archiefplicht aangaande cultuurhistorisch waardevol digitaal erfgoed,

respectievelijk aangaande data voor een juiste en heldere reconstructie en verantwoording van de door haar onder bestuurlijke verantwoordelijkheid gevolge werkwijze, dit onder verwijzing naar hoofdstuk 9 van deze dagvaarding;

- V. de Gemeente te veroordelen om aan [REDACTED] tegen behoorlijk bewijs van kwijting te betalen een schadevergoeding van € 19.580,00, dit met verwijzing naar hoofdstuk 12 van deze dagvaarding;
- VI. de Gemeente te veroordelen in de kosten van deze procedure.

3.2. De Gemeente voert verweer. De Gemeente concludeert tot afwijzing van de vorderingen van [REDACTED] met uitvoerbaar bij voorraad te verklaren veroordeling van [REDACTED] in de kosten van deze procedure, te vermeerderen met rente.

3.3. Op de stellingen van partijen wordt hierna, voor zover nodig, nader ingegaan.

4. Het geschil en de beoordeling daarvan

4.1. Tussen partijen is in de kern genomen in geschil of de Gemeente bij de beëindiging van DWJM onrechtmatig jegens [REDACTED] heeft gehandeld en uit dien hoofde een schadevergoeding aan [REDACTED] is verschuldigd. De kantonrechter stelt bij de beoordeling voorop dat als onrechtmatige daad worden aangemerkt een inbreuk op een recht en een doen of nalaten in strijd met een wettelijke plicht of met hetgeen volgens ongeschreven recht in het maatschappelijk verkeer betaamt. Ten aanzien van de in dit verband tussen partijen opgekomen geschilpunten overweegt de kantonrechter als volgt.

Niet nakomen van verplichtingen door Gemeente met betrekking tot DWJM Sociaal?

4.2. Volgens [REDACTED] heeft de Gemeente gehandeld op een wijze waarop de overheid niet met een burger mag omgaan. [REDACTED] heeft onder meer gesteld dat de vijf weken durende storing van DWJM Sociaal in een paar dagen verholpen had kunnen worden. Ook nadat de storing was verholpen, bleef de website gebreken vertonen, aldus [REDACTED]. Pas na de Open Brandbrief van [REDACTED] heeft de Gemeente actie ondernomen. Daarnaast stelt [REDACTED] dat de wijze waarop de Gemeente met de beëindiging van DWJM en de opheffing van de websites is omgegaan, onrechtmatig is. De Gemeente heeft gemotiveerd verweer gevoerd.

4.3. De kantonrechter is van oordeel dat op de Gemeente geen verplichting rust om de website DWJM Sociaal (dan wel DWJM Zakelijk) voortdurend en zonder gebreken ter beschikking te stellen aan [REDACTED]. Het is aan de Gemeente, als rechthebbende van de websites, om te bepalen hoe zij met haar eigen websites wil omgaan. Indien de Gemeente haar eigen websites wil opheffen, dan is zij daartoe gerechtigd. De Gemeente heeft zich in de Algemene voorwaarden weliswaar bereid verklaard om in geval van problemen met de website zo snel mogelijk te kijken of die problemen verholpen kunnen worden, maar op de Gemeente rust geen verplichting om dat te doen. Daarnaast heeft de Gemeente zich naar het oordeel van de kantonrechter voldoende ingespannen om de door [REDACTED] gestelde gebreken te herstellen. Uit de stukken kan ook worden afgeleid dat de Gemeente bij de beëindiging van DWJM en de opheffing van de websites zorgvuldig te werk is gegaan en heeft geprobeerd om [REDACTED] zo goed mogelijk te informeren en ondersteunen in het kader van die beëindiging. De Gemeente heeft de belangen van [REDACTED] daarbij in acht

genomen. De kantonrechter is daarom van oordeel dat de Gemeente haar verplichtingen ter zake van (de wijze van) de beëindiging van DWJM Sociaal - voor zover aanwezig - is nagekomen en dat het handelen van de Gemeente niet als een onrechtmatige daad kan worden aangemerkt, zoals hiervoor omschreven in rechtsoverweging 4.1.

Eenzijdig aanpassen Algemene voorwaarden en Disclaimer

4.4. [REDACTED] stelt dat de Gemeente onrechtmatig heeft gehandeld door de Algemene voorwaarden en Disclaimer eenzijdig aan te passen. Volgens [REDACTED] is sprake van valsheid in geschrifte. De Gemeente heeft gemotiveerd verweer gevoerd.

4.5. De kantonrechter overweegt als volgt. Vast staat dat ten tijde van de aanmelding van [REDACTED] bij het platform van DWJM Sociaal in de Algemene voorwaarden van de Gemeente de volgende tekst was opgenomen: "De gemeente Smallingerland behoudt zich het recht voor om zonder waarschuwing werk te verwijderen". Op een later moment heeft de Gemeente daaraan toegevoegd: "en/of deze site te verwijderen". Zoals hiervoor al overwogen in rechtsoverweging 4.3. mag de Gemeente haar eigen websites opheffen. Het feit dat het verwijderen van de website in eerste instantie niet in de op dat moment van toepassing zijnde Algemene voorwaarden werd genoemd, doet aan het recht om de websites te verwijderen niet af. Ook zonder de wijziging van de Algemene voorwaarden bestond het recht al. De Gemeente heeft dit recht ook niet prijs gegeven door in eerste instantie geen melding te maken van het recht om de websites te verwijderen. Daarnaast is de Gemeente gerechtigd om de Algemene voorwaarden zoals vermeld op DWJM Sociaal te wijzigen. Het wijzigen van de Algemene voorwaarden levert geen onrechtmatige daad op. Gelet op het feit dat het recht om de website te verwijderen al bestond en de Gemeente haar voorwaarden mag aanpassen, heeft de Gemeente niet onrechtmatig jegens [REDACTED] gehandeld, door tijdens het gesprek op 12 april 2022 te verwijzen naar de meest recente versie van de Algemene voorwaarden. Het feit dat [REDACTED] heeft ingestemd met de eerdere versie van die voorwaarden, maakt het wijzen op de laatste versie van de Algemene voorwaarden tijdens het gesprek - hoewel voor [REDACTED] ongelukkig - niet onrechtmatig. De hierdoor bij [REDACTED] ontstane verwarring levert geen strijd op met hetgeen volgens ongeschreven recht in het maatschappelijk verkeer betaamt. De verwijzing naar de Algemene voorwaarden heeft enkel plaatsgevonden in het kader van het informeren van Van der [REDACTED] over de voorgenomen beëindiging van de website. Het vorenstaande brengt ook met zich dat van valsheid in geschrifte geen sprake is geweest nu elk bewijs van opzet al dan niet voorwaardelijk ontbreekt, zoals ook is bevestigd door het Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden. De kantonrechter is daarom van oordeel dat de Gemeente niet onrechtmatig heeft gehandeld.

Strijd met algemene beginselen van behoorlijk bestuur?

4.6. [REDACTED] stelt dat de Gemeente op velerlei wijze in strijd heeft gehandeld met de algemene beginselen van behoorlijk bestuur en daardoor onrechtmatig heeft gehandeld. De Gemeente heeft gemotiveerd verweer gevoerd.

4.7. De kantonrechter is van oordeel dat er voldoende onderzoek heeft plaatsgevonden door de Gemeente naar de mogelijkheden om back-ups en/of databasebestanden te genereren van de content van de websites. Ook heeft de Gemeente haar medewerking verleend aan de archivering van DWJM Sociaal en DWJM Zakelijk door de Koninklijke

Bibliotheek. De Gemeente heeft immers geen gebruik gemaakt van haar 'opt-out'-mogelijkheid. Daarnaast volgt uit de stukken dat de Gemeente wel degelijk onderzoek heeft gedaan naar de gewijzigde Algemene voorwaarden. Ook is de kantonrechter van oordeel dat de Gemeente voldoende rekening heeft gehouden met de belangen van [REDACTED] bij de beëindiging van DWJM en dat de Gemeente op een zorgvuldige wijze tot beëindiging van DWJM en de websites is overgegaan. Het collegebesluit tot beëindiging van DWJM en de websites is rechtmatig genomen. Uit de dossierstukken heeft de kantonrechter niet kunnen afleiden dat geen sprake is geweest van een onafhankelijke behandeling van de klacht van [REDACTED] bij de klachtenadviescommissie. Ook overigens is de kantonrechter niet gebleken dat de Gemeente in strijd heeft gehandeld met de algemene beginselen van behoorlijk bestuur. Van onrechtmatige handelen van de Gemeente is daarom geen sprake geweest.

Schending archiveringsplicht?

4.8. Volgens [REDACTED] rust op de Gemeente de verplichting om de inhoud van de website DWJM Sociaal te archiveren en heeft de Gemeente onrechtmatig gehandeld door schending van haar archiveringsplicht. De Gemeente betwist dat op haar een archiveringsplicht rust.

4.9. Naar het oordeel van de kantonrechter kan uit de Archiefwet niet worden afgeleid dat op de Gemeente een verplichting rust zoals betoogd door [REDACTED]. Bovendien heeft Koninklijke Bibliotheek de websites DWJM Sociaal en DWJM Zakelijk gearchiveerd, met medewerking van de Gemeente. Kortom, van een schending van de archiveringsplicht door de Gemeente is geen sprake en evenmin van onrechtmatig handelen.

Conclusie

4.10. Het voorgaande leidt tot de slotsom dat de Gemeente niet onrechtmatig heeft gehandeld jegens [REDACTED]. Om die reden is de door [REDACTED] gevorderde schadevergoeding evenmin toewijsbaar. De vorderingen van [REDACTED] zullen daarom worden afgewezen.

Proceskosten

4.11. [REDACTED] is in het ongelijk gesteld en moet daarom de proceskosten (inclusief nakosten) betalen. De proceskosten van de Gemeente worden begroot op:

- salaris gemachtigde	€	1.218,00	(3 punten × € 406,00)
- nakosten	€	135,00	(plus de kosten van betekening zoals vermeld in de beslissing)
Totaal	€	1.353,00	

4.12. De gevorderde wettelijke rente over de proceskosten wordt toegewezen zoals vermeld in de beslissing.

5. De beslissing

De kantonrechter

5.1. wijst de vorderingen van [REDACTED] af,

5.2. veroordeelt [REDACTED] in de proceskosten van € 1.353,00, te betalen binnen veertien dagen na aanschrijving daartoe, te vermeerderen met de kosten van betekening als [REDACTED] niet tijdig aan de veroordelingen voldoet en het vonnis daarna wordt betekend,

5.3. veroordeelt [REDACTED] tot betaling van de wettelijke rente als bedoeld in artikel 6:119 BW over de proceskosten als deze niet binnen veertien dagen na aanschrijving zijn betaald,

5.4. verklaart dit vonnis wat betreft de proceskostenveroordeling uitvoerbaar bij voorraad.

Dit vonnis is gewezen door mr. [REDACTED] en in het openbaar uitgesproken op 20 mei 2025.

429/ah

Voor grosse/afschr. conform

20 MEI 2025

Gemeenteraad

Aan: de leden van de gemeenteraad

Cc: het college van burgemeester en wethouders

Drachten,
9 oktober 2025

Ons kenmerk
PK/JS

Uw kenmerk
-

Behandeld door
Joke Stienstra
j.stienstra@smallingerland.nl

Onderwerp
UITVOERING MOTIE 'FINANCIËLE HERIJKING'

Geachte raadsleden,

In de raadsvergadering van 12 november 2024 hebt u unaniem de motie 'Financiële herijking' aangenomen waarmee u onder andere hebt besloten om als raad een discussie te organiseren over de essentiële taken en verantwoordelijkheden van de gemeente waarbij het oogmerk van dit proces het vinden van ombuigingsmogelijkheden (zowel aan de uitgaven- als aan de inkomstenkant) tot een bedrag van € 12 - 13 miljoen is en een raadsbrede werkgroep samen te stellen, ondersteund door de portefeuillehouder financiën en de ambtelijke organisatie, die dit proces organiseert en begeleidt en deze zo spoedig mogelijk met haar werkzaamheden te laten starten.

De genoemde werkgroep is direct daarna met haar werkzaamheden begonnen, hetgeen onder meer geleid heeft tot achtereenvolgens:

- een overzicht van alle taakvelden van de complete begroting en de bedragen die daarmee gemoeid zijn;
- een inventarisatie van alle ombuigingsmogelijkheden;
- een pakket met mogelijke ombuigingsmaatregelen inclusief de effecten daarvan.

Op 1 april en 8 juli 2025 hebt u als raad over deze stukken gesproken en op basis hiervan, op voorstel van de werkgroep, diverse besluiten genomen.

Op 15 september jl. is de werkgroep nogmaals bijeen geweest; er is toen geconstateerd dat de motie uitgevoerd is. Daarom heeft de raads werkgroep unaniem besloten dat haar taak daarmee tot een einde is gekomen en heeft zij zichzelf opgeheven.

Met vriendelijke groet,
namens de raads werkgroep,

Joke Stienstra,
Secretaris

Petra Krom,
voorzitter